

PORADNIK PRAWNY DLA KLUBÓW I AKADEMII PIŁKARSKICH

Przygotowany przez Instytut Prawa Sportowego

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. PRZYNALEŻNOŚĆ KLUBOWA PIŁKARZA I JEJ ZMIANA	4
2. POŚREDNICY TRANSAKCYJNI	24
3. FINANSOWANIE KLUBÓW	31
4. OCHRONA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ	46
5. OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH	59
6. BEZPIECZEŃSTWO IMPREZ MASOWYCH	75
AUTORZY PORADNIKA	88

Sfinansowano przez Narodowy Instytut
Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego ze
środków Programu Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich na lata 2014 – 2020

WSTĘP

Szanowni Państwo,

mamy wielką przyjemność oddać do Państwa rąk „Poradnik Prawny Dla Klubów i Akademii Piłkarskich”, przygotowany przez zespół ekspertów Instytutu Prawa Sportowego.

Fundacja „Instytut Prawa Sportowego” została utworzona 2018 r. i jest pierwszym polskim niezależnym think tank’iem specjalizującym się w prawnych aspektach funkcjonowania rynku sportowego. Wraz z postępującą instytucjonalizacją oraz profesjonalizacją sportu, ewoluują również przepisy związkowe normujące uprawianie sportu czy też zasady kontraktowo – transferowe. Naszą misją jest upowszechnianie wiedzy w zakresie wszelkich zagadnień prawnych, które mogą mieć wpływ na funkcjonowanie sportowców, federacji czy klubów sportowych i ich odpowiednie zabezpieczenie pod kątem prawnym. Prowadzimy szkolenia dla klubów i organizacji sportowych, publikujemy co tydzień nasze felietony poświęcone prawnym aspektom rynku piłkarskiego w ogólnopolskim tygodniku „Piłka Nożna”, a także regularnie omawiamy w swoich mediach społecznościowych najciekawsze aktualności z zakresu prawa sportowego.

Celem niniejszego poradnika jest zwiększenie świadomości prawnej społeczności zaangażowanej w rozwój ruchu sportowego w Polsce. Omawiamy w nim 6 kluczowych zagadnień związanych z funkcjonowaniem klubów i akademii piłkarskich w Polsce: (1) zasady zmian przynależności klubowej zawodników zgodnie z przepisami PZPN oraz FIFA, (2) relacje i zagadnienia prawne związane z pośrednikami transakcyjnymi, (3) formy i warunki prawne finansowania działalności klubowej i akademii piłkarskiej, (4) ochrona prawna własności intelektualnej klubów, (5) ochrona danych osobowych w sporcie oraz (6) organizacja meczów piłkarskich jako imprezy masowe.

Mamy nadzieję, że uznają Państwo poradnik jako ciekawe i merytoryczne podsumowanie przedstawionych w nim tematów, ułatwiające sprawne poruszanie się w gąszczu często skomplikowanych regulacji prawnych.

W razie jakichkolwiek pytań jesteśmy do Państwa dyspozycji.

Ze sportowym pozdrowieniem,

zespół Instytutu Prawa Sportowego

contact@ipssport.com

www.ipssport.com

---

1. PRZYNALEŻNOŚĆ KLUBOWA PIŁKARZA I JEJ ZMIANA

1.1. WSTĘP

Regulacje związków sportowych w zakresie przynależności klubowej piłkarzy oraz jej zmiany (czyli w skrócie tzw. transferów piłkarskich) tworzą specyficzny, międzynarodowy i niezależny porządek „prawa piłkarskiego” (*lex sportiva*), przyjmowany na szczeblu międzynarodowym przez FIFA, a jedynie niekiedy dostosowany do specyfiki danego regionu i – w mniejszym zakresie - prawa krajowego przez federacje narodowe, w tym Polski Związek Piłki Nożnej (PZPN).

Globalny system transferowy na rynku piłkarskim w obecnej formie istnieje od 2001 roku i przyjęcia przez FIFA – w wyniku wieloletnich negocjacji pomiędzy międzynarodowymi federacjami piłkarskimi, stowarzyszeniami piłkarzy oraz organami Unii Europejskiej podjętych w następstwie słynnego wyroku w sprawie Bosman z 1995 roku - nowej odsłony Regulaminu w Sprawie Statusu i Transferu Zawodnika, znanego powszechnie jako FIFA RSTP.

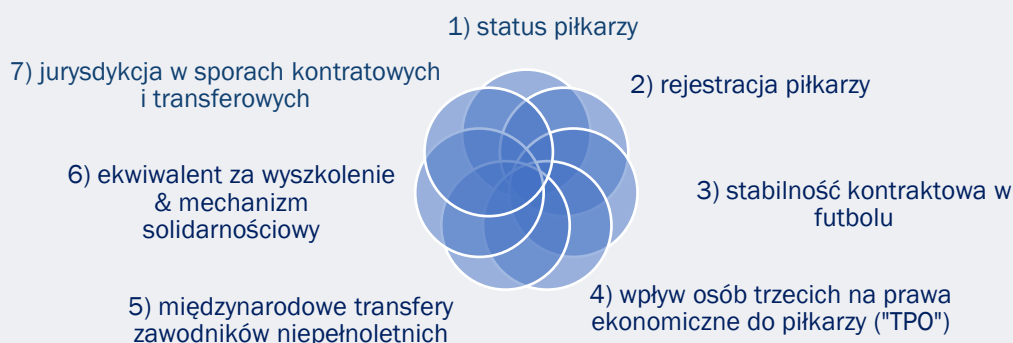
Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 grudnia 1995 r. w sprawie C-415/93 Bosman uznawany jest obecnie za najważniejsze orzeczenie trybunału w odniesieniu do zawodowego sportu. Co orzekł Trybunał?

Po pierwsze wskazał, że unijna swoboda przepływu pracowników ma zastosowanie do profesjonalnych sportowców. Oznaczało to, że obowiązująca wówczas zasada, że były klub piłkarza, którego kontrakt wygał i który zmienił przynależność klubową na nowy klub z innego kraju członkowskiego, jest uprawniony do często tożsamej z kwotą transferową opłaty z tytułu wyrejestrowania zawodnika, jest niezgodna z prawem wewnętrznym Unii Europejskiej.

Po drugie Trybunał podkreślił, że niezgodne z prawem unijnym są również ograniczenia liczby zawodników z innych państw członkowskich mogących jednocześnie występować w barwach europejskich klubu, w tym obowiązująca wówczas zasada „UEFA 3+2”.

FIFA RSTP tworzy ramy obowiązujących zasad przynależności klubowej piłkarza, próbując wprowadzić swoiste *status quo* pomiędzy dwoma filarami obecnego systemu kontraktowo – transferowego w piłce nożnej – zasadą mobilności piłkarzy, wynikającą m.in. ze swobód unijnych, a systemem stabilności kontraktowej w piłce nożnej. Regulamin ten, wciąż ewoluujący w celu dostosowania norm do szybko zmieniających się realiów rynku piłkarskiego, obecnie dzieli się on na siedem kluczowych części, przedstawionych na rysunku poniżej.

Rys. 1: Kluczowe rozdziały Regulaminu FIFA RSTP

Ponadto, niezwykle istotne praktyczne znaczenie mają załączniki (aneksy) do treści Regulaminu FIFA RSTP, które doprecyzowują ogólne zasady wskazane w Regulaminie, a także regulujące m.in. zwalnianie piłkarzy przez kluby na mecze reprezentacyjne, funkcjonowanie FIFA Transfer Matching System (system, za pośrednictwem którego przeprowadza się międzynarodowe transfery piłkarskie) czy też status i zasady transferów zawodników futsalu.

Przepisy FIFA regulują jedynie – i to bardzo ogólnie – relacje kontraktowe i transferowe o wymiarze międzynarodowym. Dlatego też niezwykle istotne znaczenie dla międzynarodowej praktyki rynkowej ma orzecznictwo organów jurysdykcyjnych FIFA, w tym w szczególności FIFA Dispute Resolution Chamber (DRC) oraz FIFA Player's Status Committee (PSC), a także Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu z siedzibą w Lozannie (CAS), który rozpatruje odwołania od ww. organów FIFA. Co istotne, organy FIFA oraz CAS nie tylko interpretują postanowienia regulacji związkowych, lecz również kształtują zasady dotyczące relacji kontraktowych i zmiany przynależności klubowej piłkarzy o wymiarze międzynarodowym w zakresie nieuregulowanym przez federacje. Mówiąc wprost – wskazują one, czy dany mechanizm lub klauzula umowna, która nie została wprost uregulowana w przepisach związkowych, jest czy nie jest zgodna z treścią i „duchem” tychże przepisów. Doskonałym przykładem może tu być choćby orzecznictwo trybunału CAS w odniesieniu do opcji jednostronnego przedłużenia okresu obowiązywania kontraktu piłkarskiego przez klub, na podstawie którego ukształtowany został art. 7 uchwały nr III/54 Zarządu PZPN z dnia 27 marca 2015 r. Jednocześnie, do rozstrzygania sporów o wymiarze krajowym lokalne związki piłkarskie często powołują w ramach swoich struktur własne organy jurysdykcyjne oraz tworzą sądy polubowne, których przykładem może być chociażby Piłkarski Sąd Polubowny PZPN.

Mając na względzie charakter przepisów FIFA RSTP, przyjętych zgodnie z zasadą tzw. „minimalnych wymogów”, można stwierdzić, że wyznaczają one narodowym federacjom jedynie ramy, w których mogą one stworzyć własny, krajowy system norm związkowych w odniesieniu do relacji kontraktowych pomiędzy piłkarzem a klubem, a także zmiany przynależności klubowej. W Polsce kluczowe znaczenie w tym zakresie mają Uchwała nr VIII/124 Zarządu PZPN z dnia 14 lipca 2015 r. ze zm. (w zakresie statusu i transferów piłkarzy) oraz wspomniana już powyżej Uchwała nr III/54 Zarządu PZPN z dnia 27 marca 2015 r. ze zm. (w zakresie relacji kontraktowych).

Niniejszy rozdział przedstawi kluczowe zagadnienia związane z piłkarskim rynkiem transferowym, a także omówi zasady przynależności klubowej zawodników.

1.2. STOSUNEK PRZYNALEŻNOŚCI KLUBOWEJ PIŁKARZA

1.2.1. Definicja

Pojęcie przynależności klubowej zawodnika najczęściej utożsamiane są z jego potwierdzeniem (zarejestrowaniem) w klubie piłkarskim przez właściwy związek piłki nożnej w wyniku zawarcia pomiędzy klubem a piłkarzem deklaracji gry amatora albo kontraktu profesjonalnego.

Należy przy tym podkreślić, że stosunek powstały w wyniku zawarcia deklaracji albo kontraktu wychodzi daleko poza samą czynność techniczną, jaką jest zarejestrowanie zawodnika. Obejmuje on bowiem wszelkie relacje łączące klub i zawodnika, wynikające zarówno z faktu rejestracji i uprawnienia zawodnika do rozgrywek w barwach klubu, jak również z treści kontraktu oraz tzw. praw ekonomicznych do zawodnika, które klub nabywa poprzez pozyskanie praw rejestracyjnych (tzw. praw federacyjnych) do piłkarza.

Prawa ekonomiczne (ang. *economic rights*) do piłkarza obejmują prawo do uzyskania wynagrodzenia z przyszłej zmiany przynależności klubowej zawodnika i mają charakter podzielny. W konsekwencji uprawnienie do takich praw może posiadać zarówno klub obecnej rejestracji piłkarza, jego były klub (choćby na podstawie tzw. „sell-on clause”, o której mowa w dalszej części tego rozdziału przy omówieniu umowy transferowej), a także sam piłkarz.

1.2.2. Deklaracja gry amatora

Deklaracja wiąże zawodnika z klubem na okres jej obowiązywania, co do zasady – do końca danego sezonu piłkarskiego, po czym zawodnik odzyskuje status zawodnika wolnego, tj. niezwiązanego stosunkiem przynależności klubowej z żadnym klubem, i jest uprawniony zmienić swoją przynależność na wybrany przez siebie klub.

Deklarację podpisuje z klubem zawodnik o statusie amatora. Definicję amatora wprowadza Uchwała nr VIII/124 Zarządu PZPN z dnia 14 lipca 2015 r. – jest nim piłkarz, który z tytułu uprawiania sportu piłki nożnej nie otrzymuje wynagrodzenia, względnie innego świadczenia pieniężnego lub rzeczowego, innego niż zwrot rzeczywistych wydatków poniesionych w trakcie jego udziału w oficjalnych rozgrywkach w barwach klubu. Zawodnik o statusie profesjonalisty może odzyskać status amatora nie wcześniej niż po upływie 30 dni od dnia, w którym wystąpił w ostatnim meczu w oficjalnych rozgrywkach swojego dotychczasowego klubu jako zawodnik profesjonalny.

1.2.3. Kontrakt profesjonalny

1.2.3.1. Kto może podpisać kontrakt profesjonalny?

Kontrakt profesjonalny zawierany jest pomiędzy klubem piłkarskim, który należy do krajowego związku piłkarskiego, a zawodnikiem profesjonalnym, tj. piłkarzem, który zobowiązuje się do reprezentowania klubu w zamian za wynagrodzenie wyższe niż zwrot rzeczywistych wydatków poniesionych w związku z jego udziałem w rozgrywkach.

Krajowe związki piłkarskie, w zależności od obowiązującego w danym państwie prawa powszechnego, odmiennie określają minimalny wiek zawodnika, który może zawrzeć kontrakt profesjonalny. Zgodnie z uchwałą nr III/54 Zarządu PZPN z dnia 27 marca 2015 r., kontrakt z polskim klubem piłkarskim może podpisać jedynie piłkarz, który w momencie jego podpisania ukończył 15 rok życia. Jednocześnie, klub może przedłożyć takiemu zawodnikowi ofertę podpisania kontraktu najwcześniej na 60 dni przed ukończeniem 15 roku życia.

1.2.3.2. Forma kontraktu piłkarskiego

Statut FIFA oraz FIFA RSTP nie precyzują charakteru prawnego kontraktu piłkarskiego. Stąd też forma kontraktu uzależniona jest najczęściej od prawa powszechnego obowiązującego w danym kraju w odniesieniu do zasad zatrudniania profesjonalnych sportowców, regulacji wewnętrznych krajowych związków piłkarskich, a także uzgodnień interesariuszy rynku piłkarskiego na poziomie kontynentalnym.

W Europie bardzo istotne znaczenie dla treści, jak i formy prawnej kontraktu profesjonalnego mają również ustalenia w ramach sektorowego dialogu społecznego w sektorze profesjonalnej piłki nożnej, prowadzonego przez Komisję Europejską z udziałem stowarzyszeń klubów (European Club Association, ECA), piłkarzy (FIFPro), lig zawodowych (European Leagues) oraz UEFA.

W efekcie prac w ramach dialogu sektorowego jego strony podpisały w dniu 19 kwietnia 2012 r. porozumienie, które precyzuje kluczowe zobowiązania stron kontraktu profesjonalnego, a także wskazuje, że kontrakt powinien mieć – co do zasady – formę umowy o pracę, z zastrzeżeniem odmiennych postanowień wewnętrznych aktów normatywnych danego państwa.

Polskie prawo powszechne ani przepisy PZPN nie obligują klubów do zawierania kontraktów w formie umowy o pracę. W orzecznictwie polskich sądów powszechnych wyraźnie wskazuje się, że strony kontraktu mogą samodzielnie zdecydować o podstawie zatrudnienia piłkarza w klubie, czy to w formie umowy o pracę czy to zawierając umowę o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy Kodeksu Cywilnego o zleceniu (tak m.in. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., sygn. akt II UK 363/09, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29.06. 2010 r., sygn. akt. I PK 44/10). Co więcej, wydaje się, że to właśnie umowa cywilnoprawna jest bardziej odpowiednia dla relacji profesjonalnego piłkarza z klubem, choćby mając na względzie treść stosunku prawnego oraz wymogi relacji pomiędzy pracownikiem a pracodawcą na podstawie ustawy – Kodeks Pracy.

Ponadto, obecnie bardzo popularnym rozwiązaniem na polskim rynku piłkarskim jest zatrudnienie piłkarzy w ramach prowadzonych przez nich jednoosobowych działalności gospodarczych. Świadczenie usług piłkarskich przez zawodnika w charakterze przedsiębiorcy na rzecz klubu zostało zaakceptowane przez polskie sądy powszechne (tak m.in. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 października 2017 r., sygn. akt FSK 80/16) i nie jest kwestionowane przez PZPN. Niemniej jednak trzeba mieć na uwadze, że takie rozwiązanie nie jest praktycznie spotykane w innych państwach europejskich, gdzie zatrudnienie piłkarza w klubie ma charakter pracowniczy, z nielicznymi wyjątkami, gdzie dopuszczone są umowy cywilnoprawne (Czechy, Chorwacja, Bułgaria).

1.2.3.3. Okres obowiązywania kontraktu piłkarskiego

Kontrakt o profesjonalne uprawianie piłki nożnej - zgodnie z artykułem 18 FIFA RSTP - powinien wiązać jego strony co najmniej do dnia zakończenia toczącego się sezonu piłkarskiego, lecz nie dłużej niż przez okres 5 lat od dnia jego wejścia w życie.

Zasada ta nie ma jednakże charakteru bezwzględnie. Po pierwsze, kontrakty mogą być zawierane na okres dłuższy niż 5 lat, o ile jest to zgodne z prawem powszechnym państwa,

w którym klub ma swą siedzibę. Po drugie, maksymalny okres obowiązywania kontraktu zawodnika niepełnoletniego wynosi trzy lata od jego wejścia w życie, a jakiegokolwiek postanowienia przedłużające ten okres nie mają skutku prawnego.

Regulacje PZPN dotyczące kontraktów piłkarskich nie przewidują istotnych odstępstw od ogólnych przepisów FIFA. Tak więc, zgodnie z Uchwałą nr III/54 z dnia 27 marca 2015 r. Zarządu PZPN, kontrakt polskiego klubu z zawodnikiem nie może zostać zawarty na okres dłuższy niż pięć lat oraz krótszy niż do zakończenia sezonu, w którym został zawarty.

Zgodnie z art. 7 uchwały nr III/54 kontrakt może zawierać opcję jednostronnego przedłużenia jego okresu obowiązywania przez klub, pod warunkiem spełnienia szeregu warunków. Należą do nich między innymi powiadomienie piłkarza o realizacji opcji z odpowiednim wypożyczeniem (3 miesiące przed zakończeniem pierwotnego okresu obowiązywania kontraktu przy kontrakcie dłuższym niż 12 miesięcy oraz 1 miesiąc przy kontrakcie krótszym) czy też obowiązek podwyżki wynagrodzenia zawodnika w stosunku do ostatniego roku pierwotnego okresu obowiązywania kontraktu o co najmniej 20%.

Trzeba jednakże wskazać, że dopuszczalność takich opcji była wielokrotnie podważana w orzecznictwie organów jurysdykcyjnych FIFA oraz CAS. W związku z tym w przypadku zamiaru umieszczenia takiej klauzuli w kontrakcie z zawodnikiem zagranicznym, polski klub powinien szczegółowo zapoznać się z właściwym orzecznictwem i być świadomym ryzyka uznania opcji za nieskuteczną.

W praktyce kontrakty najczęściej zawierane są na sezony piłkarskie. Oznacza to, że nawet w przypadku zawarcia kontraktu w trakcie trwania sezonu, okres jego obowiązywania wygasa po zakończeniu sezonu, na który został zawarty. Na marginesie, kontrakty są również często zawierane do końca pierwszej rundy rozgrywkowej sezonu (jednakże taki okres obowiązywania kontraktu nie może zostać wyznaczony w pierwszym sezonie jego obowiązywania), a do absolutnych wyjątków należą kontrakty wygasające w trakcie trwania rundy – w takim bowiem przypadku zespół traci zawodnika w trakcie toczących się rozgrywek, natomiast zawodnik nie może zostać zarejestrowany do innego klubu przed początkiem kolejnego okienka transferowego.

1.2.3.4. Treść kontraktu piłkarskiego

Przepisy FIFA nie wprowadzają szczegółowych postanowień w odniesieniu do treści kontraktu, koncentrując się ochronie stabilności stosunku umownego łączącego zawodnika i klub (vide art. 13 – 18 FIFA RSTP), o których szerzej mowa w dalszej części niniejszego podręcznika.

Z perspektywy polskiego rynku piłkarskiego kluczowe znaczenie w zakresie treści kontraktu ma uchwała nr III/54 Zarządu PZPN z 2015 roku. Dokonuje ona podziału postanowień kontraktu na te, które muszą zostać określone w jego treści oraz te, które powinny zostać w nim uwzględnione.

Do pierwszej z tych grup należą przede wszystkim elementy, których brak skutkuje na podstawie ww. uchwały nieważnością kontraktu – określenie szczegółowego okresu obowiązywania kontraktu oraz indywidualnego wynagrodzenia zawodnika zarówno za cały czas jego obowiązywania, jak i za każdy sezon, w kwocie brutto, ze wskazaniem terminów wypłat oraz waluty płatności. Ponadto, w treści kontraktu muszą zostać wskazane jego strony, dane wszelkich podmiotów biorących udział w negocjacjach lub zawieraniu kontraktu, wysokość wynagrodzenia pośrednika transakcyjnego reprezentującego zawodnika (o ile wynagrodzenie ma zostać zapłacone przez klub), wiążąca wersja językowa, prawo właściwe dla kontraktu, wskazanie danych

korespondencyjnych stron (adresy poczty elektronicznej), a także określenie zasad jego poufności. Co oczywiste, choć nie wskazane wprost w uchwale nr III/54, określony musi zostać również przedmiot kontraktu, tj. zobowiązanie zawodnika do reprezentowania klubu w rozgrywkach piłkarskich na zasadzie wyłączności. Uchwała nr III/54 zawiera ponadto katalog zobowiązań każdej ze stron, które w kontrakcie powinny zostać określone. Został on przygotowany w oparciu o praktykę rynkową i przedstawia standardowe zobowiązania klubów oraz piłkarzy, w tym w zakresie dodatkowych świadczeń klubu na rzecz piłkarza, ubezpieczenia zawodnika czy też prawa klubu do wykorzystywania wizerunku zawodnika. Katalog zobowiązań stron oczywiście nie ma charakteru zamkniętego i strony kontraktu uprawnione są do negocjowania jego treści i wprowadzania nawet najbardziej nietypowych postanowień.

Jednym z ulubionych tematów kibiców dotyczących rynku piłkarskiego są nietypowe klauzule umieszczane w kontraktach profesjonalnych przez ich strony. Niektóre z nich są naprawdę zadziwiające.

Na przykład Rafael Van der Vaart, podpisując kontrakt z Real Betis z Hiszpanii w 2015 roku, został zobowiązany do niewystępowania w barwach klubu w obuwie piłkarskim zawierającym czerwony kolor, który powszechnie kojarzony jest z innym klubem z Seville – Sevilla FC. Stefan Schwarz w 1999 roku został zobligowany przez jego nowy klub Sunderland FC w 1999 roku do niewzięcia udziału w komercyjnym locie w kosmos w okresie obowiązywania kontraktu. Natomiast w kontrakcie FC Barcelona z Luisem Suarezem, znanym z zamiłowania do gryzienia rywali na boisku, znajdowało się ponoć zobowiązanie zawodnika do zaprzestania tego zwyczaju, pod ogromną karą umowną!

PZPN przygotował i opublikował w dniu 1 lipca 2015 roku na swojej stronie internetowej projekt wzorcowego kontraktu o profesjonalne uprawianie piłki nożnej, spełniający wszystkie wymogi wynikające z uchwały nr III/54 Zarządu PZPN z dnia 27 marca 2015 roku. Jego używanie jest zalecane przez związek klubom piłkarskim, a sami piłkarze mogą zweryfikować jego treść w celu ustalenia, czy zaproponowany im kontrakt spełnia standardy rynkowe.

1.2.3.5. Stabilność i rozwiązanie kontraktów piłkarskich

Jednym z głównych celów przepisów FIFA jest ochrona zasady stabilności kontraktowej. Jest ona uznawana za nadrzędną w świecie piłki nożnej, zarówno z punktu widzenia klubów, jak i zawodników. W dużym uproszczeniu zasadę tę można zrównać z łacińską paremią *pacta sunt servanda* (pl. umów należy dotrzymywać) i zdefiniować jako zobowiązanie stron kontraktu do wywiązania się z niego przez cały okres obowiązywania.

W konsekwencji co do zasady przepisy piłkarskie nie przewidują możliwości przedterminowego rozwiązania kontraktu przed upływem okresu jego obowiązywania przez jedną ze stron – zgodnie z artykułem 13 FIFA RSTP umowa między profesjonalnym zawodnikiem a klubem może zostać rozwiązana tylko za porozumieniem stron. Od zasady tej są oczywiście wyjątki.

- **Rozwiązanie kontraktu „z uzasadnionej przyczyny”**

Zgodnie z Regulaminem FIFA kontrakt może zostać rozwiązany w szczególności w przypadku zaistnienia tzw. „uzasadnionej przyczyny”, tj. zdarzenia uniemożliwiającego stronom (a co najmniej jednej ze stron) normalne kontynuowanie ich relacji kontraktowej. Nie wprowadzono przy tym zamkniętego katalogu sytuacji, w których „uzasadniona przyczyna” ma miejsce. Stąd też

każdy spór odnośnie rozwiązania kontraktu oceniany jest indywidualnie przez właściwy piłkarski organ jurysdykcyjny. W świetle orzecznictwa FIFA nie ulega jednak wątpliwości, że „uzasadnioną przyczynę” stanowi wyłącznie istotne naruszenie postanowień kontraktu lub przepisów federacji. Zdarzeniem takim może być m.in. niepłacenie przez klub piłkarzowi należnego mu wynagrodzenia (vide art. 14bis FIFA RSTP). Inne zdarzenia, które uznać należy za „uzasadnioną przyczynę”, zostały określone w bogatym orzecznictwie organów jurysdykcyjnych FIFA oraz Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu w Lozannie (CAS) i obejmują choćby permanentne naruszenie przez klub dóbr osobistych zawodnika.

- **Odszkodowanie za rozwiązanie kontraktu bez uzasadnionej przyczyny na podstawie Artykuł 17 RSTP**

Kluczowe znaczenie w celu wyegzekwowania trwałości relacji kontraktowej w futbolu ma artykuł 17 FIFA RSTP, który przedstawia konsekwencje rozwiązania umowy bez uzasadnionej przyczyny przez klub lub zawodnika, w tym w szczególności zasady obliczenia odszkodowania należnego w przypadku takiego rozwiązania poszkodowanej stronie. Zgodnie z para. 1 cyt. artykułu należne odszkodowanie za naruszenie stabilności kontraktowej może zostać określone bądź na podstawie kontraktu (poprzez określenie konkretnej kwoty należnej od strony rozwiązującej kontrakt) bądź – w przypadku wniesienia stosownego pozwu - przez organ FIFA DRC, która precyzując wysokość takiego odszkodowania zobowiązana jest wziąć pod uwagę szereg czynników, wskazanych na poniższym rysunku:

Rys. 2: Kluczowe elementy wpływające na wysokość odszkodowania z tytułu rozwiązania kontraktu bez uzasadnionej przyczyny na podstawie art. 17 RSTP

Na szczególną uwagę zasługuje pojęcie tzw. okresu ochronnego kontraktu, tj. okresu trzech sezonów piłkarskich lub trzech lat, począwszy od dnia jego wejścia w życie, w przypadku kontraktu podpisanego przez zawodnika przed ukończeniem 28 lat, bądź okresu dwóch sezonów piłkarskich lub dwóch lat, w przypadku zawodnika starszego. W przypadku rozwiązania kontraktu w tym okresie właściwy organ jurysdykcyjny FIFA (FIFA DRC) automatycznie nakłada na stronę winną naruszenia sankcje sportowe. Sankcje te w odniesieniu do zawodnika obejmują 4-miesięczny (w szczególnych przypadkach – 6-miesięczny) zakaz gry w oficjalnych meczach, a w odniesieniu do klubu – zakaz rejestracji nowych piłkarzy przez dwa, następujące po sobie okresy rejestracyjne (tzw. okienka).

Wskazane na powyższym rysunku elementy mają kluczowe znaczenie w szczególności w przypadku, gdy to zawodnik był stroną naruszającą stabilność kontraktową. Regulamin FIFA wskazuje bowiem, że w przypadku rozwiązania kontraktu z winy klubu zawodnik co do zasady powinien być uprawniony do wynagrodzenia równego wynagrodzeniu, które pozostało mu należne na podstawie kontraktu do końca jego pierwotnego okresu obowiązywania, pomniejszonego o wynagrodzenie należne piłkarzowi za ten okres na podstawie kontraktu z nowym klubem rejestracji. Jednocześnie, gdy taki nowy kontrakt zostanie podpisany, a dotychczasowy kontrakt rozwiązany został w związku z opóźnieniami w płatnościach wynagrodzenia, zawodnik będzie uprawniony dodatkowo do kwoty odpowiadającej trzymiesięcznemu wynagrodzeniu w byłym klubie, a w wyjątkowych sytuacjach – sześciomiesięcznemu wynagrodzeniu, przy czym łączna kwota należna piłkarzowi nie powinna przekraczać pozostałego do zapłaty wynagrodzenia w byłym klubie.

Artykuł 17 FIFA RSTP stał się „słynny” dzięki dwóm legendarnym wyrokom Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu w Lozannie (CAS), w których składy orzekające określiły skrajnie inne konsekwencje przedterminowego rozwiązania kontraktu przez zawodnika bez uzasadnionej przyczyny.

W wyroku w tzw. „sprawie Webstera” lozański trybunał uznał, w świetle stanu faktycznego sprawy, w której zawodnik rozwiązał kontrakt z byłym klubem po 5 lat współpracy bez uzasadnionej przyczyny, że wysokość odszkodowania należnego byłemu klubowi rejestracji piłkarza na podstawie art. 17 FIFA RSTP powinna odpowiadać kwocie, którą klub był zobowiązany do zapłaty zawodnikowi w okresie od dnia rozwiązania umowy do końca okresu obowiązywania kontraktu. Było to orzeczenie niezwykle korzystne dla zawodnika, jako że odrzucona została argumentacja klubu o konieczności oparcia wysokości odszkodowania na wartości rynkowej piłkarza, a nie wartości pozostającego do wypłacenia kontraktu.

W sprawie Matuzalema arbitrzy CAS zdecydowali się natomiast na oparcie kalkulacji należnego odszkodowania na zasadzie „pozytywnego interesu” (ang. „positive interest”), tzn. przywrócenia poszkodowanego klubu do sytuacji, w której umowa nie zostałaby jednostronnie rozwiązana przez zawodnika bez uzasadnionej przyczyny. W konsekwencji, odnosząc się do specyfiki sportu, wartości rynkowej i sportowej, kosztu pozyskania zawodnika i innych kosztów podlegających amortyzacji, wysokości wynagrodzenia etc. trybunał zdecydował, że wysokość zasądzonego odszkodowania wielokrotnie przekroczyła pozostałe do wypłacenia zawodnikowi wynagrodzenia na podstawie kontraktu.

Trzeba również podkreślić bardzo duże ryzyko istniejące dla klubu, który podpisze kontrakt z zawodnikiem, który rozwiązał kontrakt z klubem bez uzasadnionej przyczyny. Zgodnie z art. 17 FIFA RSTP klub taki odpowiada wobec byłego klubu zawodnika solidarnie z piłkarzem, co związane jest z (w świetle orzecznictwa FIFA DRC oraz CAS niezwykle trudnym do obalenia) domniemaniem nakłaniania przez nowy klub zawodnika do zakończenia stosunku przynależności klubowej w dotychczasowym klubie. W praktyce bardzo często kluby nie prześwietlają historii kontraktowej pozyskiwanego zawodnika, nie zdając sobie sprawy z wielkiego ryzyka, które wiąże się z podpisaniem z nim kontraktu. Warto tak więc zamieścić w treści kontraktu oświadczenie zawodnika odnośnie toczących się wobec niego lub z jego inicjatywy postępowań przed piłkarskimi organami jurysdykcyjnymi, co pozwoli wyeliminować niepotrzebne problemy.

- **Uzasadniona przyczyna sportowa**

Ponadto, uprawnienie do jednostronnego rozwiązania kontraktu zgodnie z art. 15 FIFA RSTP przysługuje także zawodnikowi profesjonalnemu o ugruntowanym statusie (ang. „*established professional*”) w przypadku, gdy podczas sezonu rozegrał mniej niż 10% zaplanowanych meczów (tzw. sportowa uzasadniona przyczyna – ang. *sporting just cause*). Uprawnienie to przysługuje takiemu piłkarzowi wyłącznie przez okres 15 dni następujących po ostatnim oficjalnym meczu klubu w danym sezonie. Należy przy tym podkreślić, że nie jest to uprawnienie bezwarunkowe – możliwość skorzystania z takiego uprawnienia przez zawodnika należy oceniać każdorazowo w odniesieniu do okoliczności faktycznych sprawy.

- **Przepisy PZPN w zakresie rozwiązania kontraktu**

Choć przepisy PZPN w zakresie rozwiązania kontraktu opierają się na regulacjach FIFA, zawierają jedno istotne odstępstwo – w art. 8 ust. 3-5 uchwały nr III/54 Zarządu PZPN z dn. 27.03.2015 r. wprowadzono katalog przyczyn, uprawniających klub lub piłkarza do jednostronnego rozwiązania kontraktu na podstawie oświadczenia, które następnie może być kontestowane przez drugą stronę kontraktu przed Piłkarskim Sądem Polubownym PZPN. Co ciekawe, część z przyczyn zawartych w cyt. uchwale Zarządu PZPN, np. spadek zespołu z ligi czy brak występu zawodnika w 10% meczów w trakcie sezonu, nie jest uznawanych za uzasadnione przyczyny rozwiązania kontraktu w orzecznictwie organów FIFA.

- **Klauzula odstępnego**

W praktyce międzynarodowego rynku piłkarskiego powszechną praktyką jest umieszczanie w kontraktach piłkarskich postanowienia umożliwiającego zawodnikowi rozwiązanie kontraktu w przypadku zapłacenia określonej w nim kwoty (tzw. klauzula odstępnego, „*buy-out clause*”). Treść takiej klauzuli reguluje prawo powszechne, któremu poddany jest kontrakt. W przypadku Polski takie postanowienie umowne zgodnie z uchwałą nr III/54 może zostać umieszczone w kontrakcie, a także musi spełniać wymogi wynikające z art. 396 Kodeksu Cywilnego. Natomiast w przypadku Hiszpanii sytuacja jest niecodzienna – zgodnie z Dekretem Królewskim 1006 (Real Decreto 1006) z 1985 roku każdy kontrakt musi zawierać kwotę odstępnego.

1.2.3.6. Rozstrzygnięcie sporów dotyczących relacji kontraktowych stron

FIFA RSTP przyznaje wyłączną właściwość do wszelkich sporów związanych z zatrudnieniem piłkarza w klubie o wymiarze międzynarodowym wewnętrznemu organowi jurysdykcyjnemu FIFA DRC. Zarówno klub, jak i zawodnik, nie są tak więc uprawnieni do wniesienia sporu kontraktowego do sądu powszechnego lub jakiegokolwiek innego trybunału arbitrażowego. Od tej zasady przewidziany jest jeden wyjątek – strony kontraktu uprawnione są do wskazania w kontrakcie właściwości krajowego sądu polubownego funkcjonującego w federacji, której członkiem jest klub, przy czym takie prawo stron uwarunkowane jest od tego, czy taki krajowy trybunał spełnia wymogi niezależności, parytetu przedstawicieli środowiska klubów i piłkarzy, a także rzetelności prowadzonego postępowania.

Na poziomie krajowym, polskie kluby zobowiązane są umieścić w treści kontraktu z polskim zawodnikiem klauzulę prorogacyjną, przyznającą wyłączną jurysdykcję w odniesieniu do wszelkich sporów wynikających z kontraktu i posiadającą zdolność arbitrażową Piłkarskiemu Sądowi Polubownemu PZPN.

1.3. ZMIANA PRZYNALEŻNOŚCI KLUBOWEJ

1.3.1. Czym jest zmiana przynależności klubowej piłkarza i jakie są jej tryby?

W celu zapewnienia zawodnikowi możliwości gry w nowym klubie, niezbędne jest przeniesienie praw do rejestracji piłkarza na nowy klub, w tym wygaszenie praw do rejestracji piłkarza w dotychczasowym klubie, jako że zgodnie z artykułem 5 FIFA RSTP zawodnik w danym czasie może być zarejestrowany jedynie do jednego klubu piłkarskiego. Niezależnie od trybu zmiany przynależności klubowej, do jej przeprowadzenia niezbędne są co najmniej dwa elementy: zakończenie stosunku przynależności klubowej zawodnika w dotychczasowym klubie, poprzez wyrejestrowanie z niego zawodnika, a także zawiązanie stosunku przynależności klubowej w nowym klubie, w tym zawarcie kontraktu lub deklaracji gry amatora jako podstawy takiego stosunku.

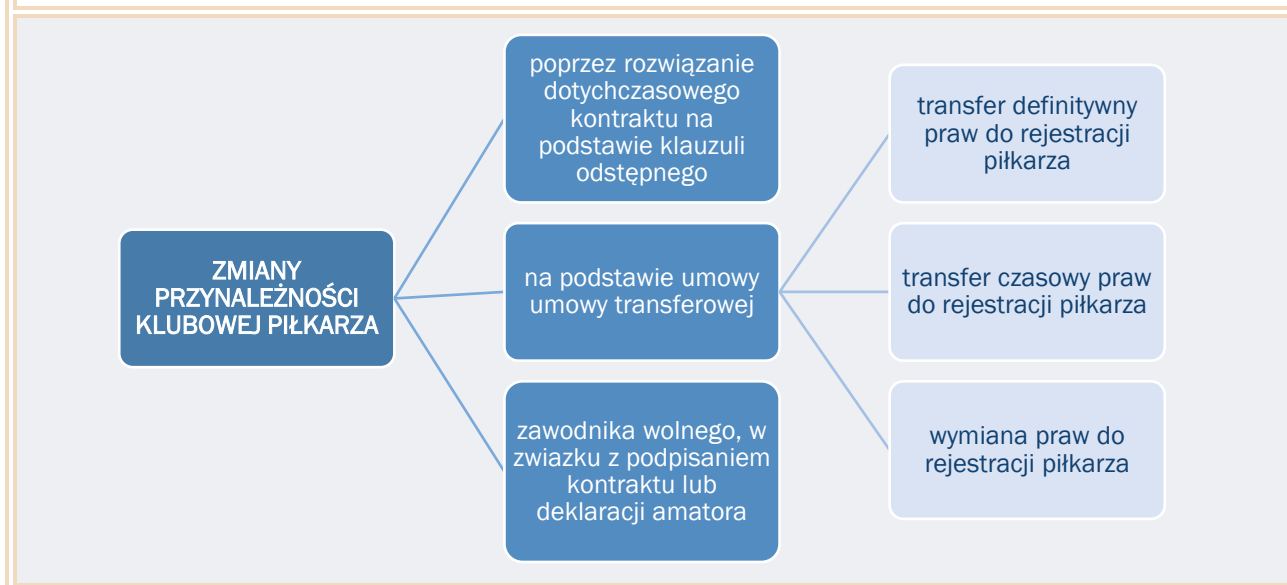
Z raportu FIFA Global Transfer Market 2019 wynika, że w 2019 r. dokonano za pośrednictwem systemu FIFA TMS ogółem 18.042 międzynarodowych zmian przynależności klubowej profesjonalnych piłkarzy. Oznacza to wzrost o prawie 50% w stosunku do liczby międzynarodowych transakcji w roku 2012 (12.006). Liczby te, choć nie obejmują transferów zawodniczek oraz zawodników futsal, a pokazują jak niezwykle istotny element rynku piłkarskiego stanowią zmiany barw klubowych przez piłkarzy.

Zmiana przynależności klubowej nie może być w żadnym przypadku zrównywana wyłącznie z transferami zawodnika, choć bardzo często jest z nią utożsamiana. O ile bowiem w świetle uchwały nr VIII/124 Zarządu PZPN, pojęcie „zmiana przynależności klubowej” oznacza wszelkie możliwe na rynku transferowym tryby przeniesienia praw do rejestracji zawodnika na dany klub piłkarski, w tym na podstawie umowy transferowej, oświadczenia klubu o wygaśnięciu kontraktu czy decyzji właściwego organu związkowego lub sądu polubownego, to transfer piłkarski obejmuje wyłącznie zmianę barw klubowych przez zawodnika w trakcie obowiązywania stosunku przynależności klubowej w dotychczasowym klubie, na podstawie umowy transferowej. Jednocześnie należy zauważyć, że to rozróżnienie nie jest tak oczywiste w języku angielskim, gdzie wszystkie formy zmiany klubu rejestracji zawodnika określane są mianem transfer.

Systematyka podziału trybów zmiany przynależności klubowej budzi wiele wątpliwości. FIFA ze względu na oparcie swoich danych na dokonywanych transakcjach w ramach systemu FIFA TMS poniekąd zmuszona jest do wyróżniania trybów zmian klubu rejestracji zawodnika w kontekście instrukcji transferowych zamieszczonych w systemie, poprzez które kluby zgłaszają każdy transfer. Stąd też proponuje ona wyróżnienie sześciu głównych trybów – transferów definitywnych (11,6% ogólnej liczby zmian barw klubowych), transferów czasowych (13,5%), powrotu piłkarza z transferu czasowego (8,6%), przedłużenia transferu czasowego (0,8%), transferu definitywnego na zakończenie transferu czasowego (1,2%) oraz zmiany przynależności klubowej zawodnika, który nie był związany obowiązującym kontraktem (64,3%). Podział ten jest jednak ciężki do zaakceptowania – powrót piłkarza z wypożyczenia czy też przedłużenie jego okresu obowiązywania nie sposób uznać za niezależną formę zmiany przynależności klubowej, a jedynie za zmianę statusu już zawartej umowy transferu czasowego.

Zaproponować zatem można inny podział, w uzależnieniu od podstawy dokonania zmiany przynależności klubowej zawodnika, który eliminuje powtórzenia wynikające z zaproponowanej przez FIFA metodologii.

Rys. 3: Tryby zmiany przynależności klubowej piłkarza

Jednocześnie przedstawione powyżej tryby zmiany przynależności klubowej nie mają zastosowania we wszystkich krajowych federacjach piłkarskich. Przykładowo w Major League Soccer, lidze profesjonalnej w Stanach Zjednoczonych Ameryki, która ma charakter zamknięty (brak systemu spadków i awansów), zasady zmiany barw klubowych są całkowicie odmienne, w tym w związku z tzw. draftem najbardziej utalentowanych piłkarzy z lig uniwersyteckich do MLS zgodnie z pozycją klubu w poprzednim sezonie.

W związku z krótkim omówieniem zasad rozwiązania kontraktu piłkarskiego oraz klauzuli odstępnego we wcześniejszych częściach niniejszego rozdziału, poniżej przedstawione zostaną jedynie najistotniejsze zagadnienia związane z transferem piłkarskim, w tym charakter prawny oraz typowe postanowienia umowy transferowej.

Łączna wartość międzynarodowych zmian przynależności klubowej profesjonalnych piłkarzy za pośrednictwem systemu FIFA TMS w 2019 roku wyniosła rekordowe 7,35 mld USD. Jednocześnie jednak, jak wskazuje raport FIFA Global Transfer Market 2019, jedynie 14,9% wszystkich zmian klubów rejestracji przez zawodników uwzględniała płatność jakiegokolwiek kwoty transferowej.

1.3.2. Transfer piłkarski

Przepisy FIFA RSTP nie zawierają definicji transferu piłkarza, w tym w szczególności transferu definitywnego. Natomiast zgodnie z par. 2 ust. 11 uchwały nr VIII/124 Zarządu PZPN z 14 lipca 2015 r. transfer oznacza „zmianę przynależności klubowej na podstawie umowy zawartej pomiędzy klubem odstępującym a klubem pozyskującym, stosownie do której piłkarz będący zawodnikiem klubu odstępującego, na podstawie obowiązującego kontraktu bądź obowiązującej deklaracji gry amatora, w chwili zawierania umowy transferu, zmienia przynależność do klubu pozyskującego. Niedopuszczalny jest transfer zawodnika wolnego. Transfer może mieć charakter definitywny lub czasowy”.

Transferem jest tak więc przeniesienie praw do rejestracji zawodnika (przynależności klubowej, praw federacyjnych do zawodnika) z klubu odstępującego zawodnika na rzecz klubu pozyskującego, na podstawie umowy transferowej, najczęściej w zamian za zapłatę przez klub pozyskujący klubowi odstępującemu ekwiwalentu transferowego. Może on zostać przeprowadzony jedynie w okresach rejestracyjnych (okienkach transferowych) i podlega notyfikacji w systemie FIFA TMS (w przypadku transferu międzynarodowego) bądź do krajowego związku piłkarskiego (w przypadku transferu krajowego).

Wyróżnia się trzy rodzaje transferów: definitywny, czasowy oraz wymianę zawodników.

1.3.2.1. Transfer definitywny

Realizacja transferu definitywnego skutkuje nieodwoływanym przeniesieniem na klub pozyskujący praw do rejestracji zawodnika oraz – całości lub części – praw ekonomicznych do zawodnika. Oznacza to, że klub odstępujący zbywa uprawnienie do rejestracji piłkarza po zakończeniu stosunku przynależności klubowej zawodnika w klubie pozyskującym, a jego kontrakt lub deklaracja gry amatora z zawodnikiem ulega bezwarunkowemu rozwiązaniu, natomiast klub pozyskujący nabywa wyłączne prawa federacyjne na czas trwania zawartego z zawodnikiem kontraktu. Jednocześnie, klub ten uprawniony jest do przedłużenia okresu obowiązywania kontraktu o ile uzgodni to z zawodnikiem.

1.3.2.2. Transfer czasowy

Transfer czasowy, nazywany potocznie również wypożyczeniem, zawiera wiele podobieństw do transferu definitywnego. Niemniej jednak posiada szereg cech charakterystycznych, skutkujących uznawaniem go za odrębny tryb zmiany przynależności klubowej.

Po pierwsze, w ramach tego rodzaju transferu zmiana przynależności klubowej następuje jedynie na czas określony, a klub pozyskujący najczęściej nie pozyskuje jakichkolwiek praw ekonomicznych do piłkarza. Oznacza to, że klub, do którego zawodnik jest wypożyczony, uprawniony jest do rejestracji zawodnika i wystawiania go w rozgrywkach wyłącznie w określonym w umowie czasie, bez możliwości jego dalszego transferowania do klubu trzeciego. Co więcej, w kontrakcie zawierającym na czas wypożyczenia nie może znaleźć się klauzula odstępnego, jako że po okresie obowiązywania transferu czasowego prawa do rejestracji muszą wrócić do klubu wypożyczającego.

Po drugie, kontrakt zawodnika w klubie odstępującym nie ulega rozwiązaniu, a jedynie zawieszeniu na okres obowiązywania transferu czasowego. Tak więc po zakończeniu wypożyczenia, prawa do rejestracji zawodnika powracają do klubu odstępującego.

Po trzecie, zgodnie z art. 10 FIFA RSTP międzynarodowy transfer czasowy może dotyczyć wyłącznie zawodnika profesjonalnego. PZPN postanowił nie wprowadzać tego ograniczenia do przepisów wewnętrznych, dzięki czemu pomiędzy polskimi klubami piłkarskimi może być wypożyczany także piłkarz – amator.

Jednocześnie, powszechnie stosowana w praktyce rynku piłkarskiego jest tzw. klauzula wykupu w umowie transferu czasowego, umożliwiająca pozyskanie praw do rejestracji zawodnika w trybie definitywnym poprzez zapłatę przez klub wypożyczający określonej w umowie kwoty.

1.3.2.3. Wymiana zawodników

Szczególny rodzaj transferu stanowi transakcja dotycząca więcej niż jednego zawodnika, w której oba kluby odgrywają jednocześnie rolę klubu odstępującego i pozyskującego (tzw. wymiana

zawodników). Transfery takich zawodników odbywają się na podstawie jednej umowy transferowej lub więcej niż jednej, lecz wzajemnie powiązanych, umów transferowych. W praktyce rynku transferowego tego typu transakcje nie są zbyt częste. Warto podkreślić, że wymiana zawodników może mieć charakter mieszany, tj. część zawodników w ramach umowy transferowych jest na zasadzie transferu definitywnego, a część w ramach transferu czasowego.

1.3.2.4. Transfer zawodnika niepełnoletniego

Zakaz międzynarodowych transferów zawodników niepełnoletnich został wprowadzony do przepisów FIFA w 2001 r. w celu zapewnienia niepełnoletnim zawodnikom „stabilnego środowiska i edukacji”. Zakaz ten ma zastosowanie zarówno co do profesjonalistów, jak i amatorów.

Niemniej jednak, zgodnie z art. 19 FIFA RSTP kluby mogą złożyć wniosek o dopuszczenie transferu niepełnoletniego zawodnika lub jego pierwszych rejestracji w kraju innym niż kraj pochodzenia do subkomitetu FIFA PSC, powołując się na jeden z wyjątków od ogólnego zakazu. Jakie więc wyjątki przewidują przepisy?

Pierwszy wyjątek dotyczy zmiany miejsca zamieszkania rodziców zawodnika z przyczyn niezwiązanych z piłką nożną. Powołując się na ten wyjątek trzeba pamiętać, że organ FIFA będzie badać takie przesłanki jak ocena prawdziwego zamiaru i motywacji rodziców zawodnika. Ilekroć rodzice piłkarza brali pod uwagę karierę piłkarską syna - wyjątek ten nie ma zastosowania.

Drugi wyjątek dotyczy zmiany przynależności klubowej niepełnoletniego zawodnika powyżej 16 roku życia, który ma miejsce wewnątrz terytorium Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG). W takim przypadku nowy klub musi spełnić szereg minimalnych zobowiązań dotyczących zakwaterowania, wyżywienia, warunków treningowych oraz edukacji zawodnika. Należy przy tym zaznaczyć, że wyjątek ten ma również zastosowanie do transferów zawodników z paszportem UE z klubów mających siedzibę w krajach spoza UE / EOG do klubów mających siedzibę w krajach UE / EOG.

Kolejny wyjątek dotyczy zmiany przynależności klubowej zawodnika mieszkającego do 50 km od granicy państwa do klubu z sąsiadującego państwa, którego siedziba mieści się do 50 km od granicy.

Ponadto, zgodnie z tzw. „zasada 5 lat”, regulacje ustanowione dla międzynarodowego transferu zawodników U18 nie mają zastosowania do każdej osoby poniżej 18 roku życia, która nigdy wcześniej nie była zarejestrowana w klubie i nie jest obywatelem kraju, w którym chce się zarejestrować po raz pierwszy, lecz mieszka w nim nieprzerwanie przez co najmniej ostatnie 5 lat.

W ostatnim czasie FIFA skodyfikowała dwa kolejne wyjątki od zasady zakazu międzynarodowych transferów niepełnoletnich zawodników, które wcześniej były akceptowane przez organy jurysdykcyjne FIFA oraz CAS, tj. zmianę klubu w związku z realizacją programu akademickiego za granicą na czas trwania wymiany oraz zmianę klubu w związku ze zmianą miejsca zamieszkania z przyczyn humanitarnych.

1.3.2.5. Transfer pomostowy

W praktyce funkcjonowania piłkarskiego rynku transferowego w ostatnich latach coraz bardziej popularne stały się nieuczciwe praktyki klubów piłkarskich polegające na realizacji tzw. transferów pomostowych, czyli sekwencji zmian przynależności klubowej piłkarza spowodowanej innymi okolicznościami niż cel sportowy. Po co kluby stosują transfery pomostowe? Najczęściej z dwóch powodów – po pierwsze jest on stosowany jako mechanizm umożliwiający niezapłacenie ekwiwalentu za wyszkolenie byłym klubom treningowym piłkarza (klub „sztucznie pośredniczący” przy transakcji jest klubem zagranicznym najniższej kategorii treningowej FIFA), po drugie zaś jest

to sposób na sztuczne zaniżenie kwoty transferowej (następuje to w szczególności gdy klub ma obowiązek zapłaty części kwoty transferowej na rzecz wcześniejszego klubu rejestracji),

Praktyka ta została formalnie zakazana na rynku piłkarskim na podstawie zmian do FIFA RSTP, które weszły w życie 1 lipca 2020 r. Transfer pomostowy został zdefiniowany w ramach Regulaminu FIFA jako więcej niż jedna, powiązana ze sobą krajowa lub międzynarodowa zmiana przynależności klubowej zawodnika mająca na celu ominięcie obowiązujących przepisów piłkarskich lub oszukanie osoby fizycznej lub prawnej. Jest on zakazany i podlega weryfikacji odpowiednich organów FIFA w każdym przypadku, gdy dwa lub więcej transfery danego zawodnika mają miejsce w okresie 16 tygodni, a także gdy warunek ten nie został spełniony, ale zachodzi uzasadnione podejrzenie transferu pomostowego.

1.3.3. Umowa transferowa

1.3.3.1. Forma prawna i strony umowy transferowej

Umowa transferu praw do rejestracji zawodnika stanowi cywilnoprawną umowę nienazwaną, zawieraną w ramach swobody umów wynikającej z art. 353¹ Kodeksu Cywilnego. Kreuje stosunek zobowiązaniowy pomiędzy dotychczasowym klubem pozyskującym prawa do rejestracji zawodnika (zobowiązanym do rozwiązania kontraktu z piłkarzem i jego wyrejestrowania z klubu), klubem pozyskującym (zobowiązanym do podjęcia działań w celu podpisania kontraktu lub deklaracji gry amatora z piłkarzem i jego zarejestrowaniem do klubu) oraz samym zawodnikiem, który na taką zmianę przynależności klubowej musi wyrazić zgodę w treści umowy bądź na podstawie niezależnego oświadczenia, najczęściej stanowiącego załącznik do umowy.

W konsekwencji, jej przedmiotem jest przeniesienie praw do rejestracji i uprawnienia zawodnika do rozgrywek w barwach klubu, a także – w przypadku transferu definitywnego – najczęściej praw ekonomicznych do zawodnika, tj. prawa do udziału w zyskach z przyszłej zmiany przynależności klubowej piłkarza.

Zgodnie z Uchwałą nr VIII/124 Zarządu PZPN z dnia 14.07.2015 r., zmiana przynależności klubowej zawodnika w trybie transferu następuje na podstawie umowy zawartej pomiędzy zainteresowanymi klubami w formie pisemnej, za zgodą zawodnika wyrażoną również w formie pisemnej.

1.3.3.2. Przedmiot umowy

Treść stosunku prawnego powstałego poprzez zawarcie umowy transferowej powinna zostać ustalona, z poszanowaniem prawa i regulacji piłkarskich, wedle uznania jego stron. Mając na względzie ogromne zróżnicowanie transakcji na rynku transferowym, treść umów transferowych często znacząco się od siebie różni. Jej przedmiotem jest jednak praktycznie zawsze przeniesienie praw do rejestracji i uprawnienia zawodnika do rozgrywek w barwach klubu na klub pozyskujący, a także – w przypadku transferu definitywnego – także praw ekonomicznych do zawodnika, tj. prawa do udziału w zyskach z przyszłej zmiany przynależności klubowej piłkarza.

Najczęściej kluczowym świadczeniem klubu pozyskującego zawodnika w związku z realizacją umowy transferowej jest świadczenie pieniężne, płatne do klubu odstępującego jako odszkodowanie za przedwczesne rozwiązanie stosunku przynależności klubowej zawodnika i zgodę na przeniesienie praw do jego rejestracji na klub pozyskujący. Świadczenie to, nazywane powszechnie kwotą transferową, może mieć charakter ryczałtowy i bezwarunkowy, stanowiąc tzw. podstawową kwotę transferową, jak również być uzależnioną od zdarzenia przyszłego, najczęściej związanego z wynikami sportowymi klubu pozyskującego bądź postawą zawodnika (tzw. warunkowa kwota transferowa). Do najczęściej występujących w praktyce rynku tego rodzaju

zastrzeżeń umownych należy tzw. „sell-on clause”, czyli klauzula na mocy której klub odstępujący prawa do zawodnika nabywa uprawnienie do udziału w zysku/przychodach uzyskanych z tytułu następnego transferu zawodnika.

1.3.3.3. Rozstrzygnięcie sporów na podstawie umowy transferowej

Międzynarodowe federacje piłkarskie tworząc system norm związkowych zapewniły wyłączność rozstrzygnięcia sporów sportowych przez wewnętrzne związkowe organy jurysdykcyjne. Zabronione jest tak więc kierowanie przez kluby piłkarskie jakichkolwiek sporów wynikających z umów transferowych pod jurysdykcję sądów powszechnych. W przypadku sporu między klubami o wymiarze międzynarodowym właściwe są organy FIFA, w tym w szczególności FIFA Player's Status Committee, z prawem złożenia odwołania do lozańskiego trybunału CAS. Natomiast na podstawie art. 47 par. 4 Statutu PZPN kluby piłkarskie będące członkami PZPN zobowiązane są do umieszczenia w umowach transferowych klauzul przewidujących wyłączną właściwość Piłkarskiego Sądu Polubownego PZPN.

1.3.3.4. Inne postanowienia umowy transferu

Umowy transferowe, oprócz postanowień związanych z jej przedmiotem, tj. regulujących zasady przeniesienia praw do zawodnika na klub pozyskujący, zapłatę kwoty transferowej, zasady płatności kwot warunkowych czy też inne klauzule dotyczące np. prawa odkupu lub pierwokupu, zawierają również dodatkowe postanowienia, klasyczne dla umów zawieranych pomiędzy przedsiębiorcami. Do takich zapisów zaliczyć można m.in. klauzulę poufności, oznaczenie czasu i miejsca zawarcia umowy, wskazanie prawa właściwego dla relacji umownej stron czy też tzw. klauzulę całości porozumienia czy też klauzulę salwatoryjną w rozumieniu art. 58 par. 3 KC.

Jak przebiega transfer piłkarza?	
ETAP 1: NEGOCJACJE	<ul style="list-style-type: none"> ustalenie podstawowych warunków realizacji transferu, w tym warunków finansowych początkowe negocjacje klub zamierzający pozyskać zawodnika powinien prowadzić z klubem dotychczasowej rejestracji piłkarza, a dopiero po zgodzie takiego klubu – z zawodnikiem i jego agentem (pośrednikiem transakcyjnym)
ETAP 2: ZAWARCIE UMOWY TRANSFEROWEJ	<ul style="list-style-type: none"> ustalenie treści umowy, w tym warunków, od których realizacja transferu jest uzależniona czy też prawa właściwego dla interpretacji umowy doprecyzowanie skutków braku płatności kwoty transferowej w terminie (przy czym zgodnie z przepisami PZPN nieuregulowanie kwoty transferowej nie może skutkować powrotem zawodnika do klubu odstępującego) podpisanie umowy przez jej strony
ETAP 3: REALIZACJA WARUNKÓW SKUTECZNOŚCI UMOWY TRANSFEROWEJ	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadzenie badań medycznych zawodnika (od których wyniku – z niezrozumiałych względów – nie można uzależnić skuteczności umowy transferowej zgodnie z przepisami PZPN) podpisanie kontraktu z zawodnikiem

- podpisanie porozumienia o rozwiązaniu kontraktu pomiędzy klubem odstępującym a zawodnikiem

ETAP 4: POTWIERDZENIE TRANSFERU

- w przypadku transferu praw do rejestracji piłkarza o wymiarze międzynarodowym konieczne jest w pierwszej kolejności wprowadzenie przez kluby biorące w transakcji odpowiednich instrukcji transferowych w ramach systemu FIFA TMS, które muszą być jednolite, a następuje wydanie tzw. ITC, czyli międzynarodowego certyfikatu transferowego przez związek właściwy dla klubu odstępującego na rzecz związku krajowego klubu. Wydanie ITC stanowi formalne potwierdzenie skutecznej realizacji zmiany przynależności klubowej piłkarza i umożliwia klubowi pozyskującemu zarejestrowanie piłkarza do klubu i jego uprawnienie do rozgrywek.
- w przypadku transferu pomiędzy polskimi klubami piłkarskimi za potwierdzenie dokonania zmiany przynależności klubowej uznac należy zarejestrowanie piłkarza jako zawodnika w klubie pozyskującym w systemie Extranet PZPN.

1.4. OKIENKO TRANSFEROWE

Okresy rejestracyjne zostają wyznaczone przez krajowe federacje piłkarskie (np. PZPN), zgodnie z wytycznymi FIFA, w tym w szczególności art. 6 Regulaminu FIFA RSTP. Wskazuje on, iż w danym roku kalendarzowym krajowa federacja może wyznaczyć jedynie dwa okresy, podczas których kluby mogą rejestrować nowych zawodników, przy czym pierwszy z nich powinien się rozpoczynać po zakończeniu sezonu rozgrywkowego i trwać maksymalnie przez 12 tygodni, a drugi trwać w trakcie sezonu rozgrywkowego przez okres nie dłuższy niż 4 tygodnie.

Terminy tych okresów nie zostały zharmonizowane globalnie przez FIFA. W konsekwencji, kluby z różnych krajów uprawnione są do rejestrowania nowych piłkarzy w różnych terminach (przykładowo dla klubów skandynawskich grających systemem „wiosna - jesień” dłuższe, 12-tygodniowe okienko ma miejsce w miesiącach styczeń – marzec, podczas gdy dla zdecydowanej większości europejskich klubów dłuższe okienko otwarte jest od 1 lipca do 30 sierpnia), a dla możliwości realizacji transferu międzynarodowego wiążący jest termin „otwarcia okienka” w klubie pozyskującym piłkarza.

PZPN unormował zasady funkcjonowania okresów rejestracyjnych w Polsce w § 23 uchwały nr VIII/124 Zarządu PZPN z dn. 14 lipca 2015 r. Zmiana przynależności klubowej piłkarzy do klubów uczestniczących w rozgrywkach Ekstraklasy I lub II ligi mężczyzn oraz Ekstraligi i I ligi kobiet nastąpić może od 1 lipca do 31 sierpnia lub od 1 lutego do ostatniego dnia lutego. Wyjątek od tych ogólnych zasad dotyczy klubów uczestniczących w rozgrywkach UEFA (przykładowo, w sezonie 2019/2020 okienko letnie dla takich klubów otworzyło się już w dniu 17 czerwca 2019 r.).

W okresie rejestracyjnym klub pozyskujący musi złożyć komplet dokumentów niezbędnych do zarejestrowania piłkarza (w przypadku transferu krajowego) lub – w przypadku transferu międzynarodowego – uzupełnić dane w systemie FIFA TMS, a następnie federacja klubu pozyskującego musi zażądać tzw. międzynarodowego certyfikatu transferowego piłkarza (ITC, ang. *International Transfer Certificate*).

Czy nigdy klub nie może zarejestrować zawodnika „poza okienkiem”?

Oczywiście w przepisach piłkarskich przewidziane zostały pewne odstępstwa od ogólnego zakazu. Należy do nich m.in. możliwość zarejestrowania piłkarza, którego kontrakt wygaś przed końcem uprzedniego okresu rejestracyjnego (przy czym PZPN nie dopuszcza takiej możliwości w okresie od 31 marca do dnia zakończenia danego sezonu) czy też możliwość tymczasowej rejestracji zawodnika, który przedstawił przed krajową izbą ds. rozwiązywania sporów sportowych lub FIFA DRC (organ jurysdykcyjny FIFA) wniosek o rozwiązanie jego dotychczasowego kontraktu z uzasadnionej przyczyny.

Natomiast w przypadku rozwiązania kontraktu przez zawodnika z klubem za porozumieniem stron poza okienkiem piłkarz taki może zostać zarejestrowany w nowym klubie dopiero w kolejnym okresie rejestracyjnym.

1.5. WPŁYW OSÓB TRZECICH NA PRAWA EKONOMICZNE DO PIŁKARZY - TPO & TPI

FIFA w 2015 roku wprowadziła do Regulaminu FIFA RSTP zakazy tzw. „*third party ownership*” (TPO) oraz „*third party influence*” (TPI) na rynku piłkarskim.

TPO stanowi narzędzie inwestycyjne, na podstawie którego podmiot trzeci (ang. „*third party*”) uprawniony jest do udziału w wynagrodzeniu związanym z przyszłym transferem piłkarza lub do jakichkolwiek praw związanych z takim transferem lub wynikającym z niego wynagrodzeniem. Praktyka współfinansowania pozyskiwania przez klub piłkarzy przez podmiot trzeci w zamian za udział w wynagrodzeniu związanym z przyszłym transferem była wcześniej niezwykle popularna, umożliwiając klubom uzyskiwanie zewnętrznego wsparcia finansowego w celu wzmocnienia zespołu w zamian za jedynie potencjalne przychody inwestora.

Od pojęcia TPO należy odróżnić tzw. „TPI”, tj. wpływ osoby trzeciej lub innego klubu piłkarskiego na niezależność polityki transferowej lub sportowej prowadzonej przez kluby piłkarskie. Jako przykład TPI można podać sytuację, w której zewnętrzny inwestor ma możliwość (najczęściej zastrzeżoną w umowie zawartej z klubem) podjęcia decyzji o transferze danego zawodnika do innego klubu bez zgody klubu lub wpływu na sztab szkoleniowy w sprawie wystawiania w podstawowym składzie wybranego piłkarza.

W praktyce funkcjonowania rynku piłkarskiego wiele wątpliwości wzbudzał zakres definicji „podmiotu trzeciego”. Zgodnie ze słowniczkiem zamieszczonym w FIFA RSTP jest to każdy podmiot inny niż dwa kluby transferujące zawodnika, a także wcześniejsze kluby jego rejestracji. Co więcej, od 2019 roku z definicji podmiotu trzeciego wyłączony został również sam transferowany piłkarz. Oznacza to, że m.in. agenci piłkarski nie są uprawnieni do udziału w przyszłej kwocie transferowej dotyczącej zawodnika.

Przepisy FIFA zabraniające „TPI” oraz „TPO” muszą zostać przyjęte bez modyfikacji także przez wszystkie krajowe związki piłkarskie stowarzyszone w FIFA. PZPN wprowadził niniejsze zakazy w § 20 uchwały nr VIII/124 Zarządu PZPN z dn. 14 lipca 2015 r.

1.6. SYSTEMY WSPIERAJĄCE KLUBY TRENINGOWE ZAWODNIKA

System transferowy w piłce nożnej stanowi, jak już wcześniej wskazane, przeciwwagę dla zasady stabilności kontraktów i zapewnia możliwość otrzymywania przez kluby wynagrodzenia z tytułu przeniesienia praw do rejestracji piłkarza na inny klub przed upływem okresu obowiązywania kontraktu. Jednocześnie, innym filarem obecnie obowiązującego systemu są także mechanizmy zapewniające klubom, które przyczyniły się do rozwoju piłkarskiego danego zawodnika, prawo do dodatkowego wynagrodzenia w związku z jego zmianą przynależności klubowej. Co ciekawe, odmiennie od zdecydowanej większości innych unormowań dotyczących rynku piłkarskiego, rozwiązania w zakresie wsparcia klubów treningowych na poziomie międzynarodowym (FIFA) oraz polskim (PZPN) znacząco się różnią

System FIFA oparty jest na dwóch niezależnych elementach: ekwiwalentu za wyszkolenie FIFA (ang. *FIFA training compensation*) oraz mechanizmu solidarnościowego FIFA (ang. *FIFA solidarity mechanism*).

1.6.1. Ekwiwalent za wyszkolenie FIFA

System ekwiwalentowy FIFA przyznaje wynagrodzenie dla klubu treningowego zawodnika, gdy ten po raz pierwszy podpisuje kontrakt profesjonalny z zagranicznym klubem piłkarskim (w takim przypadku uprawnione do wynagrodzenia są wszystkie kluby jego rejestracji od sezonu 12 urodzin) lub za każdym razem do ukończenia przez piłkarza 23 lat, gdy piłkarz profesjonalny zmienia klub na klub z innej krajowej federacji (przy czym w tym przypadku uprawniony do ekwiwalentu jest jedynie jego dotychczasowy klub). W związku z tym, zobowiązanie do wypłaty ekwiwalentu za wyszkolenie FIFA powstaje nie tylko w przypadku wygaśnięcia kontraktu zawodnika, ale również w przypadku transferu zawodnika profesjonalnego w trakcie obowiązywania jego umowy. Ekwiwalent nie jest należny w przypadku, gdy kontrakt zawodnika w dotychczasowym klubie został rozwiązany z winy klubu, zawodnik przechodzi do klubu kategorii 4 bądź zawodnik odzyskuje status amatora w nowym klubie i utrzymuje go przez okres 30 miesięcy. Wysokość ekwiwalentu zależy od kategorii, do której klub został przydzielony zgodnie z kategoryzacją FIFA, która przyznała wszystkim swoim federacjom członkowskim od jednej (najsłabsze federacje) do czterech (kilkanaście najmocniejszych federacji na świecie) kategorii, przy czym kategoria 1 jest tą najwyższą, a kategoria 4 najniższą, zgodnie z którą koszt roczny szkolenia piłkarza wynosi tylko 10.000 USD (podczas gdy koszt szkolenia w klubie kategorii 4 to nawet 90.000 USD rocznie). Jednocześnie, w przypadku gdy dana federacja otrzymała więcej niż jedną kategorię, zwyczajowo najwyższa kategoria przyznawana jest zazwyczaj wyłącznie klubom występującym w najwyższej klasie rozgrywkowej w kraju. W przypadku międzynarodowej zmiany przynależności klubowej zawodnika na obszarze UE/EOG skutkującej obowiązkiem zapłaty FIFA training compensation, wysokość opłaty oblicza się w oparciu o następujące elementy: (i) w przypadku zmiany przynależności klubowej z klubu niższej kategorii do klubu wyższej kategorii, wysokość należnej opłaty określa się w oparciu o średni koszt ekwiwalentu dla kategorii klubu odstępującego oraz klubu pozyskującego, lub (ii) w przypadku zmiany przynależności klubowej z klubu wyższej kategorii do klubu niższej kategorii, wysokość należnej opłaty określa się w oparciu o koszt ekwiwalentu dla kategorii klubu pozyskującego. Szczegółowe zasady systemu ekwiwalentowego przedstawione są w aneksie nr 4 do FIFA RSTP.

1.6.2. Mechanizm solidarnościowy FIFA

Drugim z elementów systemu wspierania klubów treningowych FIFA jest tzw. mechanizm solidarnościowy FIFA, polegający na solidarnej kompensacji kosztów szkoleniowych poniesionych przez kluby treningowe zawodnika przez klub pozyskujący prawa do rejestracji piłkarza.

Warto pamiętać, że zgodnie z Okólnikiem FIFA nr 1709 począwszy od 1 lipca 2020 r. mechanizm solidarnościowy FIFA obejmuje zmiany przynależności klubowej o wymiarze międzynarodowym, a nie tylko międzynarodową zmianę przynależności klubowej zawodnika.

Ta drobna zmiana ma jednak bardzo duże znaczenie praktyczne. Skutkuje bowiem objęciem tym mechanizmem również transferów krajowych o wymiarze międzynarodowym, tj. transferów pomiędzy dwoma klubami należącymi do tej samej federacji krajowej, a dotyczącej zawodnika, który pomiędzy 12 a 23 urodzinami był zarejestrowany w klubie zagranicznym.

Doskonałym przykładem tej zmiany były ostatnie zawirowania w karierze klubowej Krzysztofa Piątka. Podczas gdy jego transfery z Cracovii do CFC Genoa oraz z AC Milan do Hertha Berlin podlegały mechanizmowi solidarnościowemu, to niestety dla polskich klubów treningowych Krzysztofa jego transfer z CFC Genoa do AC Milan, który nastąpił przed 1 lipca 2020 r., jako transfer krajowy nie został objęty tym mechanizmem. Obecnie także od niego odpowiednia część kwoty transferowej trafiłaby do polskich klubów!

Obowiązek uregulowania opłaty z tytułu mechanizmu solidarnościowego przez klub pozyskujący ma miejsce w przypadku każdej zmiany przynależności klubowej o wymiarze międzynarodowym „do czasu wygaśnięcia kontraktu zawodnika” w całej jego karierze zawodniczej, bez względu na wiek zawodnika i formę zmiany przynależności klubowej (transfer definitywny, transfer czasowy, wymiana piłkarzy czy też zmiana przynależności klubowej na podstawie klauzuli odstępnego).

Wysokość opłaty z tytułu mechanizmu solidarnościowego uzależniona jest od wysokości ekwiwalentu transferowego. Zgodnie z aneksem nr 5 do FIFA RSTP, klub pozyskujący zawodnika zobowiązany jest do odjęcia od łącznego ekwiwalentu transferowego należnego klubowi odstępującemu 5% jego wysokości i wypłacenia jego proporcjonalnej części bezpośrednio wszystkim poprzednim klubom zawodnika, w których był on zarejestrowany w sezonach rozgrywkowych pomiędzy 12. a 23. urodzinami. Jednocześnie, kluby z sezonów ukończenia przez zawodnika 12 – 15 roku życia uprawnione są do 5% opłaty solidarnościowej za każdy z tych sezonów, a kluby z późniejszych sezonów do 10% opłaty solidarnościowej za sezon.

Ustalenie poprzednich klubów zawodnika stanowi zobowiązanie klubu pozyskującego zawodnika. Kluczowe znaczenie ma historia rejestracji zawodnika wskazana w paszporcie zawodnika, do którego klub pozyskujący ma dostęp za pośrednictwem systemu FIFA TMS. Krajowy związek piłkarski jest uprawniony do otrzymania opłaty z tytułu mechanizmu solidarnościowego w przypadku gdy uprawniony klub należący do danego związku zakończył uczestnictwo w zorganizowanych rozgrywkach piłkarskich lub przestał istnieć, w szczególności z powodu bankructwa czy likwidacji.

Termin zapłaty opłaty solidarnościowej wynosi 30 dni od dnia zarejestrowania zawodnika w klubie pozyskującym, a w przypadku płatności warunkowej – 30 dni od terminu płatności warunkowej dla klubu pozyskującego.

1.6.3. Przepisy PZPN

PZPN postanowił oprzeć swój system wspierania klubów treningowych piłkarzy jedynie na jednym mechanizmie, który – oprócz nazwy – ma niewiele wspólnego z systemem ekwiwalentu za wyszkolenie FIFA. Zgodnie z obowiązującą Uchwałą Zarządu PZPN nr V/88 z dnia 23 maja 2018 r. ekwiwalent za wyszkolenie zawodnika oznacza opłatę za wyszkolenie i rozwój zawodnika wolnego (tj. bez przynależności klubowej), którą klub pozyskujący zobowiązany jest zapłacić klubowi odstępującemu. Naturalnie Uchwała ma zastosowanie jedynie w przypadku wewnątrzklubowych zmian przynależności klubowej. Zgodnie z tą uchwałą klubem odstępującym uprawnionym do otrzymania ekwiwalentu za wyszkolenie jest klub, do którego zawodnik, który nie ukończył 24 roku życia, był uprzednio zarejestrowany, i któremu wygasł kontrakt lub deklaracja gry amatora z takim zawodnikiem. Ekwiwalent należy się klubowi odstępującemu za okres szkolenia zawodnika pomiędzy rokiem, w którym ukończył 12 rok życia, a rokiem, w którym ukończył 21 rok życia.

Zgodnie z przepisami PZPN, wprowadzono trzy kategorie wiekowe zawodników na potrzeby obliczania ekwiwalentu (12-14 lat – 500 PLN za rok szkolenia, 15-18 lat – 2.000 PLN za rok szkolenia oraz 19-21 lat – 3.000 PLN za rok szkolenia), a należną kwotę oblicza się poprzez pomnożenie okresu rejestracji zawodnika w klubie (pełen sezon – 1, niepełny sezon – liczba proporcjonalnie mniejsza), kwoty należnej za dany rok szkolenia zgodnie z kategoryzacją wiekową zawodnika oraz mnożnika odpowiadającego klasie rozgrywkowej klubu pozyskującego (Ekstraklasa - 6x, I i II liga – 3x, III liga i kluby juniorskie oraz Ekstraliga kobiet – 1x etc.).

Ekwiwalent nie przysługuje, gdy klubem pozyskującym zawodnika jest klub 5 kategorii (męskie rozgrywki klasy A, B i C, niższe klasy rozgrywkowe kobiet i futsalu), gdy dotychczasowy kontrakt zawodnika został rozwiązany z winy klubu lub gdy zmiana przynależności zawodnika nastąpiła po upływie 12 miesięcy od wygaśnięcia kontraktu lub deklaracji gry amatora w dotychczasowym klubie.

---

2. POŚREDNICY TRANSAKCYJNI

2.1. WSTĘP

Złożoność procesów zmiany przynależności klubowej jak również zawarcia kontraktu piłkarskiego z zawodnikiem sprawia, iż bierze w nich udział wiele różnych osób np. prawnicy, tłumacze, finansiści czy też doradcy ds. wizerunku. Wśród tych osób są również agenci/menedżerowie piłkarscy formalnie zwani obecnie pośrednikami transakcyjnymi. Z roku na rok ich rola wyraźnie wzrasta w ramach rynku piłkarskiego. Historycznie wskazuje się, iż od lat 60. ubiegłego wieku na rynku piłkarskim zaczęli się pojawiać doradcy, którzy w zamian za wynagrodzenie pośredniczyli w negocjacjach transferowych i kontraktowych. Znaczenie takich doradców stale rosło wraz z profesjonalizacją i komercjalizacją procedur transferowych. W konsekwencji powstała potrzeba uregulowania i usystematyzowania działalności takich pośredników w ramach rynku piłkarskiego. Objęcie regulacjami prawnymi tej działalności nastąpiło poprzez przyjęcie Regulaminu FIFA w sprawie agentów zawodników (ang. Player's Agent Regulation), który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1996 r. i obowiązywał do marca 2015 r. W ramach przyjętych regulacji FIFA rola agenta piłkarskiego polegała przede wszystkim na prowadzeniu spraw piłkarzy w ramach negocjacji kontraktów piłkarskich, jak również reprezentowaniu klubów piłkarskich w trakcie rozmów dotyczących zmiany przynależności klubowej danego zawodnika. Rozwój działalności agentów piłkarskich sprawił, iż przyjęte regulacje wymagały jednak istotnych zmian. Stąd też w 2009 r. FIFA rozpoczęła prace nad kompleksową reformą dotychczasowego systemu, które zakończyły się przyjęciem w marcu 2014 r. poprzez przyjęcie Regulaminu FIFA dotyczącego współpracy z pośrednikami transakcyjnymi (FIFA Working with Intermediaries). Nowe przepisy weszły w życie od 1 kwietnia 2015 r. i tym samym dotychczasowy system przyznawania przez FIFA licencji agentom piłkarskim został zastąpiony obowiązkiem dokonania wyłącznie rejestracji w odpowiednim krajowym związku piłkarskim.

Kolejnym krokiem w zakresie zmian przepisów dotyczących pośredników transakcyjnych było przyjęcie przez krajowe federacje piłkarskie odpowiednich regulacji opartych na założeniach wskazanych w Regulaminie FIFA dotyczącego współpracy z pośrednikami transakcyjnymi (FIFA Working with Intermediaries). Takie działania podjął również Zarząd PZPN, który przyjął uchwałę nr III/42 z dnia 27 marca 2015 roku w sprawie współpracy z pośrednikami transakcyjnymi („Uchwała PZPN dot. pośredników”) zastępującą dotychczas obowiązującą uchwałę nr I/7 z dnia 31 marca 2006 roku Zarządu PZPN w sprawie licencji dla Menedżerów ds. Piłkarzy. Przyjęte przez PZPN przepisy regulują warunki i zasady wymagane przez PZPN wobec osób, które zamierzają świadczyć usługi pośrednictwa na terenie Polski w ramach negocjowania i zawierania umów transferowych oraz kontraktów piłkarskich. Założeniami nowych przepisów było przede wszystkim promowanie wykonywania usług pośredników transakcyjnych w sposób etyczny i zgodnie z obowiązującymi normami prawnymi. Kluczowe dla praktyki jest to, iż przepisy PZPN dot. pośredników muszą być stosowane przez wszystkie polskie kluby piłkarskie przy podpisywaniu

jakiegokolwiek kontraktu piłkarskiego czy umowy transferowej przy udziale pośrednika transakcyjnego.

Kluczowe dla polskich klubów piłkarskich i akademii piłkarskich regulacje obejmujące działalność pośredników transakcyjnych to:

- Regulamin FIFA z dnia 21 marca 2014 roku dotyczący współpracy z pośrednikami transakcyjnymi (FIFA Working with Intermediaries); oraz
- Uchwała nr III/42 z dnia 27 marca 2015 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie współpracy z pośrednikami transakcyjnymi.

Doskonałym przykładem tej zmiany były ostatnie zawirowania w karierze klubowej Krzysztofa Piątka. Podczas gdy jego transfery z Cracovii do CFC Genoa oraz z AC Milan do Hertha Berlin podlegały mechanizmowi solidarnościowemu, to niestety dla polskich klubów treningowych Krzysztofa jego transfer z CFC Genoa do AC Milan, który nastąpił przed 1 lipca 2020 r., jako transfer krajowy nie został objęty tym mechanizmem. Obecnie także od niego odpowiednia część kwoty transferowej trafiłaby do polskich klubów!

Polskie kluby piłkarskie jak również zawodnicy coraz częściej korzystają z usług pośredników transakcyjnych przy negocjowaniu umów transferowych czy też kontraktów piłkarskich. Liczba pośredników transakcyjnych działających na terenie Polski stale rośnie. Należy jednak podkreślić, iż polskie kluby mogą korzystać przy negocjowaniu umów transferowych czy też kontraktów piłkarskich wyłącznie z pośredników transakcyjnych, którzy uprzednio zostali zarejestrowani w PZPN. Uchwała PZPN dot. pośredników jasno wskazuje, iż kluby przy wyborze pośrednika transakcyjnego muszą działać z należytą starannością oraz poszanowaniem przepisów PZPN a konsekwencją naruszenia tych przepisów będą kary dyscyplinarne. W konsekwencji warto pamiętać o podstawowych obowiązkach związanych z rozpoczęciem jakiegokolwiek współpracy z pośrednikiem transakcyjnym.

Rys. 4: Kluczowe elementy umożliwiające skorzystanie z pośrednika transakcyjnego zgodnie z przepisami PZPN

Istnienie nieposzlakowanej reputacji pośrednika transakcyjnego.

Zarejestrowanie i zweryfikowanie pośrednika transakcyjnego w systemie rejestracyjnym PZPN nie później niż w dniu zawarcia umowy pośrednictwa.

Zawarcia z pośrednikiem transakcyjnym umowy pośrednictwa i jej niezwłocznego złożenia do PZPN.

2.2. KOGO MOŻNA UZNAĆ ZA POŚREDNIKA TRANSAKCYJNEGO PZPN?

Jak już zostało powyżej wskazane przy negocjowaniu umów transferowych czy też kontraktów piłkarskich na terenie Polski możliwe jest korzystanie wyłącznie z usług pośrednika transakcyjnego zarejestrowanego w systemie PZPN. Sprawdzenie zatem czy dany pośrednik jest aktualnie zarejestrowany w systemie PZPN należy uznać za pierwszy i podstawowy krok w ramach weryfikacji podmiotu, z którego doradztwa zamierzamy skorzystać w ramach negocjowania umowy transferowej lub kontraktu piłkarskiego. Liczba pośredników transakcyjnych zarejestrowanych w systemie PZPN stale wzrasta stąd też kluby piłkarskie i zawodnicy dysponują sporym wyborem wśród „legalnych” pośredników działających na rynku piłkarskim. Niemniej jednak nadal warto przed podjęciem takiej współpracy zweryfikować czy dany pośrednik jest aktualnie zarejestrowany w systemie PZPN tj. poprosić o zaświadczenie z aktualnym numerem w rejestrze pośredników PZPN lub bezpośrednio potwierdzić taką rejestrację z PZPN.

Według oficjalnego zestawienia przedstawionego przez PZPN na dzień 31 marca 2020 r. było aż 159 pośredników transakcyjnych zarejestrowanych w PZPN tj. pośredników uprawnionych do świadczenia usług pośrednictwa na terenie Polski w ramach negocjowania i zawierania umów transferowych oraz kontraktów piłkarskich.

Zgodnie z przepisami PZPN do dnia 31 marca każdego roku kalendarzowego PZPN ma obowiązek opublikować na swojej stronie internetowej imiona i nazwiska wszystkich pośredników transakcyjnych, którzy zostali zarejestrowani w systemie PZPN.

źródło: www.pzpn.pl

Należy pamiętać, iż pośrednikiem transakcyjnym nie może być osoba, która działa obecnie w innej roli na rynku piłkarskim. Mianowicie nie można korzystać z usług pośrednictwa piłkarskiego świadczonych od osoby, która jest aktualnie trenerem, sędzią czy też sprawuje funkcje w organizacjach piłkarskich np. wojewódzkim związku piłkarskim, klubie piłkarskim, PZPN lub FIFA. Przepisy PZPN wymagają również od pośrednika nieposzlakowanej reputacji, w tym w szczególności braku jakiegokolwiek orzeczenia dyskwalifikacyjnego za korupcję w sporcie lub skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub przestępstwo skarbowe umyślne ścigane z oskarżenia publicznego. W przypadku pośredników niedziałających jako osoby fizyczne a jako na przykład jako spółki prawa handlowego powyższe wymagania odnoszą się do ich członków zarządu lub innych osób uprawnionych do ich reprezentowania. Warunkiem rejestracji pośrednika transakcyjnego w systemie PZPN jest spełnienie wymogów formalnych określonych w Uchwale PZPN dot. pośredników, w tym uiszczenie na konto PZPN opłaty za wpis do systemu, zawarcie odpowiedniej polisy ubezpieczeniowej, a także wprowadzenie do systemu prawidłowo podpisanej deklaracji pośrednika. Zarejestrowani pośrednicy transakcyjni PZPN zobowiązani są do ujawniania w systemie każdej zawartej przez nich umowy pośrednictwa w terminie trzech dni od jej podpisania. Ponadto do obowiązków informacyjnych pośrednika należy przedłożenie do systemu umowy transferowej lub kontraktu, przy których zawieraniu świadczył on usługi. Kluby piłkarskie zobowiązane są do zapewnienia, aby dane wszystkich pośredników biorących udział w negocjacjach i zawarciu umowy transferowej, w tym w szczególności tych, którzy zawarli w kontekście tej transakcji umowy pośrednictwa i z tego tytułu otrzymać mają wynagrodzenie, umieszczone zostały w treści umowy. Wskazanie pośrednika w takiej umowie stanowi bowiem potwierdzenie skutecznego świadczenia usług pośrednictwa i podstawę do uznania

wynagrodzenia ustalonego w umowie pośrednictwa ze swoim klientem za należne. Warto pamiętać, iż klub piłkarski zawierający umowę pośrednictwa z osobą nieposiadającą uprawnień pośrednika transakcyjnego podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Art. 101 Regulaminu Dyscyplinarnego PZPN:

Za niedochowanie należytej staranności, aby w kontrakcie, którego klub i zawodnik jest stroną, lub w umowie transferowej pomiędzy klubami, znalazła się informacja o tym, czy przy jego zawieraniu zawodnik korzystał z usług pośrednika transakcyjnego, a w przypadku, jeżeli zawodnik korzystał z takich usług, również imię i nazwisko, podpis pośrednika transakcyjnego oraz datę zawarcia z nim umowy pośrednictwa klubom lub zawodnikom, wymierza się kary:

- nagany;
- kary pieniężne.

Dla klubów piłkarskich istotne jest również aby prowadzić rozmowy negocjacyjne z pośrednikiem uprawnionym do reprezentowania danego zawodnika, którym klub ten jest zainteresowany. W takiej sytuacji w pierwszej kolejności należy zażądać od takiego pośrednika dokumentu potwierdzającego jego umocowania do prowadzenia negocjacji kontraktowych w imieniu danego zawodnika. Najczęściej będzie to pisemne pełnomocnictwo bądź umowa pośrednictwa zawarta pomiędzy zawodnikiem a pośrednikiem transakcyjnym. Należy również przypomnieć, iż pośrednik transakcyjny jest uprawniony do zawarcia umowy pośrednictwa tylko z zawodnikiem, który ukończył 15 lat lub otrzymał od klubu piłkarskiego ofertę pierwszego profesjonalnego kontraktu zgodnie z obowiązującymi regulacjami PZPN. Ponadto w przypadku zawodników niepełnoletnich taka umowa pośrednictwa powinna być podpisana zgodnie z postanowieniami prawa powszechnie obowiązującego również przez jego rodziców lub innych opiekunów prawnych. Z kolei pośrednik transakcyjny nie działający jako osoba fizyczna w ogóle nie może zawrzeć umowy pośrednictwa z zawodnikiem niepełnoletnim. O tych wszystkich ograniczeniach szczególnie powinny pamiętać akademie piłkarskie, do których mogą zgłaszać się pośrednicy twierdząc, iż reprezentując ich niepełnoletniego zawodnika.

2.3. UMOWA POŚREDNICTWA

W sytuacji gdy klub piłkarski dokonał już odpowiedniej weryfikacji i potwierdził, iż dany pośrednik transakcyjny jest aktualnie zarejestrowany w systemie PZPN to kolejnym krokiem jest zawarcie umowy pośrednictwa. Zgodnie z przepisami FIFA klub piłkarski zobowiązany jest do wskazania w umowie pośrednictwa charakteru stosunku prawnego łączącego go z pośrednikiem transakcyjnym. Regulacje FIFA wskazują, iż taka umowa może mieć formę umowy cywilnoprawnej, pośrednictwa pracy, umowy o usługi doradcze lub jakiegokolwiek innego stosunku prawnego. Nie został określony żaden wzór umowy pośrednictwa a jedynie przepisy FIFA określają niezbędne elementy takiej umowy pośrednictwa. W Uchwale PZPN dot. pośredników umowę pośrednictwa zdefiniowano jako „*pisemną umowę zawartą przez klub lub zawodnika z pośrednikiem mającą postać umowy cywilnoprawnej w zakresie świadczenia usług pośrednictwa*”. W znaczeniu prawnym należy zatem stwierdzić, iż umowa pośrednictwa stanowi cywilnoprawną umowę dwustronną o świadczenie usług pośrednictwa, do której w szczególności powinno stosować się postanowienia Kodeksu cywilnego dotyczące umowy zlecenia.

Zgodnie z przepisami FIFA i PZPN umowa pośrednictwa musi zawierać:

- dane stron umożliwiające ich identyfikację (imienia i nazwiska lub nazwy);
- zakres świadczonych przez pośrednika usług w odniesieniu do konkretnych negocjacji kontraktowych i transferowych;
- datę zawarcia i okres obowiązywania;
- zasady rozwiązania umowy pośrednictwa;
- wysokość wynagrodzenia pośrednika oraz podstawowe zasady jego płatności;
- podpisy stron.

2.4. WYNAGRODZENIE DLA POŚREDNIKA TRANSAKCYJNEGO

W praktyce jednym z najistotniejszych elementów współpracy z pośrednikiem transakcyjnym jest jego wynagrodzenie, które mu przysługuje od klubu piłkarskiego lub zawodnika. Nie da się ukryć, iż polskie kluby płacą coraz większe kwoty na rzecz pośredników transakcyjnych.

Według zestawienia przedstawionego przez PZPN łączne wynagrodzenie pośredników transakcyjnych wypłacone przez kluby PKO Ekstraklasy, Fortuna 1 Ligi i II ligi w okresie od 1 kwietnia 2019 r. do 31 marca 2020 r. wyniosło 38.043.205,37 zł, w tym przez kluby:

- PKO Ekstraklasy – 35.142.162,95 zł;
- Fortuna I Ligi – 2.273.631,25 zł;
- II ligi – 627.411,17 zł.

Wśród klubów największą kwotę pośrednikom w okresie od 1 kwietnia 2019 r. do 31 marca 2020 r. wypłacili następujące kluby:

- Legia Warszawa 8 135 755,05 zł;
- Wisła Płock 6 465 469,93 zł;
- Pogoń Szczecin 4 151 526,07 zł.

źródło: www.pzpn.pl

Pomimo, iż wysokość i warunki płatności wynagrodzenia dla pośrednika transakcyjnego stanowią element negocjacji biznesowych, warto pamiętać o odpowiednich przepisach, w ramach których można prowadzić takie ustalenia. Zgodnie z przepisami PZPN nie ma żadnych ograniczeń w zakresie wysokości wynagrodzenia należnego pośrednikowi działającemu w imieniu klubu, które to wynagrodzenie jedynie powinno być określone w zawartej umowie pośrednictwa. Niemniej jednak przepisy PZPN dot. pośredników zawierają rekomendację, aby kluby piłkarskie nie płaciły pośrednikowi transakcyjnemu wyższego wynagrodzenia niż 3% ostatecznej kwoty transferowej (w przypadku pośredniczenia przy umowie transferowej) lub 3% łącznej kwoty zasadniczego

wynagrodzenia za cały okres obowiązywania kontraktu piłkarskiego (w przypadku pośredniczenia przy kontrakcie piłkarskim). Pomimo, iż są to niewiążące zalecenia i dozwolone jest ustalenie wyższego wynagrodzenia dla pośrednika to warto pamiętać o tych rekomendacjach podczas negocjacji w zakresie wynagrodzenia dla pośrednika za świadczone usługi na rzecz klubu piłkarskiego.

W jednym ze sporów pomiędzy pośrednikiem transakcyjnym a klubem piłkarskim pomimo ustalonego wynagrodzenia należnego pośrednikowi transakcyjnemu, Piłkarski Sąd Polubowny PZPN obniżył to wynagrodzenie uznając je za rażąco wygórowane. Takiej oceny dokonał po porównaniu korzyści jakie z umowy transferowej do przedmiotowego klubu odniósł dany pośrednik transakcyjny a jakie stały się udziałem zawodnika w okresie, w którym miał kontrakt piłkarski z tym właśnie klubem. Wyrok ten nie został następnie podważony przez żadną instancję sądownictwa powszechnego, w tym również nie został zmieniony czy uchylony przez Sąd Najwyższy. W ocenie sądów powszechnych Sąd Polubowny PZPN w przedmiotowej sprawie określił pułap procentowy godziwego wynagrodzenia dla pośrednika transakcyjnego.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2017 r., sygn. akt: II CSK 444/16.

Warto wskazać, iż przepisy PZPN określają szereg ograniczeń w zakresie rozliczeń pomiędzy klubami piłkarskimi a pośrednikami transakcyjnymi. W pierwszej kolejności należy pamiętać, iż żaden klub nie może dokonywać za pośrednictwem lub bezpośrednio do pośrednika transakcyjnego żadnych płatności, które są należne innemu klubowi w związku ze zmianą przynależności klubowej danego zawodnika. Jednocześnie takie płatności transferowe np. kwota transferowa lub inne ekwiwalenty transferowe nie mogą być płacone przez pośrednika transakcyjnego. Ponadto, zgodnie z przepisami PZPN kluby piłkarskie nie są uprawnione do dokonania na rzecz pośrednika transakcyjnego jakichkolwiek cesji roszczeń związanych ze zmianą przynależności klubowej. Istotnym ograniczeniem w zakresie rozliczeń pomiędzy klubami piłkarskimi a pośrednikami transakcyjnymi jest również zakaz przyznawania pośrednikowi jakichkolwiek praw do płatności z tytułu przyszłej zmiany przynależności klubowej zawodnika albo kolejnego kontraktu piłkarskiego. W praktyce oznacza to, iż kluby piłkarskie nie są uprawnione do zagwarantowania pośrednikowi transakcyjnemu tzw. „procentów” z przyszłego transferu zawodnika do innego klubu” np. zakazane jest przyznanie prawa pośrednikowi transakcyjnego do wynagrodzenia w wysokości 10% kwoty transferowej jaką uzyska klub piłkarski z tytułu transferu danego zawodnika do innego klubu piłkarskiego. Uchwała PZPN dot. pośredników zawiera jednak jeden wyjątek od powyższego zakazu. Mianowicie zgodnie z przepisami PZPN klub odstępujący danego zawodnika jest uprawniony przyznać pośrednikowi transakcyjnemu prawo do wynagrodzenia z tytułu przeszłego transferu takiego zawodnika pod warunkiem, iż zasady płatności takiego wynagrodzenia zostały sformułowane w sposób kwotowo w stosunku do ustalonej kwoty transferowej

Pośrednik jest uprawniony do dodatkowego wynagrodzenia w wysokości 100.000 PLN netto w przypadku zawarcia przez klub WST Warszawa umowy transferowej dotyczącej zawodnika Jana Kowalskiego, w której ustalona kwota transferowa netto będzie wynosić nie mniej niż 1.500.000 PLN.

Powyższy przykład sformułowania wynagrodzenia dla pośrednika transakcyjnego, który to przykład jest zgodny z treścią Uchwały PZPN dot. pośredników, może budzić jednak spore prawne wątpliwości z uwagi na ostatnie opinie przedstawicieli FIFA w tym zakresie. Mianowicie w ocenie przedstawicieli FIFA nawet taka forma konstrukcji wynagrodzenia dla pośrednika transakcyjnego może być uznana przez organy dyscyplinarne FIFA za naruszenie zakazu *TPO* (*third party ownership*) wyrażonego w art.18ter Regulaminu FIFA w Sprawie Statusu i Transferu Zawodników (Regulations on the Status and Transfer of Players). Zakaz ten uniemożliwia klubom piłkarskim zawierania umów dotyczących udziału osób trzecich w zysku z przyszłego transferu zawodnika oraz innych praw związanych z przyszłym transferem lub kwotą transferową. Warto wskazać, iż zgodnie z przyjętym orzecznictwem organów dyscyplinarnych FIFA za „osobę trzecią” objętą takim zakazem uznaje się również pośrednika transakcyjnego, tym samym warto to mieć na uwadze ustalając w umowie pośrednictwa zasady i warunki płatności prowizji na rzecz pośrednika transakcyjnego. Kluby piłkarskie powinny również pamiętać, iż przepisy PZPN zabraniają im dokonywania jakichkolwiek płatności na rzecz pośrednika transakcyjnego z tytułu zawarcia kontraktu piłkarskiego lub umowy transferowej zawodnika niepełnoletniego. Ponadto, zakaz ten obejmuje również opłaty na rzecz pośredników transakcyjnych w związku z zawarciem w przyszłości takiego kontraktu lub umowy transferowej zawodnika niepełnoletniego. Warto wskazać, iż konsekwencją naruszenia przez klub piłkarski tego zakazu jak również innych wcześniej opisanych zakazów jest wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przez organy PZPN i możliwość orzeczenia kary pieniężnej lub zakazu dokonywania transferów krajowych do takiego klubu.

Art. 98 Regulaminu Dyscyplinarnego PZPN:

Klub, który nie dopełnia obowiązku, określonego w przepisach Polskiego Związku Piłki Nożnej lub FIFA, dotyczącego zasad lub sposobu współpracy z pośrednikami transakcyjnymi podlega karze:

- karze pieniężnej;
- zakazu dokonywania transferów krajowych do klubów.

Z kolei w przypadku wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przez organy FIFA np. w przypadku stwierdzenia naruszenia art.18ter Regulaminu FIFA w Sprawie Statusu i Transferu Zawodników, na polski klub piłkarski może zostać nałożona nawet kara zakazu dokonywania międzynarodowych transferów do takiego klubu.

---

3. FINANSOWANIE KLUBÓW

3.1. FINANSOWANIE PUBLICZNE KLUBÓW PIŁKARSKICH – NIEZBĘDNY PUZZEL W UKŁADANCE CZY NIEBEZPIECZNA KOSTKA DOMINA?

Pomimo dynamicznego rozwoju piłki nożnej, w szczególności postępującej jej profesjonalizacji i komercjalizacji, nadal wiele klubów w Polsce, aby przetrwać niczym tlenku potrzebuje środków publicznych, które często stanowią ważną, a nawet przeważającą część ich budżetu. Doskonałym dowodem tego zjawiska jest utrzymujący się w wielu klubach układ właścicielski, zgodnie z którym samorząd – niekiedy wręcz z konieczności – posiada akcje/udziały w danym klubie piłkarskim. W wielu aspektach przypomina to małżeństwo z przymusu. Wycofanie się władz samorządowych z dofinansowania piłki nożnej dla wielu zasłużonych klubów, o silnym stopniu identyfikacji społeczności lokalnej, oznaczałoby upadek - a w najlepszym wypadku degradację o kilka poziomów rozgrywkowych - oraz konieczność żmudnej odbudowy swojej pozycji na rynku piłkarskim. Ze względu na fakt, iż w ogromnej większości stadiony piłkarskie stanowią własność samorządów, to taki czarny scenariusz naturalnie spowodowałby gwałtowny spadek przychodów z komercjalizacji tych obiektów. Bardzo realny byłby również brak dostatecznych środków finansowych w budżecie klubu na najem stadionu. Samorząd zostałby wówczas z obiektem trudnym do racjonalnego i w pełni efektywnego zagospodarowania.

Wymuszony spadek klubu z przyczyn pozasportowych stwarzałby zawodnikom możliwość jednostronnego rozwiązania kontraktu zgodnie z Uchwałą nr III/54 z dnia 27 marca 2015 r. Zarządu PZPN - Minimalne wymagania dla standardowych kontraktów. Tym samym kluby straciłyby kolejne aktywo, które można byłoby spieniężyć np. w drodze transferu. Warto również pamiętać o utracie przychodów z praw telewizyjnych czy utracie możliwości uzyskania przychodu z Pro Junior System lub znacznym spadku poziomu tych wynagrodzeń. Do tego należy oczywiście dołożyć gwałtowny spadek potencjału ekonomicznego takiego klubu.

W dobie epidemii koronawirusa, pieniądze ze środków publicznych tym bardziej mogą okazać się bezcenne i absolutnie kluczowe dla dalszego funkcjonowania klubów. Bazowanie na środkach publicznych jest niekiedy aż nadto widoczne w rozgrywkach centralnych (PKO BP Ekstraklasa, Fortuna I Liga, II liga, Centralna Liga Juniorów, Futsal Ekstraklasa) lub „quasi-centralnych” (jak III liga czy I Liga Futsalu). Niekiedy awans do wyższej ligi (w szczególności do wspomnianej III ligi bądź I Ligi Futsalu) może okazać się dla klubu piłkarskiego finansowym przekleństwem, gdyż wówczas znacząco wzrastają w szczególności koszty organizacyjne, logistyczne czy płacowe.

W rezultacie los klubu z ograniczonymi możliwościami uzyskania prywatnego finansowania na odpowiednim poziomie w zasadzie spoczywa w rękach przedstawicieli samorządu, którzy mogą aktywować dodatkowe środki (np. z budżetu promocyjnego samorządu) w celu zapewnienia spokojnego udziału klubu w rozgrywkach w wyższej klasie rozgrywkowej. Co oczywiste, prognoza finansowa klubu wymagana przepisami licencyjnymi PZPN staje się w takich sytuacjach „wróżeniem z fusów” i liczeniem na przychylnie spojrzenie przedstawicieli władz samorządowych.

3.2. DOFINANSOWANIE KLUBÓW PIŁKARSKICH ZE ŚRODKÓW SAMORZĄDOWYCH

W obecnie obowiązującej ustawie o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 r. (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 1133 ze zm., dalej: „u.s.”) tworzenie warunków, w tym organizacyjnych, sprzyjających rozwojowi sportu określono jako zadanie własne jednostek samorządu terytorialnego. Odpowiednio rada gminy, rada miasta, rada powiatu czy sejmik województwa w drodze uchwały może określić warunki i tryb finansowania tego zadania, wskazując również cel publiczny z zakresu sportu, który dana jednostka samorządu terytorialnego zamierza osiągnąć. Warto jednak zaznaczyć, że inne przepisy szczególne mogą niezależnie od ustawy o sporcie przewidywać dodatkowe formy wspierania kultury fizycznej, w tym sportu, ze środków publicznych. Zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 712 ze zm.) ograniczenia dotyczące tworzenia spółek prawa handlowego i przystępowania do nich przez gminę (tj. dotyczące - w pewnym uproszczeniu - wymogu istnienia niezaspokojonych potrzeb wspólnoty samorządowej na rynku lokalnym, a także występującego w gminie bezrobocia i braku efektów podjętych działań w celu jego ograniczenia), nie dotyczą klubów sportowych działających w formie spółek kapitałowych (czyli spółki akcyjnej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz - o ile nie ulegną zmianie plany ustawodawcy - również prostej spółki akcyjnej, która ma wejść do obrotu prawnego od 1 marca 2021 r.).

Wracając jednak do form wsparcia ze środków publicznych przyjętych w treści ustawy o sporcie, to zgodnie z art. 28 u.s. klub sportowy może otrzymywać dotację celową z budżetu samorządowego na podstawie wspomnianej uchwały rady gminy, rady miasta, rady powiatu czy sejmiku województwa, przy czym muszą zostać ku temu spełnione łącznie dwa niezbędne warunki:

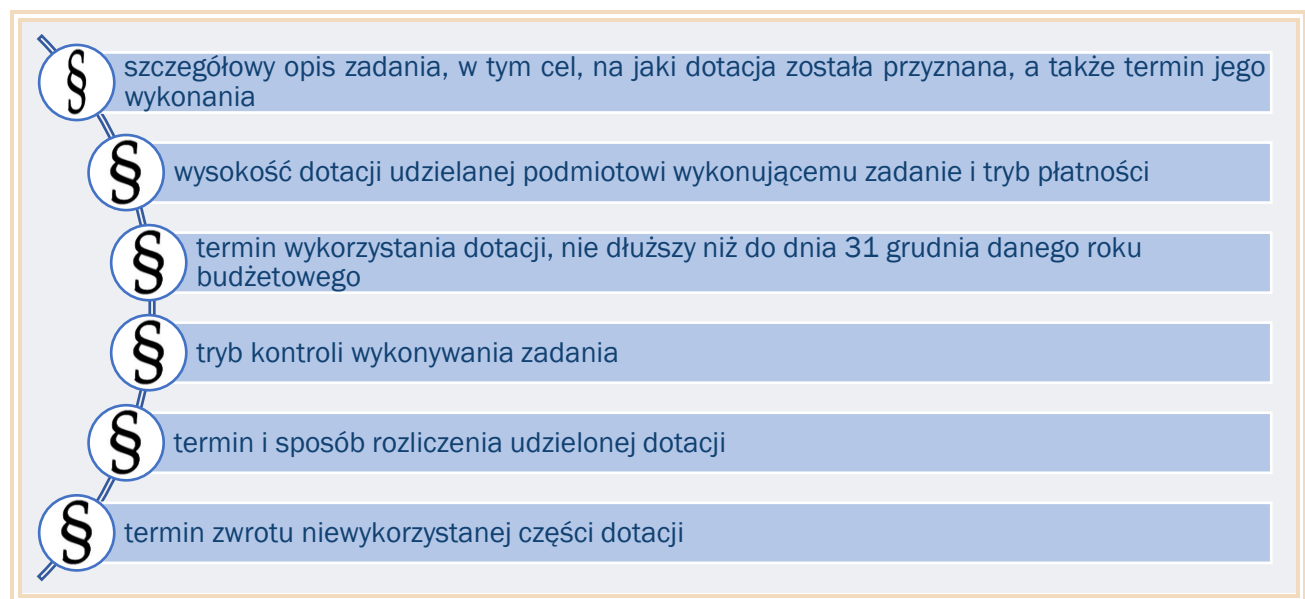
- klub musi działać na obszarze jednostki samorządu terytorialnego, od której ma otrzymać dotację;
- musi to być klub, który nie działa w celu osiągnięcia zysku (niezależnie od jego formy prawnej, więc może to być także tzw. spółka non profit).

Powyższa dotacja ma służyć realizacji celu publicznego określonego w uchwale samorządowej i może być przeznaczona w szczególności (a więc nie wyłącznie) na:

Umowa klubu sportowego z jednostką samorządu terytorialnego zgodnie z art. 221 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r. poz. 869 ze zm.) powinna określać:

Dodatkową formą wsparcia publicznego ze środków samorządu terytorialnego są również stypendia sportowe dla zawodników i trenerów za osiągnięte sukcesy w międzynarodowym lub krajowym współzawodnictwie sportowym. Kryteriami przyjmowanymi przez rady gminy, rady miasta, rady powiatu czy sejmiki województwa w dookreślaniu szczegółowych zasad, trybu przyznawania i pozbawiania oraz rodzajów i wysokości stypendiów sportowych, nagród i wyróżnień są:

- znaczenie danego sportu dla tej jednostki samorządu terytorialnego; oraz
- osiągnięty wynik sportowy.

Wspomniane kryteria stanowią doskonały dowód na to, że mniejszy sukces w tak popularnym sporcie jakim jest piłka nożna może być honorowany na poziomie największych sukcesów w niszowych dyscyplinach sportowych. Warto zaznaczyć, że takie środki przyznawane z budżetów samorządowych piłkarzom nie podważają ich statusu amatora w rozumieniu przepisów PZPN (w szczególności przepisów Uchwały nr VIII/124 z dnia 14 lipca 2015 r. Zarządu PZPN w sprawie statusu zawodników oraz zasad zmian przynależności klubowej), o ile od klubu ci zawodnicy nie otrzymują wynagrodzenia, względnie innego świadczenia pieniężnego lub rzeczowego, innego niż zwrot rzeczywistych wydatków poniesionych w trakcie ich udziału w oficjalnych rozgrywkach organizowanych przez PZPN lub ligę zawodową oraz innych niż koszty podróży, wyżywienia i zakwaterowania poniesione w związku z udziałem w meczu oraz wydatki na sprzęt piłkarski, ubezpieczenie i szkolenie. Ponadto stypendia, nagrody i wyróżnienia przyznawane ze środków publicznych nie są wliczane do minimalnego dopuszczalnego wynagrodzenia zasadniczego dla zawodnika U-18 z tytułu tzw. Kontraktu U-18 (czyli kontraktu o profesjonalne uprawianie piłki nożnej zawartego z niepełnoletnim piłkarzem), tj. kwoty 500 zł brutto.

Osoby pobierające takie stypendia sportowe są stypendystami sportowymi w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 266 ze zm.), a okres ich pobierania zalicza się do okresu zatrudnienia w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 ze zm.) oraz do okresu zatrudnienia, od którego zależą uprawnienia pracownicze. Podstawę zaliczenia okresu pobierania stypendium sportowego stanowi zaświadczenie wydane przez podmiot wypłacający stypendium. Stypendia sportowe wypłacane uczniom i studentom są zwolnione od podatku dochodowego od osób fizycznych, ale do wysokości nieprzekraczającej rocznie kwoty 3.800 zł (art. 21 ust. 1 pkt 40b ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1426 ze zm.).

Jednakże w sytuacji, gdy stypendium sportowe wypłacane jest osobie, która nie jest uczniem ani studentem, to stanowi ono przychód z działalności wykonywanej osobiście i podlega opodatkowaniu w całości, a zatem nie jest zwolnione z podatku, nawet jeśli jego kwota nie przekracza kwoty 3.800 zł.

3.3. INNE FORMY WSPARCIA SPORTU ZE ŚRODKÓW PUBLICZNYCH

W myśl art. 29 u.s. Minister właściwy ds. kultury fizycznej może dofinansować uprawianie lub organizowanie sportu oraz jego promocję ze środków publicznych. W ramach tych zadań Minister właściwy ds. kultury fizycznej przeznaczają m.in. dotację celową Centralnemu Ośrodkowi Sportu (COS) na realizację zadań publicznych związanych z zapewnieniem warunków organizacyjnych, ekonomicznych i technicznych do szkolenia sportowego w zakresie:

- bieżącego utrzymania obiektów sportowych i zarządzania nimi;
- przygotowania kadry narodowej do udziału w igrzyskach olimpijskich, igrzyskach paraolimpijskich, igrzyskach głuchych, mistrzostwach świata lub mistrzostwach Europy.

Należy również nadmienić, że kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich

udziałowców, akcjonariuszy i pracowników mogą uzyskać status organizacji pożytku publicznego, co wiąże się choćby z możliwością otrzymywania 1% podatku dochodowego odprowadzanego przez osoby prywatne. Organy administracji publicznej w myśl art. 11 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zarówno powierzają, jak i wspierają w realizacji zadań publicznych organizacje pożytku publicznego.

Z pewnością warto śledzić stronę ministerstwa właściwego ds. kultury fizycznej (sportu) czy samorządowych wydziałów właściwych w sprawach kultury fizycznej (sportu) w celu znalezienia odpowiednich programów dofinansowania. Cieszącymi się dużą popularnością są m.in. coroczne programy „Klub” i „Program inwestycji o szczególnym znaczeniu dla sportu”.

3.4. WSPARCIE KLUBÓW PIŁKARSKICH ZE ŚRODKÓW PUBLICZNYCH – POMOC DE MINIMIS I POMOC PUBLICZNA

W kontekście pozyskiwania środków publicznych nie można jednak zapominać o przepisach dotyczących pomocy publicznej. Oczywiście jest, że pozyskiwanie środków publicznych to bardzo interesująca forma finansowania projektów nastawionych na rozwój klubu, ale aplikując o te środki warto pamiętać o kilku kluczowych zasadach.

Po pierwsze trzeba określić o jakie kwoty wsparcia zamierzamy się ubiegać, gdyż być może będziemy mieli do czynienia z tzw. pomocą de minimis, a więc formą wsparcia publicznego dla małych i średnich przedsiębiorców, która nie wymaga notyfikacji Komisji Europejskiej.

Całkowita kwota pomocy de minimis przyznanej przez państwo członkowskie jednemu przedsiębiorstwu nie może przekroczyć 200.000 euro w okresie trzech lat kalendarzowych, przy czym wartość otrzymanej przez klub pomocy publicznej i pomocy de minimis można łatwo sprawdzić za pośrednictwem Systemu Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej na oficjalnej stronie internetowej UOKIK pod adresem sudop.uokik.gov.pl.

Jednakże należy pamiętać, że wydruki danych o pomocy otrzymanej przez beneficjenta pochodzące z tego systemu mają charakter wyłącznie informacyjny, co oznacza, że przedstawienie wydruku podmiotowi udzielającemu pomocy nie jest równoznaczne z realizacją obowiązku przedstawienia zaświadczenia/oświadczenia o otrzymanej pomocy de minimis, o którym mowa w art. 37 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej.

Wykraczając poza zakres kwotowy, aby mówić udzielonym wsparciu jako o pomocy publicznej (co do zasady zakazanej w UE), to - poza wymogiem posiadania przez odbiorcę pomocy statusu przedsiębiorstwa w rozumieniu prawa UE (a nie prawa krajowego) - muszą zostać spełnione łącznie następujące przesłanki:

Zakaz udzielania pomocy publicznej nie ma jednak charakteru bezwzględny, gdyż:

- a) po uzyskaniu zgody Komisji Europejskiej lub
- b) w zakresie tzw. wyłączeń blokowych zwolnionych z obowiązku notyfikacji do Komisji Europejskiej (ustanowionych na mocy Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu)

- dane wsparcie ze środków publicznych może zostać przyznane. Do kategorii pomocy podlegającej grupowemu wyłączeniu zgodnie z ww. Rozporządzeniem Komisji (UE) nr 651/2014 należy m.in. pomoc na infrastrukturę sportową i wielofunkcyjną infrastrukturę rekreacyjną, która może przybrać formę:

- pomocy inwestycyjnej, w tym pomocy na budowę lub modernizację infrastruktury sportowej i wielofunkcyjnej infrastruktury rekreacyjnej lub
- pomocy operacyjnej na infrastrukturę sportową

Powyższe zwolnienie z obowiązku notyfikacji nie ma jednak zastosowania w odniesieniu do pomocy przekraczającej następujące progi:

- pomoc na infrastrukturę sportową i wielofunkcyjną: 15 mln euro lub jeżeli łączne koszty przekraczają 50 mln euro na projekt;
- pomoc operacyjna na infrastrukturę sportową: 2 mln euro na infrastrukturę rocznie.

O naruszeniu zakazu pomocy publicznej nie może być mowy, jeżeli inwestycje ze środków publicznych spełniają warunki tzw. testu prywatnego inwestora. Oznacza to sytuację, w której państwo zapewniając niezbędne finansowanie, działało na takich samych zasadach i warunkach jak inwestor komercyjny w analogicznej sytuacji.

Powyższe zwolnienia nie oznaczają jednak, że można całkowicie bagatelizować ryzyko związane z udzieleniem niedozwolonej pomocy publicznej. Takie lekceważące podejście ze strony beneficjenta czy nawet organu dofinansowującego może spowodować konieczność zwrotu przyznanych środków i to wraz z odsetkami, co w wielu przypadkach oznaczać będzie upadłość niedosłzłego beneficjenta.

W praktyce decyzyjnej Komisji Europejskiej za działalność gospodarczą była już uznawana choćby:

- działalność zawodowego klubu piłkarskiego z trzeciej ligi niemieckiej zarządzającego dużym stadionem piłkarskim,
- budowa i renowacja infrastruktury sportowej i wielofunkcyjnej infrastruktury rekreacyjnej, która była wykorzystywana w celu zapewnienia towarów lub usług na danym rynku, a przez to była wykorzystywana w sposób komercyjny.

Ponadto, w świetle stanowiska Komisji Europejskiej, uczestnictwo klubu piłkarskiego w rozgrywkach europejskich UEFA, a także jego działania na europejskim rynku transferowym, przemawiają za przyjęciem, iż ewentualne udzielenie takiemu klubowi wsparcia ze środków publicznych może mieć wpływ na konkurencję i handel pomiędzy państwami członkowskimi.

Przy analizie zagadnień i ryzyk związanych z pomocą publiczną w sporcie warto mieć bowiem na uwadze kilka kwestii.

Po pierwsze fakt, iż dany klub sportowy nie jest przedsiębiorcą w myśl prawa polskiego (czyli np. działa w formie stowarzyszenia nieprowadzącego działalności gospodarczej) jeszcze o niczym nie świadczy, gdyż na gruncie prawa unijnego taki status może jednak posiadać, przy czym tylko w odniesieniu do działalności, w ramach której oferuje towary i usługi na rynku. Niedozwoloną pomocą publiczną mogą okazać się każde formy wsparcia, które nie będą stanowiły pomocy de minimis, czyli np.:

- sprzedaż nieruchomości na preferencyjnych warunkach;
- zwolnienie z podatku od nieruchomości;
- zastosowanie preferencyjnych stawek czynszu za dzierżawę/najem obiektów sportowych;
- udzielenie pożyczki/gwarancji/poręczenia.

Poruszanie się w sferze związanej z pomocą publiczną wymaga nie tylko precyzji ze strony potencjalnego beneficjenta, ale także organów zamierzających udzielić wsparcia, w szczególności na etapie projektowania programów i zasad udzielania wsparcia. Pracą domową niezbędną do odrobienia przez kluby piłkarskie jeszcze przed skorzystaniem ze wspomnianych wyłączeń blokowych dotyczących infrastruktury sportowej jest przede wszystkim opracowanie kompleksowej strategii realizacji zadania inwestycyjnego, w szczególności wydzielenie z niego infrastruktury „niegospodarczej” - poświęconej popularyzacji sportu amatorskiego, działalności edukacyjnej czy kulturalnej, do korzystania z której warto zachęcić lokalne amatorskie kluby

sportowe czy organizacje społeczne, których statutowa działalność dotyczy sportu, edukacji czy kultury. W tym zakresie można również rozważyć współpracę z okolicznymi szkołami (np. w zakresie możliwości korzystania z infrastruktury sportowej podczas zajęć lekcyjnych z wf-u). Powyższe wydzielenie części gospodarczej i niegospodarczej skutkuje koniecznością wydzielenia źródła i sposobów finansowania.

Należy również pamiętać, że jeżeli podmiot sfinansuje co najmniej 30% kosztów inwestycji w infrastrukturę sportową, będzie mógł uzyskać preferencyjny dostęp do infrastruktury. Przy przyznawaniu środków publicznych istotne jest spełnienie tzw. efektu zachęty, czyli aplikowanie o wsparcie ze środków publicznych przed rozpoczęciem prac nad projektem lub rozpoczęciem działalności.

W celu ułatwienia spełnienia wymogu udostępnienia infrastruktury sportowej na przejrzystych i niedyskryminacyjnych zasadach należy zamieścić stosowny cennik i regulamin na tablicach informacyjnych na terenie infrastruktury, a także na oficjalnej stronie internetowej klubu piłkarskiego będącego beneficjentem. Beneficjent powinien pamiętać także, że wszelkie konkursy na wyłonienie i wybór wykonawcy prac związanych z budową czy renowacją infrastruktury sportowej powinny być wykonane na otwartych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych zasadach. Stosowanie powyższych zasad zmniejsza potencjalne ryzyko naruszenia przepisów dotyczących pomocy publicznej oraz warunków korzystania z udzielonego dofinansowania.

3.5. DZIAŁALNOŚĆ SPONSORINGOWA JAKO NIEZBĘDNE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA KLUBÓW SPORTOWYCH

Praktyka funkcjonowania organizacji sportowych pokazuje, że opisane wyżej tradycyjne metody finansowania sportu ze środków publicznych są często niewystarczające. W związku z tym istotną rolę w utrzymaniu klubów sportowych odgrywa działalność sponsoringowa, która w dużym stopniu prowadzona jest przez spółki z udziałem Skarbu Państwa.

Według raportu Najwyższej Izby Kontroli z 2018 r. w latach 2015 - 2017 r. finansowym wsparciem spółek z udziałem Skarbu Państwa objęte były m.in. obiekty sportowe (stadiony), związki, towarzystwa i kluby sportowe (ogólnopolskie i lokalne, amatorskie i zawodowe), wydarzenia sportowe i aerokluby. Łączne wydatki na sponsoring w tym okresie wyniosły 760,1 mln zł (w ramach 1981 umów sponsoringowych).

Spółki z udziałem Skarbu Państwa w prowadzonej działalności sponsoringowej co do zasady powinny przestrzegać dobrych praktyk, które zostały opracowane w 2016 r. przez Ministra Skarbu Państwa. Wspomniane wyżej wytyczne określają zasady i procedury prowadzenia działalności sponsoringowej, które zastąpiły wcześniej obowiązujące w tym zakresie zarządzenie nr 5 Ministra Skarbu Państwa z dnia 13 lutego 2009 r. Dobre praktyki zawierają szczegółowe zalecenia dotyczące inicjatyw, które mogą być prowadzone pod auspicjami Skarbu Państwa, sponsorowania sportu profesjonalnego, planowania działalności sponsoringowej, postanowień umów sponsoringowych, a także kontroli efektywności oraz nadzoru nad prowadzeniem działalności sponsoringowej. Przedstawione na poniższym wykresie instrukcje wynikające z ww. zarządzenia nr 5 pozostały praktycznie niezmienione aż do dnia dzisiejszego.

Źródło: Raport Najwyższej Izby Kontroli z 9 sierpnia 2018 r. pn. Wydatki spółek z udziałem Skarbu Państwa na działalność sponsoringową, medialną i usługi doradcze.

Mimo, iż są to tylko wytyczne, to warto się z nimi zapoznać, aby po pierwsze łatwiej prowadzić negocjacje z przedstawicielami spółek Skarbu Państwa, a po drugie aby przygotować swój klub do tego typu współpracy poprzez odpowiednie budowanie potencjału promocyjnego.

Sponsoring jest jednym z kluczowych źródeł finansowania klubów piłkarskich, dzięki któremu można pozyskać nie tylko środki pochodzące z sektora publicznego, ale także z sektora prywatnego.

Według raportu Deloitte opublikowanego w czerwcu 2019 r. pn. „Piłkarska liga finansowa – rok 2018” struktura przychodów klubów z Ekstraklasy w 2018 r. była zbudowana w dużej części z działań komercyjnych klubów, która to działalność (nie włączając w to przychodów z transferów) stanowiła średnio 52 % przychodów każdego klubu z Ekstraklasy. W dużej mierze decydującym elementem przychodów w działalności komercyjnej klubów jest właśnie sponsoring.

Możemy sobie wyobrazić wiele możliwości współpracy w tym obszarze, począwszy od sponsoringu tytularnego w postaci sponsorowania poszczególnego wydarzenia lub udzielenia sponsorowi prawa do nadania nazwy obiektowi sportowemu skończywszy na dostawie danej usługi lub produktu. Warto budować wokół organizacji sponsoringowej także mniejsze formaty dla potencjalnych partnerów tak aby przybliżyć ich do szerszej oferty sponsoringowej. W tym celu bardzo dobrym rozwiązaniem jest przygotowanie oferty *hospitality*, na wzór słynnego *Paddock Club* funkcjonującego przy Formule 1 i wyodrębnienie poszczególnych pakietów VIP, aby zgromadzić lokalnych przedsiębiorców, tworząc przy tym swego rodzaju klub biznesowy przy danej

organizacji sportowej. Tego typu inicjatywy pomagają w budowaniu relacji biznesowych, co otwiera dodatkowe możliwości w pozyskiwaniu finansowania.

Jako jeden z przykładów zastosowania sponsoringu, który pozwala rozwiązać przysłowiowy węzeł gordyjski związany z utrzymaniem infrastruktury sportowej możemy przywołać tzw. *naming rights*. Najczęściej spotykaną odmianą tej formy sponsoringu jest komercjalizacja nazwy obiektu sportowego poprzez przyznanie sponsorowi prawa do umieszczenia nazwy firmy lub marki w nazwie tego obiektu.

Sprzedaż prawa do nazwania danego obiektu sportowego jest bardzo często jedynym sposobem na utrzymanie infrastruktury sportowej. W szczególności problem ten widoczny jest w Polsce, która dysponuje bardzo dobrą infrastrukturą sportową, ale bez wsparcia finansowego z sektora publicznego utrzymanie obiektów sportowych byłoby niemożliwe.

Tego typu współpraca zapewnia dochody nie tylko właścicielom lub podmiotom zarządzającym danym obiektem, ale także jest korzystna dla sponsorującego, który osiąga niewymierne korzyści reklamowe. Prawo do nazwania obiektu sportowego wiąże się z tym, iż nazwa sponsora pojawiać się będzie za każdym razem, gdy pojawi się wzmianka o danym obiekcie sportowym przy okazji różnych wydarzeń (nie tylko sportowych). Nazwa stadionu zawierająca wzmiankę o sponsorze może być eksponowana także na biletach, programach meczowych i innych towarach dystrybuowanych na stadionie oraz oczywiście na całym stadionie. Rynek *namings rights* w Polsce ma duży potencjał, ale jest dopiero w początkowej fazie rozwoju. Miejmy nadzieję, że w kolejnych latach podmioty zarządzające obiektami sportowymi zostaną zasilone dodatkowymi funduszami, które pozwolą im na bieżące utrzymanie tych obiektów lub pomogą w dalszych inwestycjach w infrastrukturę sportową w Polsce.

Sponsoring jest skutecznym narzędziem marketingowym stanowiącym alternatywę dla tradycyjnej formy reklamy, a lista możliwości w tym obszarze jest otwarta i zależy jedynie od kreatywności w obszarze marketingu i promocji.

3.6. CZYM DOKŁADNIE JEST SPONSOROWANIE I JAK PRZYGOTOWAĆ UMOWĘ SPONSORINGOWĄ?

3.6.1. Definicja

Wsparcie organizacji sportowej w formie sponsoringu jest często jedyną szansą na osiągnięcie sukcesów sportowych w dyscyplinach wymagających dużych nakładów finansowych. Jednak jak ją właściwie zdefiniować?

Definicje pojęcia „sponsorowanie” znajdują się w kilku aktach normatywnych, które różnią się w zależności od charakteru danego aktu. Najbardziej rozbudowane definicje możemy znaleźć w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.), ustawie z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 805) oraz ustawie z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 847 z późn. zm.).

Biorąc pod uwagę wszystkie elementy sponsorowania opisane w definicjach zawartych w wyżej opisanych aktach normatywnych, możemy stworzyć jedną szeroką definicję, która będzie

definiować sponsorowanie jako: „bezpośrednie lub pośrednie finansowanie, współfinansowanie, wspieranie w formie finansowej lub rzeczowej działalności sponsorowanego, dla upowszechniania, utrwalania lub podniesienia renomy nazwy, znaku towarowego lub innego oznaczenia indywidualizującego sponsorującego, jego działalność, towar lub usługę, w zamian za prezentowanie informacji zawierającej nazwę lub innego oznaczenia indywidualizującego sponsora, w związku ze sponsorowaniem”.

Ciekawą definicję z punktu widzenia praktycznego zaproponowało Europejskie Stowarzyszenie Sponsoringu, które sponsoring określiło jako „każdą komercyjną umowę, z której płyną korzyści zarówno dla sponsora, jak i jednostki sponsorowanej, na podstawie której sponsor przekazuje wsparcie – najczęściej finansowe, otrzymując w zamian możliwość wykorzystywania związku pomiędzy sponsorowanym wydarzeniem a działalnością sponsora, jego markami, bądź produktami”. Poniżej wyjaśniamy jak przygotować taką umowę.

3.6.2. Jak przygotować umowę sponsoringową?

Przygotowanie odpowiedniej umowy sponsoringowej powinno zostać poprzedzone uporządkowaniem całej struktury sponsoringowej obowiązującej w klubie. W tym celu warto dokonać audytu dostępnych zasobów, które klub piłkarski może skomercjalizować. Ocena tych zasobów pozwoli na przygotowanie katalogu świadczeń reklamowych i promocyjnych uporządkowanych względem przyjętej drabinki sponsorskiej, co pozwoli na przygotowanie odpowiednich ofert współpracy dla potencjalnych sponsorów lub partnerów. Takie działania pozwolą dostrzec potencjał komercjalizacji składników budujących przedsiębiorstwo sportowe, co pozwoli na budowanie ciekawych formatów współpracy w obszarze sponsoringowym.

Prawidłowo przygotowana umowa sponsoringowa powinna zapewnić korzyści obu stronom umowy. Po stronie sponsora będą to z reguły korzyści niemajątkowe, które są trudne do oszacowania i dotyczą w szczególności upowszechnienia nazwy lub znaku towarowego sponsora na rynku w celu zwiększenia jego renomy rynkowej lub społecznej.

3.6.3. Ramy prawne

Umowa sponsoringowa jest umową nienazwaną, zawieraną w ramach swobody umów, o której mowa w art. 353¹ KC. Elementy przedmiotowo istotne tego typu umowy różnią się w zależności od konkretnego przypadku i dlatego powinny być doprecyzowane każdorazowo przez strony, których zadaniem jest określenie jakie elementy są dla danego stosunku istotne.

Mimo, że sama umowa sponsoringu nie jest uregulowana w polskich przepisach to warto przy redagowaniu tego typu umowy oprzeć się na przepisach znajdujących się w art. 487 - 497 oraz 734 - 751 KC, które są właściwe dla umowy wzajemnej oraz umowy zlecenia i najczęściej znajdują zastosowanie przy konstruowaniu i oceny umowy sponsoringowej.

Ponadto w treści umowy sponsoringowej bardzo często możemy odnaleźć elementy umowy licencyjnej, o której pisaliśmy w pkt 4.4.

3.6.4. Wzajemne prawa i obowiązki

Opisanie zakresu wzajemnych praw i obowiązków wymaga szczególnej precyzji. Ma to istotne znaczenie zarówno w przypadku gdy przyznajemy sponsorowi zakres praw (np. prawo do posługiwania się nazwą obiektu lub prawo do posługiwania się znakiem towarowym klubu) jak również w sytuacji gdy opisujemy obowiązki klubu (świadczenia sponsorowanego).

Opisując zakres praw sponsora, powinniśmy określić czy przyznane uprawnienia mają charakter wyłączny. Jeżeli tak, to należy uważać przy redagowaniu postanowień regulujących zakres wyłączności, aby nie zamknąć sobie drogi do współpracy z innymi podmiotami działającymi w podobnych obszarach lub nie narazić się na konflikt interesów z aktualnymi sponsorami lub partnerami. Zakres wyłączności powinien zostać precyzyjnie opisany, aby nie pozostawiać tak ważnej kwestii swobodnej ocenie lub dobrej woli stron.

Dla przykładu jeżeli chcemy nawiązać współpracę z producentem napojów energetycznych, to kategoria produktów w zakresie, którym sponsor ma wyłączność nie może zostać określona w sposób lapidarny jako „napoje”. W takim wypadku klub może mieć trudności w nawiązaniu w przyszłości współpracy z producentem napojów alkoholowych, izotonicznych czy nawet dostawcami wody.

W związku z powyższym każdy klub, który zamierza podjąć współpracę sponsoringową na zasadzie wyłączności powinien w umowie sponsoringowej precyzyjnie określić zakres przyznanej wyłączności i kategorie produktów, które ten zakres obejmuje. Jeżeli sponsor nalega na szeroką definicję zakresu wyłączności, sponsorowany powinien przygotować odpowiednią dla takiej definicji listę wyjątków w celu zabezpieczenia swojego interesu.

Problem konfliktu interesów w zakresie sponsoringu może pojawić się w różnych sytuacjach. Jednym z takich przykładów jest sytuacja, w której zawodnik klubu zamierza podpisać indywidualny kontrakt sponsorski z konkurentem sponsora klubu. Tego typu sytuacje powinny zostać precyzyjnie uregulowane w umowach z zawodnikami, aby skutecznie zapobiegać powstaniu ewentualnym konfliktom.

Podobnie jak zakres przyznanych praw, precyzji wymaga określenie wzajemnych obowiązków. Świadczenia klubu powinny zostać opisane tak, aby w sposób obiektywny stwierdzić czy zostały one należycie spełnione. W celu zabezpieczenia się przed ewentualnym zarzutem nieprawidłowego wykonania umowy, należy konstruować postanowienia dot. realizacji obowiązków w taki sposób, aby każda osoba mogła z łatwością stwierdzić, czy dane świadczenie zostało spełnione zgodnie z treścią umowy.

Przykładowo, jeżeli jednym ze świadczeń klubu jest stworzenie materiału wideo, w którym mają zostać ukazane produkty sponsora, to należy określić dokładny czas tego materiału i wskazać konkretnie w jakim wymiarze czasowym ma zostać ukazana ekspozycja tego produktu i gdzie taki materiał ma zostać opublikowany. Przy tej okazji warto opisać mechanizm akceptowania takich materiałów ze sponsorem, aby uniknąć wszelkich nieporozumień.

Dodatkowo, aby uniknąć zarzutu nieprawidłowego wykonania umowy warto w umowie wskazać dozwolone ograniczenia w realizacji obowiązków klubu, które wynikają z regulacji ustanowionych przez federacje sportowe lub organizatorów poszczególnych rozgrywek.

Regulując obowiązki sponsora należy zwrócić szczególną uwagę na kwestie wynagrodzenia, które nie zawsze musi mieć formę pieniężną. W każdej umowie sponsoringowej wynagrodzenie można określić także w formie niepieniężnej, zobowiązując sponsora do dostarczenia określonej kategorii produktów lub wykonania danej usługi. W każdym przypadku kwota wynagrodzenia pieniężnego, wartość świadczenia rzeczowego lub wartość usług powinna zostać precyzyjnie określona. W branży sportowej bardzo często spotyka się umowy sponsoringowe z dostawcami sprzętu sportowego lub żywności dla sportowców. Zobowiązanie sponsora do dostarczenia tego typu towarów powinno również zostać szczegółowo określone.

Jeżeli sponsor zobowiązuje się do dostarczenia danej kategorii produktów, to musimy precyzyjnie wskazać ich rodzaj, liczbę, oraz określić w jakim terminie dany produkt ma zostać dostarczony. W takiej sytuacji należy również odpowiednio uregulować zasady dot. rękojmi i gwarancji lub przydatności do spożycia dostarczonych produktów spożywczych, aby uniknąć sytuacji, w której dostarczony towar nie będzie mógł zostać wykorzystany do zamierzonego przez klub celu.

3.6.5. Okres współpracy

Każdy klub może przyznać sponsorowi pakiet praw na dowolny okres. Im jest on dłuższy, tym większa powinna być wartość umowy sponsoringowej i oczywiście wyższe wynagrodzenie z tego tytułu. Jednak w niektórych przypadkach należy zwracać szczególną uwagę na okres trwania umowy. W szczególności jest to istotny aspekt w umowach, które nakładają na klub szereg obowiązków w przygotowaniu nośników reklamowych związanych np. z brandingiem stadionu w przypadku podpisania umowy typu naming rights, o której mowa powyżej. Zawierając tego typu umowę na krótki okres musimy mieć na uwadze, nakłady poniesione na przygotowanie, a następnie usunięcie wszelkich oznaczeń sponsora ze stadionu (np. przemalowanie lub wymiana materiałów reklamowych, przedruk biletów, produkcja nowych siedzeń i innych elementów znajdujących się na stadionie). Taka wymiana może okazać się kosztowna i należy w umowie określić zasady usunięcia nośników reklamowych sponsora lub oszacować koszt z tym związany aby odpowiednio zabezpieczyć środki na ten cel. Dodatkowo warto pamiętać, że nadając raz nazwę danemu obiektowi sportowemu w świadomości kibiców nazwa może się zakorzenić na dłuższy okres, co będzie powodowało trudności w znalezieniu nowego sponsora.

3.6.6. Niezbędne gwarancje i oświadczenia

Relacje ze sponsorami mogą przebiegać różnie. Nawet w przypadku gdy klub dokłada wszelkich starań do realizacji świadczeń sponsorskich, to ich efekt często może być niezadawalający dla sponsora. W związku z tym warto określić w umowie, że klub nie odpowiada za efekty prowadzonych kampanii reklamowych lub za zakładane przez sponsora efekty współpracy.

Umowa sponsoringowa powinna zawierać również gwarancje i zapewnienia sponsora do posiadania praw uprawniających do posługiwania się eksponowanym przez klub znakiem towarowym lub materiałami reklamowymi przygotowanymi przez sponsora. Warto również zastrzec w tego typu umowach, że odmowa publikacji lub eksponowania materiałów reklamowych, które nie spełniają kryteriów określonych w umowie nie stanowi naruszenia umowy i nie będzie podstawą do wypowiedzenia lub odstąpienia od umowy.

3.6.7. Zasady dot. rozwiązania umowy

Bardzo istotnym fragmentem umowy, do której każda ze stron sięga w chwilach kryzysowych są postanowienia dotyczące możliwości wyjścia ze współpracy poprzez rozwiązanie umowy.

Strony umowy sponsoringowej powinny precyzyjnie wskazać zasady dotyczące rozwiązania umowy, opisując kto i na jakiej podstawie może wypowiedzieć umowę i jakie wiążą się z tym skutki. Wygaśnięcie umowy w trakcie jej obowiązywania może mieć negatywne skutki dla klubu, który musi zmienić swój branding, dlatego w takich przypadkach warto zabezpieczyć się na tę okoliczność i uregulować zasady pokrycia kosztów wynikających z przywrócenia stanu sprzed umowy. Dodatkowym aspektem, który warto uregulować jest obowiązek usunięcia materiałów zawierających znaki towarowe oraz obowiązek zaprzestania dalszego z nich korzystania.

Przygotowując umowę sponsoringową, warto zastanowić się nad ograniczeniem prawa odstąpienia od umowy oraz uprawnienia do wypowiedzenia umowy z ważnych powodów przez sponsora. Szczególnie istotne w chwilach kryzysowych może być ograniczenie uprawnienia do rozwiązania umowy wskazanego w art. 746 § 1 KC poprzez zastrzeżenie odpowiedniego terminu, nadanie pojęciu "ważnych powodów" zawężającego znaczenia lub wprowadzenie w takim przypadku odpowiedniego okresu wypowiedzenia dostosowanego do terminarza rozgrywek. W ten sposób będziemy mogli zabezpieczyć interes klubu, który w trudnych sytuacjach nie będzie zaskoczony wygaśnięciem umowy mającej istotne znaczenie dla funkcjonowania klubu.

Przygotowując postanowienia dot. rozwiązania umowy sponsoringowej warto również wprowadzić obowiązek wezwania drugiej strony do zaprzestania naruszeń i wyznaczenia w tym celu odpowiedniego okresu np. 15-30 dni, który to okres powinien poprzedzać złożenie oświadczenia o rozwiązaniu umowy. W ten sposób klub może zyskać dodatkowy okres na naprawienie uchybień, co pozwoli zatrzymać sponsora. Inną propozycją wartą rozważenia jest wprowadzenie klauzul adaptacyjnych, które będą regulować mechanizm realizacji umowy w sytuacji gdy klub nie może wywiązać się ze swoich obowiązków z uwagi na siłę wyższą (np. w wyniku ograniczeń wprowadzonych przez pandemię).

Często w tego typu kontraktach można znaleźć postanowienia uprawniające sponsora do wykonania prawa pierwszeństwa wyrównania oferty (tzw. matching right). Tego typu klauzule wymagają starannej analizy, aby uniknąć sytuacji, w której sponsor zapewnia wyrównanie oferty, której w rzeczywistości nie jest w stanie zrealizować.

3.6.8. Poufność

Kolejnym aspektem umowy sponsoringowej, który warto uregulować jest kwestia poufności, aby zachować w tajemnicy szczegółowe warunki współpracy, w szczególności dot. kwestii finansowych. Regulując zasady zachowania poufności możemy również uregulować z drugą stroną kwestie przekazywania informacji mediom, tak aby prowadzić komunikację w ujednolicony sposób.

3.6.9. Rozstrzygnięcie sporów

Ostatnią kwestią, na którą warto zwrócić uwagę przygotowując umowę sponsoringową są postanowienia dot. rozstrzygnięcia sporów. Strony umowy powinny z wyprzedzeniem uregulować metodę rozwiązania ewentualnego sporu wskazując w jaki sposób powstały między nimi spór na podstawie lub w związku z umową ma zostać rozwiązany. Obecnie istnieje wiele możliwości rozwiązania tego typu konfliktów w sposób bardziej efektywny niż rozstrzygnięcie sporów na drodze sądowej, w szczególności poprzez wyspecjalizowane w tym celu sądy polubowne (np. Piłkarski Sąd Polubowny PZPN). Ze względu na międzynarodowy charakter sponsoringu sportowego, należy

zwrócić szczególną uwagę na międzynarodowe formy rozstrzygnięcia sporów, które często znajdują zastosowanie przy dużych kontraktach sponsorskich ze spółkami o zagranicznym kapitale. Alternatywne formy rozstrzygnięcia sporów są na pewno bardziej skuteczne niż tradycyjne formy rozwiązywania sporów. Jednak przy międzynarodowych kontraktach sponsorskich zamiast popularnych w tym zakresie sądów arbitrażowych takich jak Międzynarodowa Izba Handlowa w Paryżu czy Amerykańskie Stowarzyszenie Arbitrażu w Nowym Jorku warto rozważyć poddanie sporu pod rozstrzygnięcie wyspecjalizowanemu w tym zakresie Trybunałowi Arbitrażowemu do spraw Sportu w Lozannie.

4.

OCHRONA WŁASNOŚCI INTELKTUALNEJ

4.1. WPROWADZENIE

Komercjalizacja sportu i związana z tym możliwość czerpania zysków przez podmioty działające w branży sportowej byłaby niemożliwa bez uprzedniego zadbania o ochronę praw własności intelektualnych. Żaden podmiot nie zapłaciłby za przyznanie mu praw do posługiwania się takimi oznaczeniami jak „FIFA” lub „UEFA”, jeżeli oznaczenia te nie byłyby odpowiednio chronione. Jeżeli każdy podmiot, mógłby z nich korzystać w ten sam sposób, nie byłoby chętnych do zapłaty za przywilej komercyjnego wykorzystania takich oznaczeń.

4.2. CZYM JEST WŁASNOŚĆ INTELKTUALNA I JAK JĄ CHRONIĆ?

Własność intelektualna to pojęcie bardzo szerokie, które nie zostało zdefiniowane w polskim prawie. Pod tym pojęciem kryją się rozmaite rezultaty działalności intelektualnej, które każda profesjonalna organizacja powinna odpowiednio chronić.

Powyższa ochrona przejawia się przede wszystkim poprzez (i) rejestrację znaków towarowych wykorzystywanych w działalności sportowej, o czym piszemy w pkt. 4.3 oraz (ii) odpowiednie zabezpieczenie praw autorskich do utworów powstałych w ramach organizacji sportowej (artykuły, gadzety, materiały wideo, materiały reklamowe) zgodnie z zasadami opisanymi w pkt. 4.5.

Oprócz tego do praw własności intelektualnej, które odgrywają istotną rolę dla organizacji sportowych możemy zaliczyć wzory przemysłowe w przypadku produkcji designerskich produktów, kwestie ochrony wizerunku oraz prawa telewizyjne. W związku z okrojonym charakterem niniejszego poradnika skupimy się wyłącznie na podstawowych kwestiach dot. własności intelektualnej w zakresie znaków towarowych oraz praw autorskich, które każda organizacja sportowa powinna zabezpieczyć niezależnie od skali swojej działalności.

Najważniejsze polskie regulacje prawne w zakresie praw własności intelektualnych znajdują się w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1231 z późn. zm., dalej jako: „pr. aut.”) oraz ustawie z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 286 z późn. zm., dalej jako: „p.w.p.”). Warto przy tej okazji wskazać również na ustawę z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.

U. z 2019 r. poz. 1010 z późn. zm.), w której znajdziemy postanowienia dot. ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa, w tym know-how.

4.3. ZNAKI TOWAROWE

4.3.1. Definicja i funkcje znaku towarowego

Znaki towarowe należą do najpopularniejszych przedmiotów ochrony własności intelektualnej (przemysłowej). Trudno sobie wyobrazić klub lub akademię piłkarską, która prowadzi swoją działalność bez charakterystycznego herbu. Znak towarowy stanowi najczęściej jeden z najcenniejszych składników majątku przedsiębiorstwa działającego w branży sportowej.

W związku z dużą zdolnością odróżniającą z uwagi na łatwość skojarzenia i formę graficzną, najbardziej popularnymi znakami towarowymi w branży sportowej są herby poszczególnych klubów sportowych. Ponadto w formie znaku towarowego słownego możemy spotkać również nazwy klubów sportowych, sekcji oraz związków sportowych, które podobnie jak kluby oprócz swoich nazw rejestrują także oznaczenia graficzne. Istnieją również znaki towarowe będące oznaczeniami rozgrywek sportowych. Coraz powszechniejsze stają się również znaki towarowe poszczególnych sportowców.

Głównym zadaniem znaku towarowego jest odróżnienie danego klubu lub akademii od innych tego typu organizacji działających na rynku sportowym. Oprócz standardowych zadań znaku towarowego, do których możemy zaliczyć funkcje gwarancyjną, reklamową, inwestycyjną i komunikacyjną, należy zauważyć że znaki towarowe w branży sportowej mają bardzo duże znaczenie emocjonalne dla kibiców, którzy często traktują dane oznaczenia jako świętość. Wobec tego, każdy podmiot (niezależnie od skali działalności) powinien chronić oznaczenia, którymi się posługuje.

Zgodnie z art. 120 p.w.p. znakiem towarowym może być każde oznaczenie umożliwiające odróżnienie towarów jednego przedsiębiorstwa od towarów innego przedsiębiorstwa oraz możliwe do przedstawienia w rejestrze znaków towarowych w sposób pozwalający na ustalenie jednoznacznego i dokładnego przedmiotu udzielonej ochrony. Znakiem towarowym, może być w szczególności wyraz, włącznie z nazwiskiem, rysunek, litera, cyfra, kolor, forma przestrzenna, w tym kształt towaru lub opakowania, a także dźwięk.

4.3.2. Przygotowanie do rejestracji znaku towarowego

Przedstawiona wyżej definicja znaku towarowego ma charakter otwarty, co oznacza, że znak towarowy może być również wyrażony w inny sposób, jeżeli będzie miał charakter odróżniający. Istnieje również możliwość łączenia różnych form oznaczeń w jeden znak towarowy. Przykładowo znakiem towarowym może być znak słowny w postaci sloganu (np. „Més Que Un Club”) lub wyraz połączony z rysunkiem (np. nazwa „Air Jordan” połączona z rysunkiem koszykarza). Nie możemy także wykluczyć rejestracji w formie znaku towarowego charakterystycznego zapachu lub smaku, jednak rejestracja takich znaków jest problematyczna z uwagi na trudności w graficznym ich przedstawieniu.

Warunkiem udzielenia prawa ochronnego na znak towarowy jest zdolność odróżniająca oznaczenia. W pierwszej kolejności musimy zweryfikować czy dane oznaczenie nadaje się do używania w charakterze znaku towarowego. Następnie powinniśmy sprawdzić, czy nadaje się do oznaczenia towarów lub usług, dla których zostaje zgłoszony. Ostatnia kwestia to sprawdzenie, czy nasze oznaczenie nie zawiera cech, które powinny być dostępne także dla innych przedsiębiorców (np. kolor, oznaczenia geograficzne, wyrażenia zwyczajowo używane w utrwalonych praktykach handlowych).

Dodatkowo w celu dokonania skutecznej rejestracji znaku towarowego należy sprawdzić, czy prezentacja danego znaku w formie graficznej jest: jasna, precyzyjna, zupełna, łatwo dostępna, zrozumiała, trwała i obiektywna.

Przed przystąpieniem do rejestracji znaku towarowego klubu czy akademii warto zweryfikować czy oznaczenie, które chcemy zarejestrować spełnia wymogi znaku towarowego, co pozwoli nam odpowiednio przygotować się do procesu rejestracji.

Powyższa analiza ma za zadanie wyeliminowanie tzw. względnych oraz bezwzględnych przeszkód rejestracji. Bezwzględne przeszkody rejestracji mają za zadanie ochronę interesu publicznego i tym samym wszystkich uczestników obrotu przed rejestracją oznaczeń o szczególnej właściwości. Przeszkody te zostały opisane w art. 129¹ p.w.p. na podstawie, którego nie można rejestrować m.in. znaku towarowego, który zawiera symbol (herb, flagę, godło) Rzeczypospolitej Polskiej lub obcego państwa, nazwę, skrót nazwy, bądź symbol (herb, flagę, godło) organizacji międzynarodowej lub zawiera element o wysokiej wartości symbolicznej, w szczególności o charakterze religijnym, patriotycznym lub kulturowym, którego używanie obrażałoby uczucia religijne, patriotyczne lub tradycję narodową.

Natomiast względne przeszkody rejestracji pełnią rolę ochronną dla tych, dla których rejestracja danego znaku towarowego stanowiłaby zagrożenie w niezakłóconym korzystaniu z praw wcześniejszych, lub dla których używanie danego znaku zagrażałoby prawom osobistym lub majątkowym. W związku z tym, przed dokonaniem rejestracji warto zweryfikować przeszkody rejestracji opisane w art. 132¹ p.w.p. oraz sprawdzić czy podobne oznaczenie nie zostało już zarejestrowane w charakterze znaku towarowego. Biorąc pod uwagę bardzo dużą liczbę zarejestrowanych znaków, może okazać się, że dane oznaczenie jest już zarejestrowane w klasach, w których chcemy go używać.

4.3.3. Czy barwy klubowe mogą być znakiem towarowym?

Dla wielu klubów istotnym elementem oznaczenia są barwy, dlatego zwracamy uwagę na trudności w rejestrowaniu koloru jako znaku towarowego.

Jeżeli chcemy zarejestrować sam kolor, to rejestracja takiego znaku nie będzie możliwa z uwagi na brak charakteru odróżniającego. Oczywiście w tym wypadku istnieją wyjątki, kiedy używany przez dany podmiot kolor nabył tzw. zdolności odróżniającej, ponieważ odbiorcy zaczęli utożsamiać dany towar z konkretnym odcieniem koloru (np. Milka, BP, Orange). W takich sytuacjach rejestracja danego odcienia koloru jest możliwa, jednak najłatwiejszym rozwiązaniem dla klubów i akademii jest rejestracja kompozycji kolorystycznej, co zostało wyraźnie dopuszczone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 października 2010 r., IV CSK 231/10. Jako przykład takich oznaczeń mogą posłużyć unijne znaki towarowe zarejestrowane przez FC Barcelonę lub Legię Warszawa w Urzędzie Unii Europejskiej ds. Własności Intelktualnej (EUIPO).

Numer znaku towarowego:

001526441

Numer znaku towarowego:

008785016

Kompozycja kolorystyczna o odpowiednim sposobie i proporcji zastosowanych kolorów może być objęta ochroną prawną jako znak towarowy.

4.3.4. Procedura zgłoszenia znaku towarowego

Jeżeli przeanalizowałeś już swoje oznaczenie, w taki sposób, że nie widzisz ryzyka wystąpienia przeszkód w jego rejestracji, to możesz przystąpić do kolejnego etapu. W zależności od swoich potrzeb możesz zarejestrować:

- a. znak towarowy w Urzędzie Patentowym RP zyskując ochronę na terenie całej Polski, lub
- b. unijny znak towarowy w Urzędzie Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO) zapewniając swojej marce ochronę we wszystkich krajach członkowskich UE.

Jeżeli Twój klub występuje w rozgrywkach międzynarodowych warto przeanalizować możliwość rejestracji unijnego znaku towarowego. Szczegółowe przepisy dotyczące unijnego znaku towarowego zawarte są w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1001 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej.

Jeżeli jednak Twój klub lub akademia prowadzi działalność gospodarczą tylko w Polsce, to rejestracja znaku towarowego w Urzędzie Patentowym RP będzie wystarczająca. Poniżej przedstawiamy najważniejsze kwestie związane z rejestracją takiego znaku.

4.3.5. Klasy towarów i usług

Zgłaszając znak towarowy musimy zdecydować dla jakich klas chcemy go zgłosić. Przy wskazywaniu klasy towarów lub usług należy posługiwać się Międzynarodową Klasyfikacją Towarów i Usług (zwaną dalej jako „Klasyfikacja Nicejska”).

Klasyfikacja Nicejska to system klasyfikacji towarów i usług dla zgłoszeń znaków towarowych, który składa się z 45 klas. Klasyfikacja przypisuje towary do klas nr 1–34, a usługi do klas nr 35–45.

Każda klasa ma nagłówek, który zawiera ogólne informacje o rodzaju towarów lub usług objętych daną klasą i zawiera zestaw terminów w ramach tej klasy w celu lepszego zdefiniowania towarów lub usług chronionych zgłoszeniem znaku towarowego. Przy analizie klas, w których chcemy rejestrować znak towarowy, warto zwrócić uwagę w szczególności na klasy towarów o nr 25 i 28, które obejmują m.in. odzież sportową i artykuły sportowe oraz w zakresie usług klasy o 35 i 41 dot. m.in. sprzedaży artykułów sportowych i organizacji działalności sportowej.

Przy wyborze klas warto pamiętać o dwóch kwestiach. Po pierwsze należy mieć na uwadze, że opłata za zgłoszenie oraz utrzymanie uzyskanego prawa z rejestracji będzie zależeć od liczby wybranych przez nas klas. Po drugie, nawet jeżeli kwestie finansowe nie są dla nas przeszkodą, to warto mieć na uwadze, że nieużywanie znaku towarowego w danej klasie wiąże się z ryzykiem utraty prawa ochronnego pomimo uiszczania stosownych opłat za kolejne okresy ochrony. W związku z tym należy przemyśleć wybór odpowiednich klas, które chcemy wykorzystywać w praktyce, tak aby zabezpieczyć swoje interesy i przy tym nie narazić się na niepotrzebne wydatki.

4.3.6. Termin rejestracji

Na rejestrację znaku towarowego będziemy czekać co najmniej 6 miesięcy. Termin ten może się przedłużyć w przypadku zgłoszenia przez osoby trzecie uwag do zgłaszanego przez nas znaku. Urząd Patentowy w terminie 2 miesięcy od naszego zgłoszenia dokona ogłoszenia o planowanej rejestracji znaku. Jest to czas, w którym osoby trzecie mogą zapoznać się ze zgłoszeniem oraz przedstawić ewentualne uwagi. W związku z tym warto odpowiednio przygotować się przed dokonaniem zgłoszenia tak aby zawczasu wyeliminować ryzyko wystąpienia przeszkód rejestracji. Na rejestrację europejskiego znaku towarowego będziemy musieli poczekać ok. 5-6 miesięcy.

4.3.7. Opłaty

Rejestrując znak towarowy w Urzędzie Patentowym poza opłatą za zgłoszenie należy uiścić opłatę za ochronę, czyli tzw. opłatę okresową – po wydaniu decyzji o udzieleniu prawa ochronnego. Udzielenie prawa ochronnego następuje pod warunkiem uiszczenia opłaty okresowej za dziesięcioletni okres ochrony. W razie nieuiszczenia opłaty w wyznaczonym terminie Urząd Patentowy stwierdza wygaśnięcie decyzji o udzieleniu prawa ochronnego.

Wysokość opłat reguluje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 2001 r. w sprawie opłat związanych z ochroną wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych (Dz. U. Nr 90, poz. 1000 z późn. zm.).

Opłaty za zgłoszenie znaku towarowego wynoszą:

- 450 zł - opłata za zgłoszenie znaku towarowego w jednej klasie w formie tradycyjnej (papierowej),
- 400 zł - opłata za zgłoszenie znaku towarowego w jednej klasie przez Internet,
- 120 zł - opłata za każdą następną klasę.

Dodatkowo, oprócz opłat za zgłoszenie musimy dokonać opłat okresowych (za 10-letni okres ochrony) w wysokości 400 zł za 10-letni okres ochronny za każdą klasę oraz 90 zł tytułem opłaty za publikację informacji o udzielonym prawie ochronnym.

Opłata za zgłoszenie znaku na terenie Unii Europejskiej w Urzędzie Unii Europejskiej ds. Własności Intelktualnej (EUIPO) zawiera w sobie opłatę za pierwszy 10-letni okres ochrony i wynosi:

- 1000 EUR - opłata za zgłoszenie znaku towarowego w jednej klasie;
- 850 EUR - opłata za zgłoszenie w jednej klasie drogą elektroniczną;
- 50 EUR - opłata za drugą klasę;
- 150 EUR - opłata za każdą następną klasę.

Jeżeli przejdziesz już przez etap rejestracji znaku towarowego zyskujesz prawo ochronne do znaku, które daje Ci prawo wyłącznego używania znaku towarowego w sposób zarobkowy lub zawodowy na całym obszarze RP lub EU (w zależności od wybranego sposobu rejestracji). Ochronę udziela się na okres 10 lat od daty zgłoszenia.

4.4. UMOWA LICENCYJNA NA ZNAK TOWAROWY

Rejestracja znaku towarowego otwiera drogę do ich monetyzacji, w szczególności poprzez współpracę sponsoringową lub rozwój oferty merchandisingowej, o czym szerzej piszemy w rozdziale poświęconym finansowaniu klubów (zob. pkt. 3.6). Oprócz wymiernych korzyści finansowych, prawidłowe uregulowanie kwestii zasad korzystania ze znaków towarowych ma kluczowy wpływ na budowę organizacji sportowej zarówno jeżeli chodzi o akademie piłkarskie jak i kluby.

Dla przykładu, jeżeli planujesz budowę sieci akademii piłkarskich we współpracy z osobą trzecią, która będzie prowadzić zajęcia w ramach Twojej akademii wykorzystując Twoje oznaczenie, to powinieneś uregulować zasady korzystania ze swojego znaku towarowego w umowie licencyjnej.

Podobnie w przypadku klubu sportowego, który planuje rozszerzyć swoją działalność o nowe dyscypliny sportowe. Z reguły klub piłkarski nie ma doświadczenia w prowadzeniu zajęć z innej dyscypliny sportu, ale poprzez współpracę z innym podmiotem posiadającym stosowną wiedzę i doświadczenie może otworzyć nową sekcję w ramach swojego klubu. W takim przypadku również należy uregulować kwestie korzystania ze znaku towarowego.

Przed rozpoczęciem każdego rodzaju współpracy, którego częścią jest korzystanie ze znaku towarowego należy zawrzeć umowę licencji, której przedmiotem jest upoważnienie do korzystania ze znaku towarowego. Poniżej przedstawiamy Państwu informacje, o których należy pamiętać przy zawieraniu umowy licencji.

4.4.1. Forma i oznaczenie znaku

Przede wszystkim należy mieć na uwadze, że bez względu na to jakiego rodzaju licencję chcemy udzielić (rodzaje licencji opisane poniżej), umowa licencji na znak towarowy, pod rygorem nieważności musi zostać podpisana w formie pisemnej. Drugim istotnym elementem jest precyzyjne określenie znaku towarowego, do którego korzystania chcemy upoważnić drugą stronę. Najlepiej zrobić to poprzez wpisanie numeru prawa ochronnego danego znaku towarowego.

4.4.2. Zakres korzystania ze znaku

4.4.2.1. Licencja pełna oraz licencja ograniczona

Umowa licencyjna powinna określać zakres korzystania ze znaku towarowego. Jeżeli strony umowy nie określą żadnych ograniczeń co do sposobu i zakresu korzystania ze znaku towarowego, to licencjodawca będzie mógł korzystać ze znaku w takim samym zakresie jak licencjodawca.

W związku z tym brak precyzyjnych postanowień w tym zakresie będzie oznaczał udzielenie tzw. licencji pełnej, co uniemożliwi właścicielowi znaku towarowego kwestionowanie zakresu licencji. Korzystniejszym dla licencjodawcy rozwiązaniem jest udzielenie tzw. licencji ograniczonej, która precyzyjnie będzie wskazywać zakres korzystania ze znaku towarowego.

4.4.2.2. Licencja wyłączna

Co do zasady, udzielenie licencji jednemu podmiotowi na korzystanie ze znaku towarowego nie wyłącza możliwości udzielenia innemu podmiotowi licencji na ten sam znak towarowy. Możliwe jest jednak inne rozwiązanie, w którym licencja ma charakter wyłączny. Licencja wyłączna oznacza, że oprócz licencjodawcy, licencjodawca jest jedynym uprawnionym podmiotem do korzystania ze znaku towarowego. W przypadku licencji wyłącznej strony mogą również wyłączyć uprawnienie licencjodawcy do posługiwania się znakiem towarowym, w taki sposób, aby licencjodawca wyłączny był jedynym podmiotem korzystającym z danego znaku towarowego. Charakter wyłączności jest na tyle istotny, że warto szczegółowo uregulować te kwestie w umowie licencyjnej.

Warto pamiętać, że licencja wyłączna może być również licencją ograniczoną. Oznacza, to że licencjodawca może udzielić kilku licencji wyłącznych ograniczonych w danym zakresie. Przykładowo, dana akademie piłkarska może udzielić kilku licencji wyłącznych w odniesieniu do różnych terytoriów (np. województwa lub miasta), a klub piłkarski licencji wyłącznych w odniesieniu do konkretnych dyscyplin sportowych.

4.4.2.3. Sublicencja

Inną kwestią, na którą warto zwrócić uwagę jest sublicencja, czyli uprawnienie licencjodawcy do udzielenia dalszej licencji. Nawiązując do powyższych przykładów, z taką sytuacją będziemy mieli do czynienia jeżeli nowoutworzony ośrodek akademii lub nowa sekcja będzie chciała udzielić licencji do znaku towarowego partnerowi, z którym nawiąże współpracę. W takim przypadku jeżeli umowa licencyjna tego nie wyłącza, to licencjodawca będzie uprawniony do udzielenia dalszej sublicencji. W związku z tym warto pamiętać, aby wyłączyć możliwość udzielania sublicencji lub warunkować ją uzyskaniem zgody. Takie rozwiązanie pozwoli nam jeszcze bardziej kontrolować sposób korzystania z naszych znaków towarowych. Kwestia ta może okazać się istotna w przypadku gdy podmiot prowadzący odrębną sekcję lub akademie piłkarską posługując się naszym znakiem towarowym będzie chciał udzielić licencji podmiotom, które są konkurentami względem naszych sponsorów i partnerów. Przy tej okazji należy wskazać, iż w każdej tego typu umowie oprócz kwestii sublicencji, warto wprowadzić mechanizm wyłączności sponsorskiej, do której przestrzegania powinien być zobowiązany licencjodawca.

4.4.3. Pola eksploatacji

Zgodnie z art. 41 ust. 2 umowa licencji powinna zawierać wyraźne określone pola eksploatacji znaku towarowego. Przykładowe pola eksploatacji zostały wskazane w art. 50 pr. aut. Często spotykaną praktyką jest udzielenie licencji do „wszystkich znanych pól eksploatacji” lub

„wszystkich pól eksploatacji wskazanych w art. 50 pr. aut.”, jednak takie postanowienia budzą wątpliwości w zakresie spełnienia wymogu, o którym mowa w art. 41 ust. 2 pr. aut. (wyraźne wskazanie pól eksploatacji). W związku z tym, warto zastanowić się nad tym, gdzie znak będący przedmiotem licencji ma być rzeczywiście wykorzystywany, a następnie powinniśmy wskazać te miejsca w umowie, pamiętając przy tym, że nie musimy ograniczać się do pól wskazanych w art. 50 pr. aut.

4.4.4. Wynagrodzenie

Umowa licencyjna powinna określać w sposób szczegółowy zasady wynagrodzenia, które może mieć różną postać. Strony jako formę wynagrodzenia mogą również określić prowizję od uzyskanych przez licencjobiorcę przychodów. Jednak w takim przypadku należałoby do umowy licencyjnej wprowadzić obowiązek licencjobiorcy do korzystania ze znaku towarowego będącego przedmiotem umowy licencyjnej. Licencję można również udzielić nieodpłatnie, regulując wyłącznie zakres korzystania z danego znaku towarowego.

4.4.5. Okres obowiązywania

Strony umowy licencyjnej mogą w dowolny sposób określić okres jej obowiązywania, z zastrzeżeniem że umowa wygaśnie z mocy prawa w przypadku wygaśnięcia prawa ochronnego do znaku.

W tym miejscu warto jeszcze raz zwrócić uwagę, na 10 letnie okresy obowiązywania prawa ochronnego do znaku. Jeżeli właściciel znaku towarowego przegapi ten okres, to oprócz utraty prawa do znaku, jako licencjodawca będzie odpowiedzialny względem licencjobiorcy za niewykonanie umowy licencji. Jeżeli jako licencjobiorca prowadzisz swoją działalność posługując się czymś znakiem towarowym, to warto w umowie licencji zawrzeć zobowiązanie licencjodawcy do przedłużania prawa ochronnego do znaku będącego przedmiotem licencji.

Warto pamiętać, że nawet jeżeli nasza organizacja sportowa nie zarejestrowała jeszcze znaków towarowych, to warto chronić zasady korzystania z oznaczeń takiej organizacji. W takich przypadkach również możemy podpisać umowę licencyjną pamiętając o zasadach opisanych powyżej.

4.5. CZYM JEST UTWÓR?

Każdy kto decyduje się zarejestrować znak towarowy powinien najpierw zadbać o uregulowanie praw autorskich do rejestrowanego oznaczenia. Oprócz omawianego wyżej znaku towarowego (herbu), w ramach działalności klubu oraz akademii piłkarskiej powstaje wiele utworów, które należy odpowiednio zabezpieczyć.

Definicja utworu uregulowana jest w art. 1 ust. 1 pr. aut. i jest ona na tyle szeroka, iż można uznać, że każdy przejaw wysiłku intelektualnego człowieka, bez względu na jego wartość merytoryczną lub artystyczną może być uznany za utwór. Potwierdza to dotychczasowa praktyka sądów, która nadała pojęciu „utwór” niezwykle szerokie znaczenie. W związku z tym, takimi samymi dziełami – podlegającymi takiej samej ochronie na podstawie prawa autorskiego – będzie zdjęcie wykonane przez fotografa klubu jak i utwór Gombrowicza.

Utwarem jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. Przykładowe formy utworu wymienione są w art. 1 ust. 2 pr. aut.

Twórczy charakter działalności oznacza, iż twórca musi wytworzyć coś nowego, tak abyśmy mogli uznać, iż efekt jego działań był oryginalny. Utwarem nie może być wynik działania rutynowego czy mechanicznego. Warto tutaj podkreślić, że do kwalifikacji danego dzieła jako utworu wymagany jest jedynie minimalny ślad takiej twórczości.

Utwór może zostać wyrażony w dowolnej formie np. poprzez obraz, dźwięk lub za pomocą słowa. Nie ma również obowiązku utrwalenia utworu w formie elektronicznej lub pisemnej.

Inaczej jak w przypadku znaków towarowych, ochrona utworu przysługuje niezależnie od spełnienia jakiegokolwiek formalności. W celu uzyskania ochrony utworu nie ma konieczności zgłaszania go do żadnego rejestru. Brak umieszczenia adnotacji o posiadanych prawach autorskich do utworu (tzw. nota *copyrightingowa*), również nie ma znaczenia dla uzyskania ochrony.

W związku z tym, w przypadku zamieszczenia na stronie internetowej prowadzonej przez klub lub akademię zdjęć lub tekstów będących utworami nie trzeba zastrzegać przysługujących praw, a wszelkie rozpowszechnianie w celach innych niż dozwolony użytek prywatny zawartych tam treści będzie stanowiło naruszenie prawa. Przy tej okazji warto jednak podkreślić, że zgodnie z art. 4 pkt. 4 pr. aut. nie stanowią utworu proste informacje prasowe.

4.5.1. Utworky powstałe w ramach organizacji sportowej

Organizacja sportowa opiera swoją działalność na emocjach nieodłącznie towarzyszących sportowi. W związku z tym wiele klubów oraz akademii próbując dotrzeć do swojej grupy odbiorców wykorzystuje materiały oddziałujące na emocje, które wpisują się w wyżej opisaną definicję utworu. Utworkami mogą być wszelkie materiały (np. wideo, grafika, muzyka, artykuły prasowe) promujące wydarzenia sportowe, ofertę sklepu lub najmu przestrzeni na stadionie. Zatrudniając osoby odpowiedzialne za klubowe media lub odpowiadające za marketing w organizacji sportowej należy mieć na uwadze zasady opisane poniżej.

Nabycie przez klub lub akademię autorskich praw majątkowych do danego utworu daje mu wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji. Regulując odpowiednio kwestie praw autorskich, organizacja sportowa podobnie jak właściciel rzeczy może z wyłączeniem innych osób korzystać z przysługujących mu praw oraz dokonywać czynności rozporządzających względem utworu.

Kwestie przejścia autorskich praw majątkowych zostały uregulowane w rozdziale piątym pr. aut. Jednak z punktu widzenia praktycznego działania organizacji należy zwrócić uwagę w szczególności na przepisy znajdujące się w art. 12 i 13 pr. aut. dot. pracowniczych utworów.

Jeżeli ustawa lub umowa o pracę nie stanowią inaczej, pracodawca, którego pracownik stworzył utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, nabywa z chwilą przyjęcia utworu autorskie prawa majątkowe w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron.

Jeżeli pracodawca nie zawiadomi twórcy w terminie sześciu miesięcy od dostarczenia utworu o jego nieprzyjęciu lub uzależnieniu przyjęcia od dokonania określonych zmian w wyznaczonym w tym celu odpowiednim terminie, uważa się, że utwór został przyjęty bez zastrzeżeń. Strony mogą określić inny termin.

Na podstawie art. 12 pr. aut. jeżeli strony umowy o pracę nie postanowią inaczej, pracodawcy będą przysługiwać prawa do utworów stworzonych w ramach obowiązków pracownika. W takiej sytuacji nie będzie konieczności wskazywania w umowie o pracę pól eksploatacji utworu, a wynagrodzenie pracownika za pracę będzie stanowić jednocześnie wynagrodzenie z tytułu przeniesienia autorskich praw majątkowych.

Należy pamiętać, że art. 12 pr. aut. nie znajduje zastosowania do utworów stworzonych na podstawie umowy o dzieło lub umowy zlecenia (np. w przypadku gdy zlecamy wykonanie dzieła firmie zewnętrznej). W takich przypadkach umowa pod rygorem nieważności musi zostać zawarta w formie pisemnej i powinna spełniać wymogi opisane w rozdziale 5 ustawy o praw. aut.

Powierzenie pracownikowi sprzętu należącego do klubu w celu wykonania filmu, zdjęć lub napisania artykułu nie oznacza, że efekty tej pracy twórczej przejdą automatycznie na pracodawcę. Do prawidłowego przejścia autorskich praw majątkowych na pracodawcę wymagane jest aby utwór pozostawał w bezpośrednim związku z obowiązkami pracowniczymi, tzn. zakres tych obowiązków (np. przygotowywanie filmów, zdjęć lub pisanie artykułów) musi zostać określony w umowie o pracę. Autorskie prawa majątkowe przechodzą na pracodawcę z chwilą przyjęcia utworu. Przyjęcie utworu może nastąpić zarówno poprzez złożenie wyraźnego oświadczenia woli w tym zakresie lub może mieć charakter dorozumiany. Warto również zwrócić uwagę, że termin na przyjęcie utworu wskazany wyżej w art. 12 ust. 2 pr. aut. ma charakter względnie obowiązujący, dlatego strony mogą odmiennie uregulować ten termin w umowie o pracę.

Podsumowując, o ile strony w umowie o pracę nie uregulowały odmiennie kwestii praw do utworu pracowniczego, nie ma konieczności zawierania umowy licencyjnej opisanej w pkt. 4.4 odrębnie regulującej zakres i sposób korzystania z utworu.

Jeżeli jednak strony uzgodniły, że prawo do utworu pozostanie przy pracowniku, to należy w takiej sytuacji zawrzeć odrębną umowę licencyjną, w której powinniśmy określić kwestie związane z korzystaniem z utworu, w szczególności takie jak pola eksploatacji, wynagrodzenie, zakres, wyłączność.

Nawet jeżeli autorskie prawa majątkowe w prawidłowy sposób przejdą na klub lub akademię, należy pamiętać o autorskich prawach osobistych, które pozostają przy twórcy. Autorskie prawa osobiste to nieograniczone w czasie i nie podlegające zrzeczeniu lub zbyciu prawa twórcy do (i) oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem (albo do udostępniania go anonimowo), (ii) nienaruszalności treści i formy oraz jego rzetelnego wykorzystania, (iii) decydowania o pierwszym udostępnianiu utworu publiczności oraz (iv) nadzoru nad sposobem korzystania.

Mimo, że art. 16 pr. aut. wyłącza możliwość zbycia lub zrzeczenia się wyżej opisanych praw osobistych, to nie ma przeszkód, aby w danej umowie z twórcą zawrzeć zobowiązanie do niewykonywania tych praw przez twórcę, co w praktyce ułatwi organizację korzystania z utworu.

4.5.2. Czy wizerunek zawodnika jest utworem?

Osoba fizyczna nie posiada praw autorskich do swojego własnego wyglądu (wizerunku). Prawem autorskim może być objęta jedynie forma przedstawienia określonej osoby.

Wizerunek danej osoby staje się utworem, będącym przedmiotem prawa autorskiego, dopiero wówczas, gdy stanowi przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. Prawo do wizerunku, a więc własnego wyglądu, nie jest również prawem pokrewnym w rozumieniu ustawy o prawie autorskim, skoro niewątpliwie nie stanowi artystycznego wykonania utworu.

Wizerunek stanowi niewątpliwie dobro osobiste osoby fizycznej, o którym mowa w art. 23 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1145 z późn. zm. dalej jako: „k.c.”). Należy zauważyć, że dyspozycja art. 23 k.c. wskazuje na ochronę wizerunku, a nie na ochronę wizerunku przed rozpowszechnianiem. Dlatego, też naruszeniem dóbr osobistych może być już samo utrwalanie wizerunku danej osoby bez uzyskania jej zgody, w szczególności gdy uchwycony moment jest dla tej osoby w jakikolwiek sposób obraźliwy lub krępujący.

Dodatkowo należy pamiętać o zasadzie ogólnej wyrażonej w art. 81 ust. 1 pr. aut., która również znajduje zastosowanie w odniesieniu do zawodników. Wynika z niej, że rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W przypadku braku wyraźnego zastrzeżenia takiej zgody zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba ta otrzymała umówioną opłatę za pozowanie.

Wobec powyższego zarówno akademie piłkarska jak i klub powinny uzyskać zgody na wykorzystanie wizerunku zawodnika w komercyjnej działalności klubu / akademii. Najlepszym rozwiązaniem tej kwestii jest umieszczenie stosownych postanowień w umowie z zawodnikiem lub w przypadku akademii uzyskanie zgód od rodziców dzieci uczestniczących w zajęciach.

Zasada wyrażona w art. 81 ust. 1 pr. aut. doznaje ograniczenia w zakresie sportowców będących reprezentantami kraju, w tym członków kadry narodowej oraz reprezentacji olimpijskiej, którzy

zobowiązani są do udostępnienia swojego wizerunku w stroju reprezentacji przed zakwalifikowaniem do kadry narodowej lub reprezentacji olimpijskiej.

1. Członek kadry narodowej udostępnia, na zasadach wyłączności, swój wizerunek w stroju reprezentacji kraju polskiemu związkowi sportowemu, który jest uprawniony do wykorzystania tego wizerunku do swoich celów gospodarczych w zakresie wyznaczonym przez przepisy tego związku lub międzynarodowej organizacji sportowej działającej w danym sporcie.
2. Członek reprezentacji olimpijskiej udostępnia, na zasadach wyłączności, z chwilą powołania do reprezentacji olimpijskiej, swój wizerunek w stroju reprezentacji olimpijskiej Polskemu Komitetowi Olimpijskiemu, który jest uprawniony do wykorzystania tego wizerunku do swoich celów gospodarczych w zakresie wyznaczonym przez swoje przepisy lub przepisy Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego.
3. Zawodnik przed zakwalifikowaniem do kadry narodowej lub reprezentacji olimpijskiej wyraża zgodę na rozpowszechnianie swojego wizerunku w stroju reprezentacji kraju w rozumieniu art. 81 ust. 1 pr. aut.

Niezależnie od powyższego, jako organizacja sportowa prowadząca klub sportowy lub akademię piłkarską należy zadbać o odpowiednie zabezpieczenie praw do korzystania z wizerunku zawodników. Umowy z zawodnikami powinny zawierać szczegółowe postanowienia dot. prawa do kontrolowania komercyjnego wykorzystania wizerunku w taki sposób, aby bez przeszkód prowadzić działania reklamowe i sponsoringowe.

Jako przykład szczegółowych postanowień w tym zakresie może posłużyć wzór kontraktu piłkarskiego stosowanego w Premier League, w którym kwestie korzystania z wizerunku zostały szczegółowo opisane w pkt. 4 tego wzorca (community, public relations and marketing). Czerpiąc wzorce z angielskich rozwiązań warto również zapoznać się z ciekawą pod tym kątem sprawą Proactive Sports Management Ltd przeciwko Wayne Rooney, w której można znaleźć poniższą definicję „praw do wizerunku”, którą również mogą Państwo wykorzystać tworząc postanowienia dot. wykorzystania wizerunku zawodnika.

Prawo do wizerunku oznacza prawo do wykorzystania w dowolnym celu komercyjnym lub promocyjnym:

1. imienia i nazwiska piłkarza, pseudonimu, sloganu i tworzonych przez niego od czasu do czasu podpisów,
2. obrazu, podobizny, głosu, logo, strojów, inicjałów, numeru (jaki może być od czasu do czasu przydzielony piłkarzowi) oraz jego reputacji,
3. przedstawienia wizerunku zawodnika w formie graficznej, elektronicznej, animowanej, generowanej komputerowo lub przedstawionej w formie filmu,
4. informacji biograficznych oraz każdej innej w odniesieniu do jego nazwiska, renomy, wizerunku, usług promocyjnych lub jego występów z prawem do

ubiegania się o rejestrację wszelkich takich praw w zakresie dozwolonym przez prawo.

Szczegółowe uregulowanie kwestii korzystania z praw do wizerunku zawodników pozwoli zabezpieczyć w szczególności interes sponsorów i partnerów klubu, w taki sposób aby zawodnicy klubu nie podpisywali indywidualnych kontraktów sponsorskich z ich konkurentami.

4.5.3. Podsumowanie - czyli prawo własności intelektualnej w praktyce

W celu zobrazowania obszernego tematu praw własności intelektualnych jako podsumowanie najważniejszych kwestii opisanych powyżej spróbujemy wykorzystać poniższy przykład.

Jeden z najbardziej znanych klubów w regionie planuje zorganizować cykliczną imprezę piłkarską dedykowaną dla szkół podstawowych pod nazwą: „Karpacki Turniej Piłkarski”. W związku z tym, że jest to profesjonalna organizacja, to już dawno zadbała o rejestrację swoich znaków towarowych, a teraz zamierza zarejestrować również nazwę nowego turnieju jako znak towarowy.

Wymogi prawne dla rejestracji znaku towarowego zostały opisane w pkt. 4.3.1. powyżej. Wynika z nich, że dane oznaczenie musi posiadać zdolność odróżniającą. Powyższe oznaczenie słowne („Karpacki Turniej Piłkarski”) jest dość ogólne. Ponadto zawiera oznaczenie geograficzne, które można uznać za oznaczenie nie posiadające dostatecznych znamion odróżniających do rejestracji. W związku z powyższym rejestracja takiej nazwy jako znaku towarowego może być nie możliwa.

Co w takiej sytuacji może zrobić klub? Po pierwsze może zmienić nazwę w taki sposób, aby odpowiednio przygotować się do rejestracji znaku towarowego zgodnie z pkt. 4.3.2 powyżej. Ponadto, po lekturze pkt. 4.5, możemy w takiej sytuacji spróbować przedstawić nazwę ww. wydarzenia w kreatywny sposób zapewniając ochronę takiemu oznaczeniu na podstawie praw autorskich. Nadanie naszej nazwie wyróżniającego charakteru może nastąpić np. poprzez umieszczenie nazwy wydarzenia w formie logotypu przy zastosowaniu charakterystycznego napisu, pisma lub kolorów. Dzięki takiemu zabiegowi stworzymy logotyp posiadający zdolność odróżniającą i poprzez stworzenie złożonego znaku towarowego możemy ubiegać się o ochronę z tytułu rejestracji znaku towarowego. W ten oto sposób możemy zabezpieczyć oznaczenie zarówno pod kątem praw autorskich jak i praw do znaku towarowego.

Oczywiście ktoś najpierw musi stworzyć logotyp, dlatego należy wziąć pod uwagę również zasady opisane w pkt. 4.5.1 dot. przejścia praw autorskich w zależności od tego, czy logo ma zostać stworzone przez pracownika klubu czy przez firmę zewnętrzną.

Ostatnim krokiem, o którym należy pamiętać, w takiej sytuacji jest uzyskanie od rodziców dzieci uczestniczących w turnieju zgody na wykorzystanie ich wizerunku jeżeli planujemy wykorzystać materiały z naszego turnieju w działalności komercyjnej, o czym szczegółowo pisaliśmy w pkt. 4.5.2.

5.

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH

5.1. CZY RODO TO PRZECIWNIK, KTÓREGO MAMY SIĘ OBAWIAĆ?

Pytanie, które już na wstępie ma pewną tezę. Potrzeba ochrony danych osobowych to oczywiście niezwykle ważne zagadnienie, które z pewnością wymaga kompleksowych oraz daleko idących regulacji i mechanizmów należycie zabezpieczających przed nieuprawnionym ich wykorzystaniem. Jednakże, wsłuchując się w głosy na rynku, a w szczególności analizując komentarze na etapie przygotowywania się do wejścia w życie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (dalej: „RODO”), jak i te wygłaszane w okresie ponad dwóch lat jego obowiązywania, nie da się ukryć, że zwłaszcza w świadomości przedsiębiorców pokutuje odbiór RODO raczej jako zła koniecznego. Ze względu na specyfikę i cel niniejszej publikacji, nie będziemy podejmowali w tym zakresie polemiki i abstrahując od naszego osobistego stosunku, przyjmiemy konwencję, która pozwoli na połączenie motywu przewodniego poradnika z tematyką ochrony danych osobowych. W konsekwencji, na potrzeby tego artykułu, wzorem rywalizacji sportowej, potraktujemy RODO jako przeciwnika, którego będziemy chcieli spróbować pokonać bądź co najmniej zneutralizować część jego „atutów”.

5.1.1. Dlaczego sport staje do rywalizacji z RODO?

Świat sportu, w związku z dynamicznym procesem jego profesjonalizacji, uległ w ostatnim czasie głębokim przemianom, które można dostrzec w zasadzie w każdej sferze jego funkcjonowania. Poza zwykłą rozrywką sport stał się bardzo poważnym biznesem o niezwykle dużym potencjale społecznym i ekonomicznym, co oczywiście wpływa na model jego organizacji i zarządzania. Współcześnie coraz częściej widzimy, że poza aspektem czystej rywalizacji sportowej, za sukcesami sportowców stoi sztab ludzi o różnej specjalizacji, którzy dbają o każdy najdrobniejszy aspekt kariery danego sportowca. W dobie wielkich pieniędzy w sporcie, w szczególności w piłce nożnej, a co za tym idzie zażartej rywalizacji, standardy wyznaczone jeszcze kilka lat temu mogą okazać się już niewystarczające.

Poza sportowcami również kluby, chcąc skutecznie rywalizować na arenach sportowych, a także możliwie najlepiej skorzystać z obecnej zdolności zarobkowania na rynku sportowym, decydują się na sukcesywne poszerzanie swojej działalności sportowej i pozasportowej. W efekcie takiej zmiany kluby sportowe stają się coraz prężniejszymi przedsiębiorcami, którzy chętnie korzystają

z możliwości jakie niosą takie obszary jak choćby media czy nauka. Coraz częściej okazuje się, że talent to nie jedyny czynnik, który wpływa na końcowy rezultat. Istotnego znaczenia nabiera opracowanie odpowiedniego modelu szkoleniowego, zapewnienie odpowiednich warunków do treningu, właściwa suplementacja czy umiejętne korzystanie z nowinek technologicznych. Skutkiem tych przemian jest m.in. przetwarzanie coraz większej ilości danych osobowych.

5.1.2. RODO - najważniejsze przepisy gry

Poruszając się w obszarze danych osobowych, podobnie jak w sporcie, należy mieć na uwadze zarówno przepisy międzynarodowe, jak i krajowe. Absolutną podstawą są wspomniane przepisy RODO, czyli Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L119/1). Mają one zastosowanie od 25 maja 2018 r. i są stosowane wprost, co w pewnym uproszczeniu oznacza bezpośrednie stosowanie przepisów RODO m.in. przez wszystkich przedsiębiorców przetwarzających dane osobowe na terytorium Unii Europejskiej.

Na polskim podwórku, uzupełnieniem i dookreśleniem postanowień RODO jest ustawa o ochronie danych osobowych z dnia 10 maja 2018 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1781 ze zm.), która uchyliła jej poprzedniczkę, czyli ustawę o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 r. Poza wspomnianymi podstawowymi aktami prawnymi, należy mieć również na uwadze inne akty szczególne, które mogą mieć zastosowanie w konkretnej sytuacji, np. w odniesieniu do postępowania karnego czy cywilnego. Jednakże, aby mieć właściwy ogląd na zagadnienie ochrony danych osobowych warto analizować decyzje wydawane przez Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych. Cenną wskazówką są również wytyczne, zalecenia czy poradniki publikowane na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Ochrony Danych Osobowych (dalej także jako: „UODO”) dostępnej pod adresem uodo.gov.pl. Oczywiście swoją wiedzę można także wzbogacić o orzecznictwo czy stanowisko doktryny prezentowane w komentarzach prawniczych, monografiach czy artykułach naukowych.

Jak wiemy prawo to jednak dziedzina działająca jak system naczyń połączonych. W związku z tym nie można zapominać, że tematyka danych osobowych jest lub może być ściśle powiązana z innymi zagadnieniami. W rezultacie, w ocenie potencjalnego ryzyka podejmowanego działania, nie należy zamykać się tylko we wspomnianej sferze prawnej, czego najlepszym dowodem jest choćby powszechnie praktykowane na rynku, w tym również w sektorze sportowym, przesyłanie informacji handlowej. Jest to bowiem obszar zainteresowania nie tylko Urzędu Ochrony Danych Osobowych, ale swoje „trzy grosze” mogą w tej materii wtrącić również Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) oraz Urząd Komunikacji Elektronicznej (UKE).

5.1.3. Język szatni - podstawowe pojęcia z RODO do zapamiętania

W art. 4 pkt. 1) RODO znajduje się definicja „danych osobowych”, przez które rozumie się informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej, przy czym „możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna” to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych

czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej.

Pomimo, iż RODO nie posługuje się osobną definicją, to analizując szczególnie stopień ochrony niektórych danych osobowych należy również wyróżnić tzw. „dane wrażliwe (sensytywne)”, do której to kategorii w myśl art. 9 RODO należą dane osobowe ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych oraz przetwarzania danych genetycznych, danych biometrycznych w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej lub danych dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej tej osoby.

Analizując szeroki zakres przedmiotowy definicji legalnej danych osobowych, należy zwrócić uwagę, że w praktyce oznacza to, że danymi osobowymi nie są tylko i wyłącznie ogólne utarte w powszechnej świadomości dane takie jak imię, nazwisko, adres zamieszkania, PESEL, nr dowodu tożsamości, adres e-mail czy nr telefonu. Do danych osobowych w sporcie należą także m.in. dane kontraktowe, dane medyczne czy wyniki testów wytrzymałościowych. W kontekście bazy kibiców daną osobową jest np. adres IP oraz nr karty kibica, który łatwo można przecież przyporządkować do konkretnej osoby. Warto pamiętać, że choćby wizerunek jest uznawany za daną osobową i w konsekwencji powinien podlegać ochronie przewidzianej przepisami RODO, chyba że jest on przetwarzany przez osobę fizyczną w ramach czynności o czysto osobistym lub domowym charakterze, gdyż do takiego przetwarzania RODO nie ma zastosowania. Ten fakt oczywiście powinien być również uwzględniony w treści wszelkich zgód wizerunkowych udzielanych na potrzeby klubu piłkarskiego.

Kolejnym ważnym terminem do zapamiętania jest z pewnością wspomniane „przetwarzanie”. Pod tym pojęciem, zgodnie z art. 4 pkt. 2) RODO, rozumie się operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, taką jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie.

Jednym z warunków osiągnięcia sukcesu na boisku w sportach zespołowych jest właściwe zrozumienie swojej roli w układance trenera. Podobnie jest na gruncie danych osobowych. Kluczowym na tym polu gry jest „administrator”, czyli w myśl art. 4 pkt. 7) RODO osoba fizyczna lub prawna, organ publiczny, jednostka lub inny podmiot, który samodzielnie lub wspólnie z innymi ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych. Ponadto rolę swoistego pomocnika administratora odgrywa tzw. „podmiot przetwarzający”, którym zgodnie z art. 4 pkt. 8) RODO jest osoba fizyczna lub prawna, organ publiczny, jednostka lub inny podmiot, który przetwarza dane osobowe w imieniu administratora. Dodatkowo należy wyróżnić tzw. „stronę trzecią”, czyli w ślad za definicją z art. 4 pkt. 10) RODO osobę fizyczną lub prawną, organ publiczny, jednostkę lub podmiot inny niż osoba, której dane dotyczą, administrator, podmiot przetwarzający czy osoby, które – z upoważnienia administratora lub podmiotu przetwarzającego – mogą przetwarzać dane osobowe. W środowisku RODO występują również choćby ktoś taki jak „odbiorca”, którym w myśl art. 4 pkt. 9) RODO jest osoba fizyczna lub prawna, organ publiczny, jednostka lub inny podmiot któremu ujawnia się dane osobowe, niezależnie od tego, czy jest stroną trzecią.

Bardzo ważnym i często przywoływanym pojęciem jest również „zgoda”, która stanowi osobną podstawę prawną umożliwiającą przetwarzanie danych osobowych. W rozumieniu art. 4 pkt. 11) RODO zgodą osoby jest dobrowolne, konkretne, świadome i jednoznaczne okazanie woli, którym osoba, której dane dotyczą, w formie oświadczenia lub wyraźnego działania potwierdzającego, przyzwala na przetwarzanie dotyczących jej danych osobowych.

Można powiedzieć, że przyswojenie sobie tych pojęć to punkt wyjścia, gdyż będą się one przewijać non-stop przy analizie zagadnienia ochrony danych osobowych. W celu odpowiedniego przygotowania się do starcia z RODO, a co za tym idzie zaplanowania dalszych kroków prawnych, z pewnością należy ustalić w jakiej roli i w jakim układzie będziemy występować w danym procesie.

Dzisiejszy klub sportowy coraz rzadziej kieruje się tylko i wyłącznie intuicją. W celu minimalizacji przypadku, w bieżącej działalności klubu sportowego powszechnie obserwowany jest już trend do korzystania z różnego rodzaju analiz. W procesie zarządzania i administrowania klubem odchodzi się zatem od polityki słynnego „trenerskiego nosa”. Aby jednak przejść taką przemianę oczywiście potrzebne są szczegółowe i zróżnicowane dane, w tym także dane osobowe.

5.2. WYSOKI PRESSING RODO W SFERZE DZIAŁALNOŚCI SPORTOWEJ

W sferze sportowej styczność z tematyką danych osobowych przejawia się choćby w dokładnym monitorowaniu zawodników, w szczególności ich parametrów psychomotorycznych czy zdrowotnych. W dobie postępującej profesjonalizacji sportu ten proces nie dotyczy wyłącznie seniorów, lecz w coraz szerszym zakresie obejmuje zawodników drużyn dziecięcych czy młodzieżowych, którzy w większości są jeszcze niepełnoletni. W konsekwencji klub sportowy będzie potrzebował również dane osobowe ich rodziców czy opiekunów prawnych, co pod kątem operacyjnym jest dodatkowym utrudnieniem i w praktyce wymaga tworzenia dwóch wersji danego dokumentu, tj. wersji „seniorskiej” przeznaczonej dla osób posiadających pełną zdolność do czynności prawnych (czyli w uproszeniu osób pełnoletnich) oraz wersji „juniorskiej”, czyli przeznaczonej dla osób nieposiadających pełnej zdolności do czynności prawnych (czyli w uproszeniu osób niepełnoletnich). Pod tym ostatnim dokumentem niestety konieczne jest zebranie dodatkowych podpisów rodziców lub opiekunów prawnych, co jak wiadomo może wydłużyć proces. Bardzo istotne z punktu widzenia przepisów dotyczących ochrony danych zawodników drużyn młodzieżowych jest też to, czy są oni wychowankami burs prowadzonych przez kluby piłkarskie, gdyż w tym zakresie podstawą przetwarzania ich danych będą w szczególności przepisy oświatowe. Na tym jednak nie koniec. Pamiętajmy, że dzisiaj już najmłodszy zawodnicy mają swoich pośredników transakcyjnych, którzy - obok m.in. osobistych księgowych piłkarzy - stanowią kolejną grupę podmiotów, których dane osobowe trafiają do baz klubów sportowych. W ich przypadku „specyficzną” daną osobową jest numer wpisu w rejestrze pośredników transakcyjnych PZPN. Należy również pamiętać, że zgodnie z art. 6 ust. 3 lit. c. Uchwały nr III/54 z dnia 27 marca 2015 roku Zarządu PZPN - Minimalne Wymagania dla standardowych kontraktów zawodników w sektorze zawodowej piłki nożnej fakt uczestnictwa w negocjacjach kontraktowych i obecności przy podpisywaniu kontraktu o profesjonalne uprawianie piłki nożnej (w szczególności pośrednika transakcyjnego czy tłumacza) winien być odzwierciedlony przez podpis takiej osoby pod treścią kontraktu, co powinno skutkować przedstawieniem takiej osobie klauzuli informacyjnej o zasadach przetwarzania jej danych osobowych przez klub.

W tym kontekście bardzo interesującym, lecz wymagającym zebrania wielu dokumentów zawierających szczegółowe dane osobowe zarówno o zawodniku, jak i przede wszystkim o jego rodzicach czy opiekunach prawnych jest proces aplikacji o zgodę FIFA na międzynarodowy transfer piłkarza niepełnoletniego realizowany zgodnie z wymogami z art. 19 i Aneksu nr 2 do Regulaminu FIFA w Sprawie Statusu i Transferu Zawodników. W ramach specjalnej procedury prowadzonej przed organami FIFA należy bowiem przesłać m.in.

- 1) dowody tożsamości zawodnika i rodziców/opiekunów prawnych,
- 2) akt urodzenia zawodnika,
- 3) kontrakt o profesjonalne uprawianie piłki nożnej lub deklarację gry amatora – w zależności od tego jaki dokument będzie stanowić podstawę przynależności klubowej zawodnika,
- 4) umowy stanowiące podstawę zatrudnienia rodziców/opiekunów prawnych zawodnika,
- 5) dokument urzędowy potwierdzający legalność zatrudnienia i pobytu zawodnika,
- 6) dokument urzędowy potwierdzający legalność zatrudnienia i pobytu rodziców/opiekunów prawnych zawodnika,
- 7) dokumentacja potwierdzająca realizację obowiązku szkolnego czy
- 8) potwierdzenie tytułu prawnego

Kluby piłkarskie w Polsce z racji swojej popularności, a co za tym idzie uznanej marki i na ogół większych funduszy w porównaniu do klubów sportowych z innych dyscyplin sportu, coraz chętniej pragną poszczycić się i nawiązać do wieloletnich tradycji klubów wielosekcyjnych. Skutkiem (ubocznym) podjęcia tego typu aktywności jest tworzenie dodatkowych baz danych osobowych. Umowy marketingowe, zgody wizerunkowe zbierane przy różnego rodzaju akcjach promocyjnych, polisy ubezpieczeniowe zawodników czy ewentualny proces dochodzenia roszczeń od ubezpieczyciela to tylko nieliczne sfery będące dostarczycielami szeregu danych osobowych. Dostęp spółki matki do tych danych wymaga więc zawarcia z odrębnymi podmiotami prawnymi prowadzącymi poszczególne sekcje tzw. umów o powierzeniu danych osobowych do przetwarzania. Od strony współpracy z tymi sekcjami odpowiedniego zabezpieczenia wymagają również takie kwestie jak umożliwienie tym podmiotom współadministrowania oficjalną stroną internetową klubu (na ogół osobną zakładką) czy tworzenie adresów e-mailowych w oficjalnej domenie klubu.

Najbardziej problematycznym pod kątem RODO, obok obszaru medycyny sportowej, jest najprawdopodobniej dział scoutingu. W jego codziennym funkcjonowaniu coraz chętniej wykorzystywane się specjalistyczne programy do analizy szczegółowych danych zawodników takie jak InStat czy Wyscout. Ponadto dzisiejszy proces pozyskiwania zawodnika do klubu niejednokrotnie poprzedzony jest dokładnym wywiadem środowiskowym i gruntowną analizą danych z dotychczasowej kariery

piłkarza, co znacznie wzbogaca bazy danych osobowych będące w posiadaniu klubu piłkarskiego.

5.3. WYCHODZENIE Z NISKIEGO PRESSINGU RODO W DZIAŁALNOŚCI POZASPORTOWEJ

Współczesny klub sportowy jest jednak w dużym stopniu typowym przedsiębiorcą, który kreuje różnego rodzaju aktywności w celu osiągnięcia zysku. Pierwszym z takich obszarów jest chociażby tzw. merchandising. Funkcjonowanie sklepu stacjonarnego czy internetowego w naturalny sposób łączy się z procesem przetwarzania danych osobowych. Realizacja zamówień, reklamacje, dokumentacja transakcji czy prowadzenie ewentualnych postępowań sądowych czy polubownych to sfery, w których można zetknąć się z szeregiem danych osobowych. Także inne obszary związane z kibicami w naturalny sposób powiązane są z tematyką danych osobowych, jak uczestnictwo w meczach i wymogi identyfikacji kibica stawiane przez ustawę o bezpieczeństwie imprez masowych (system biletowy, karnetowy, monitoring, zakazy klubowe), a także programy lojalnościowe dedykowane sympatykom klubu. Warto zaznaczyć, że kluby prowadzą również szereg akcji dla kibiców niepełnosprawnych, co - w zależności od przyjętego modelu - może wiązać się z przetwarzaniem danych wrażliwych (np. wskazanych w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności). W tym zakresie, w celu minimalizacji problemów z RODO rekomenduje się wyłącznie wgląd do dokumentacji potwierdzającej stopień niepełnosprawności, a nie ich gromadzenie. Stosownej identyfikacji wymagają również przedstawiciele mediów, co oznacza, że system akredytacji to również dziedzina nieodzownie łącząca się z RODO.

Ponadto, wraz z rozwojem cyfryzacji, kluby sportowe stawiają coraz częściej na komunikację online. Internetowe konta kibica, newslettery, chatboty, aplikacje mobilne czy konkursy organizowane w mediach społecznościowych to kolejne charakterystyczne w dzisiejszych czasach źródła danych osobowych.

Jak widać, poza klasycznym działem HR czy działem finansowym/księgowym, w klubach sportowych pojawia się szereg danych osobowych o zróżnicowanym charakterze. W tym kontekście należy również pamiętać o różnego rodzaju wydarzeniach organizowanych na obiektach klubowych czy akcjach promocyjnych. Ponadto kluby piłkarskie podążają za trendami wyznaczanymi przez bogate kluby zachodnie i coraz śmielej chcą przekuć olbrzymi walor w postaci silnej identyfikacji z zespołem i jego barwami na działalność charytatywną i zaangażować do aktywności wolontarystycznej, co także stawia kolejne wyzwania w zakresie ochrony danych osobowych.

5.4. TAKTYKA NA RODO

5.4.1. Ogólne założenia planu taktycznego

RODO jest z pewnością przeciwnikiem wymagającym dużej skrupulatności i odpowiednich przygotowań. Mając na względzie nakreślone wcześniej problemy warto zdiagnozować skąd i jakie dane osobowe trafiają do klubu. W celu uporządkowania procesu, na potrzeby związane z ochroną danych osobowych, warto w pierwszej kolejności utworzyć osobny adres poczty elektronicznej, aby nie umknęła uwadze żadna korespondencja z tym związana. Należy jednak pamiętać, że ten adres e-mail powinien pojawiać się w każdej dokumentacji klubu dotyczącej ochrony danych osobowych.

Do tematu ochrony danych osobowych w klubie piłkarskim warto podejść niejako dwutorowo. Jednym z obszarów jest wewnętrzna polityka ochrony danych osobowych, tj. w szczególności organizacja praktycznych szkoleń dla pracowników, którzy w codziennej pracy mają styczność z taką tematyką, wypracowanie odpowiednich procedur w podejściu do tworzenia nowych

projektów czy obsługi wniosków i skarg dotyczących zasad przetwarzania danych osobowych w firmie, a także należytego zabezpieczenia zgromadzonych danych osobowych. Warto bowiem dać jasny przekaz na co można sobie pozwolić w codziennym mierzeniu się z RODO, a co jest surowo zabronione. Drugą sferą są działania prowadzone na zewnątrz, tj. kampanie, regulaminy, komunikaty oraz inne dokumenty skierowane do osób spoza organizacji.

W podejściu do zagadnienia RODO trzeba mieć na uwadze kilka kluczowych punktów, które nawet pomimo braku dostatecznej wiedzy, mogą wzmocnić czujność i ułatwić intuicyjne podejmowanie właściwych decyzji. Do głównych wytycznych do walki z RODO należą:

- 1) **zgodność z prawem, rzetelność i przejrzystość** – należy bowiem pamiętać, że przetwarzanie danych powinno być dokonywane zgodnie z obowiązującym prawem, w sposób rzetelny oraz przejrzysty dla osoby, której dane dotyczą, co m.in. oznacza konieczność zachowania pełnej jasności i klarowności w prezentowanej dokumentacji z zakresu RODO;
- 2) **ograniczenie celu** – jeśli klub piłkarski zbiera dane w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych celach (np. na potrzeby konkretnej akcji czy wydarzenia), to nie może przetwarzać danych w sposób niezgodny z tymi celami;
- 3) **minimalizacja danych** – nie należy zbierać danych „na wszelki wypadek”; jeśli planowana jest np. komunikacja tylko drogą elektroniczną, to rekomendowane jest pomijanie obowiązkowego zbierania numerów telefonu – warto zapamiętać, że trzeba zachować adekwatność, stosowność oraz ograniczyć się do tego, co niezbędne do celów, w których dane są przetwarzane;
- 4) **prawidłowość** – dane osobowe muszą być prawidłowe i w razie potrzeby uaktualniane; klub piłkarski powinien podjąć wszelkie rozsądne działania ku temu, aby dane osobowe, które są nieprawidłowe w świetle celów ich przetwarzania, zostały niezwłocznie usunięte lub sprostowane;
- 5) **ograniczone przechowywanie** – należy pamiętać, że dane osobowe nie są udostępnione klubowi piłkarskiemu na wieki, w związku z czym przechowywanie danych osobowych w formie umożliwiającej identyfikację osoby, której dane dotyczą, powinno być dokonywane co do zasady przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do celów, w których dane te są przetwarzane (za wyjątkiem m.in. danych do celów badań naukowych, historycznych czy statystycznych, przy obowiązkowym wdrożeniu odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych przewidzianych w przepisach RODO);
- 6) **integralność i poufność** – należy pamiętać, że dane osobowe to skarb każdego klubu piłkarskiego, którego trzeba strzec z dużą uwagą, gdyż ich „wyciek” może być bardzo bolesny; przetwarzanie danych osobowych musi być dokonywane w sposób zapewniający odpowiednie ich bezpieczeństwo, w tym ochronę przed niedozwolonym lub niezgodnym z prawem przetwarzaniem oraz przypadkową utratą, zniszczeniem lub uszkodzeniem, za pomocą odpowiednich środków technicznych lub organizacyjnych.

Jednakże, podobnie jak w sporcie, także w RODO ważne są wyniki. W związku z czym klamrą spinającą powyższe zasady jest **zasada rozliczalności**, w myśl której należy działać w taki sposób, aby być w stanie wykazać przestrzeganie wspomnianych zasad. W tym celu warto np. dokumentować zbieranie zgód w formie pisemnej.

5.4.2. Konkretnie schematy gry

Skoro mamy już ogólny plan taktyczny walki z RODO, to teraz czas na konkretne wytyczne – jakie elementy powinien zawierać dokument informujący o zasadach przetwarzania danych osobowych? Zaproponuję następujący schemat do zapamiętania:

- 1) **Informacja kto jest administratorem i jak można się z nim skontaktować** – dokładne oznaczenie nazwy podmiotu pełniącego rolę administratora, jego adres, sposób kontaktu z administratorem (poczta tradycyjna, adres e-mail);
- 2) **Kategorie przetwarzanych danych** – ta kategoria wymaga każdorazowego dopasowania w zależności od zagadnienia – może ona bowiem obejmować np.:
  - a. dane umowne i identyfikacyjne (np. dane kontraktowe zawodnika, rodziców/opiekunów prawnych zawodnika, pośrednika transakcyjnego, tłumacza, dane kibica zakupującego bilet/karnet);
  - b. dane o stanie zdrowia zawodnika wynikające z orzeczenia lekarskiego o stanie zdrowia umożliwiającym bezpieczne uczestnictwo we współzawodnictwie sportowym;
  - c. dane o stanie zdrowia, dane medyczne, dane psychomotoryczne zawodnika;
  - d. dane związane z reprezentowaniem klubu przez zawodnika, w tym dane związane z uczestnictwem zawodnika w rozgrywkach i jego osiągnięciami;
  - e. informacje o sprawowaniu, frekwencji szkolnej oraz wynikach w nauce zawodnika-wychowanka placówki oświatowej prowadzonej przez klub (np. bursy);
  - f. wizerunek, w szczególności utrwalony w systemie monitoringu wizyjnego;
- 3) **Podstawa przetwarzania danych** – dane osobowe w klubie piłkarskim są przetwarzane głównie na poniższych zasadach:
  - a. na podstawie umowy (np. kontraktu zawartego z zawodnikiem, deklaracji gry amatora) – w celu jej realizacji;
  - b. na podstawie prawnie uzasadnionego interesu klubu – np. w celu:
    - i. ustalenia i dochodzenia roszczeń lub obrony przed takimi roszczeniami,
    - ii. ochronę interesów klubu w postaci zawarcia stosownych umów ubezpieczenia,
    - iii. informowania o działalności klubu;
  - c. z racji tego, że jest to niezbędne do spełnienia obowiązków wynikających z przepisów prawa (np. w zakresie obowiązków podatkowych, rachunkowych, oświatowych, konsumenckich, przepisów określających zasady przeprowadzania imprez masowych, prawa konsumentów, z zakresu ubezpieczeń społecznych, a także na potrzeby wydania orzeczenia o stanie zdrowia umożliwiającym bezpieczne uczestnictwo we współzawodnictwie sportowym);
  - d. na podstawie zgody
(np. udzielonej przez zawodnika i jego rodziców/opiekunów prawnych – w zakresie danych medycznych oraz danych o stanie zdrowia w zakresie innym niż na potrzeby wydania orzeczenia o stanie zdrowia umożliwiającym bezpieczne uczestnictwo we współzawodnictwie sportowym);
- 4) **Cel przetwarzania danych osobowych** – ta kategoria wymaga każdorazowego dopasowania w zależności od zagadnienia i może ona bowiem obejmować m.in. następujące cele:
  - a. realizacja obowiązków wynikających z przepisów piłkarskich FIFA, UEFA, PZPN, właściwego WZPN, Ekstraklasy S.A.;

- b. realizacja obowiązków umownych (np. wynikających z kontraktu o profesjonalne uprawianie piłki nożnej);
  - c. realizacji obowiązków wynikających z przepisów prawa (np. przepisów podatkowych, rachunkowych, oświatowych, konsumenckich, przepisów określających zasady przeprowadzania imprez masowych, przepisów prawa konsumentów, przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych);
  - d. publiczne informowanie o wynikach klubu i osiągnięciach zawodnika;
  - e. analiza rozwoju sportowego zawodnika;
  - f. analiza statystyczna;
- 5) **Odbiorcy przekazywanych danych osobowych** – ta kategoria wymaga każdorazowego dopasowania w zależności od zagadnienia, jednakże da się wyróżnić kilka charakterystycznych podmiotów, które w wielu przypadkach mogą być odbiorcami przekazywanych danych osobowych, czyli np. sądy, policja, prokuratura, a także podmioty świadczące na rzecz klubu usługi:
- a. księgowe;
  - b. prawne;
  - c. IT;
  - d. ubezpieczeniowe;
  - e. w zakresie dostawy przesyłek;
  - f. bankowe;
- 6) **Europejski Obszar Gospodarczy (EOG)** – czy dane będą przekazywane poza ten obszar? (tak/nie);
- 7) **Okres przechowywania danych osobowych** – ta kategoria wymaga każdorazowego dopasowania w zależności od zagadnienia, jednakże da się wyróżnić kilka charakterystycznych stwierdzeń i wątków do powielenia:
- a. przez okres obowiązywania umowy, z zastrzeżeniem możliwości wydłużenia tego okresu o okres przedawnienia, prowadzonych postępowań itp.,
  - b. niezbędny do realizacji danej usługi oraz niezbędny do wypełnienia obowiązków prawnych wynikających z realizacji danej usługi (np. wynikających z przepisów dot. imprez masowych),
  - c. dla celów wywiązania się przez klub z obowiązków wynikających z przepisów prawa (np. z ustawy o rachunkowości lub przepisów podatkowych),
  - d. dla realizacji prawnie uzasadnionych interesów klubu, tj. udzielenia odpowiedzi na pytanie, skargę, wniosek czy reklamację;
- 8) **Prawa przysługujące osobom, których dane dotyczą:**
- a. **Prawo dostępu do danych** – prawo do żądania dostępu do danych osobowych, w tym w szczególności informacji o:
    - i. tym czy administrator przetwarza dane osobowe tej osoby,
    - ii. zakresie danych tej osoby posiadanych przez administratora,
    - iii. celach przetwarzania tych danych,

- iv. kategoriach odbiorców tych danych, o planowanym okresie ich przechowywania,
  - v. przysługujących prawach dotyczących danych osobowych,
  - vi. źródłach pozyskania przez administratora danych, jeżeli nie zostały zebrane od wprost od osoby, której dotyczą,
  - vii. prawie do uzyskania kopii danych;
- b. **Prawo do sprostowania danych** – prawo żądania niezwłocznego sprostowania nieprawidłowych danych lub z uwzględnieniem celów przetwarzania, uzupełnienia danych niekompletnych;
- c. **Prawo do usunięcia danych (czyli tzw. prawo do bycia zapomnianym)** – prawo do żądania usunięcia danych osobowych w przypadku zaistnienia jednej z poniższych okoliczności:
- i. dane osobowe nie są już niezbędne do celów, w których zostały zebrane lub w inny sposób przetwarzane,
  - ii. został wniesiony skuteczny sprzeciw wobec przetwarzania,
  - iii. dane osobowe były przetwarzane niezgodnie z prawem,
  - iv. dane osobowe muszą zostać usunięte w celu wywiązania się z obowiązku prawnego,
  - v. została cofnięta zgoda na przetwarzanie danych osobowych a dane osobowe były przetwarzane na podstawie zgody i nie ma innej podstawy prawnej ich przetwarzania;
- Ważna uwaga: nie można skorzystać z prawa do usunięcia danych m.in., jeżeli dane niezbędne są do ustalenia lub dochodzenia roszczeń lub obrony przed roszczeniami;
- d. **Prawo do ograniczenia przetwarzania danych** – prawo żądania ograniczenia przetwarzania w następujących przypadkach:
- i. w razie kwestionowania prawidłowości danych osobowych – ograniczenie przetwarzania danych na okres pozwalający sprawdzić prawidłowość tych danych,
  - ii. przetwarzanie jest niezgodne z prawem i został wniesiony sprzeciw wobec usunięcia danych osobowych, wraz z żądaniem w zamian ograniczenia ich wykorzystywania,
  - iii. kiedy dane osobowe nie są już potrzebne administratorowi, ale potrzebne są osobie, której dane dotyczą do ustalenia, dochodzenia lub obrony przed roszczeniami,
  - iv. w przypadku wniesienia sprzeciwu – ograniczenie przetwarzania danych do czasu stwierdzenia, czy prawnie uzasadnione podstawy po stronie administratora są nadrzędne wobec podstaw złożonego sprzeciwu;
- e. **Prawo do przenoszenia danych** – prawo do otrzymania dostarczonych administratorowi danych osobowych w ustrukturyzowanym, powszechnie używanym formacie nadającym się do odczytu maszynowego oraz prawo do żądania przesłania tych danych osobowych innemu administratorowi bez

przeszkód, jeżeli przetwarzania odbywa się na podstawie umowy lub zgody oraz jednocześnie w sposób zautomatyzowany;

- f. **Prawo do wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania danych** – prawo do wniesienia, w dowolnym momencie, sprzeciwu przez osobę, której dane dotyczą – z przyczyn związanych ze szczególną sytuacją tej osoby – wobec przetwarzania jej danych, jeżeli podstawą prawną przetwarzania jest prawnie uzasadniony interes administratora;
  - g. **Prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego** – prawo wniesienia skargi do Prezesa UODO, jeżeli osoba, której dane dotyczą sądzi, że przetwarzanie jej danych osobowych narusza przepisy prawa w tym zakresie;
  - h. **Informacja o prawie do cofnięcia zgody** – należy pamiętać, że w każdym przypadku, w którym przetwarzanie danych osobowych odbywa się na podstawie zgody, osobie która tej zgody udzieliła przysługuje prawo do cofnięcia zgody, przy czym nawet jeśli zdecydowano się na cofnięcie zgody, to nie ma to wpływu na zgodność z prawem przetwarzania, którego dokonano na podstawie zgody przed jej cofnięciem;
- 9) **Informacja o dobrowolności lub obowiązku podania danych oraz ewentualnych konsekwencjach ich niepodania** – dane osobowe podawane są dobrowolnie, przy czym niektóre dane są niezbędne do dokonania danej czynności prawnej (np. zawarcia umowy), realizacji obowiązków ustawowych (podatkowych, ubezpieczeniowych);
- 10) **Informacja o zautomatyzowanych decyzjach oraz profilowaniu** – w klauzuli informacyjnej należy podać czy tego typu czynności są podejmowane. Jeśli tak, to administrator powinien wyjaśnić osobie, której dane dotyczą zasady podejmowania takich decyzji, a także znaczenie i przewidywane konsekwencje takiego przetwarzania dla tej osoby.
- Poprzez „**profilowanie**” rozumie się w myśl art. 4 pkt. 4) RODO dowolną formę zautomatyzowanego przetwarzania danych osobowych, które polega na wykorzystaniu danych osobowych do oceny niektórych czynników osobowych osoby fizycznej, w szczególności do analizy lub prognozy aspektów dotyczących efektów pracy tej osoby fizycznej, jej sytuacji ekonomicznej, zdrowia, osobistych preferencji, zainteresowań, wiarygodności, zachowania, lokalizacji lub przemieszczania się.

Podążając i kierując się wytycznymi z ww. schematu ograniczy się ryzyko niewłaściwego komunikatu skierowanego do osoby, której dane są lub za chwilę będą przetwarzane przez klub. Złożenie podpisu pod taką klauzulą czy zamieszczenie jej w dokumentach na stronie internetowej klubu w miejscach, w których zbierane są dane osobowe, pozwoli „odhaczyć” kolejny z obowiązków wynikających z konieczności stosowania RODO.

5.5. ANALIZA GRY PRZECIWNIKA – JAKIE BŁĘDY ZOSTAŁY DOTYCHCZAS SKARCONE?

5.5.1. Samobój Dolnośląskiego ZPN – czy aby na pewno był to jednak samobój?

Dotychczas społeczność polskiej piłki nożnej w Polsce doświadczyła porażki Dolnośląskiego Związku Piłki Nożnej (dalej: „DZPN”) w starciu z Prezesem UODO. Porażka była poniesiona „na własne życzenie”, co na gruncie RODO ma jednak istotne i odmienne znaczenie. Wszczęcie postępowania w przedmiocie naruszeń zasad ochrony danych osobowych było efektem samodenuncjacji („samodonoszenia”) do Prezesa UODO. DZPN sam wskazał Prezesowi UODO, iż po stronie DZPN doszło do naruszenia zasad ochrony danych osobowych (czyli tzw. incydentu) polegającego na niezamierzonej publikacji danych osobowych osób, którym przyznano licencje

sędziowskie w 2015 r., w zakresie imienia, nazwiska, numeru PESEL oraz adresu zamieszkania na stronie internetowej DZPN, przy czym ten stan trwał blisko trzy lata i dotyczył 585 sędziów.

Tytułem krótkiego wyjaśnienia prawnego tej sytuacji należy zaznaczyć, że w świetle RODO mamy do czynienia z trzema rodzajami incydentów:

- 1) naruszeniem nieistotnym, czyli takim, które nie skutkuje ryzykiem naruszenia praw lub wolności osób fizycznych;
- 2) naruszeniem skutkującym ryzykiem naruszenia praw lub wolności osób fizycznych;
- 3) naruszeniem skutkującym wysokim ryzykiem naruszenia praw lub wolności osób fizycznych.

Zadanie jest tym bardziej utrudnione, iż kwalifikacja naruszenia do poszczególnych kategorii dokonywana jest samodzielnie i wymaga dogłębnej analizy, gdyż od jej wyniku zależy to czy należy zawiadomić o incydencie organ nadzorczy (Prezesa UODO) i osoby, których dane dotyczą. Zgodnie z motywem 75. RODO ryzyko naruszenia praw lub wolności osób (czyli II kategoria naruszenia), może wynikać z przetwarzania danych osobowych mogącego prowadzić do uszczerbku fizycznego lub szkód majątkowych lub niemajątkowych, w szczególności jeżeli przetwarzanie może poskutkować m.in.

- 1) dyskryminacją,
- 2) kradzieżą tożsamości lub oszustwem dotyczącym tożsamości,
- 3) stratą finansową,
- 4) naruszeniem dobrego imienia,
- 5) naruszeniem poufności,
- 6) naruszeniem danych osobowych chronionych tajemnicą zawodową,
- 7) wszelką inną znaczną szkodą gospodarczą lub społeczną.

Z naruszeniem skutkującym wysokim ryzykiem naruszenia praw lub wolności osób fizycznych, mamy do czynienia wtedy, gdy naruszenie dotyczy danych osobowych ujawniających w szczególności poglądy polityczne, wyznanie lub przekonania światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych, dane genetyczne, dane dotyczące zdrowia lub dane dotyczące seksualności lub wyroków skazujących i naruszeń prawa lub związanych z tym środków bezpieczeństwa. W przedmiotowej analizie, którą musi poczynić administrator danych w celu właściwego zakwalifikowania naruszenia ważna jest: ocena powagi zdarzenia – czyli wielkości szkody, jaką zdarzenie może spowodować względem osoby, której dane dotyczą; oraz prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia będącego skutkiem naruszenia.

W przypadku uznania, że doszło co najmniej do naruszenia skutkującego ryzykiem naruszenia praw lub wolności osób fizycznych administrator jest obowiązany do zgłoszenia tego incydentu Prezesowi UODO za pośrednictwem specjalnego formularza dostępnego na stronie internetowej UODO, przy czym termin zgłoszenia przez administratora incydentu to zaledwie 72 godziny. Gdy incydent w zakresie naruszenia zasad ochrony danych osobowych zauważył podmiot przetwarzający dane osobowe, to o jego zaistnieniu obowiązany jest niezwłocznie powiadomić administratora, do którego z kolei należy decyzja co z tym fantem dalej zrobić. Jeżeli administrator

uzna, że doszło do naruszenia nieistotnego, to mimo braku obowiązku zawiadomienia Prezesa UODO powinien je wpisać do rejestru naruszeń, a także powinien w każdym przypadku zarejestrować jakie kroki poczyniono po wykryciu naruszenia, w szczególności jakie kroki podjęto w celu minimalizacji skutków naruszenia.

Wracając do stanu faktycznego dotyczącego DZPN, to w zawiadomieniu skierowanym do Prezesa UODO DZPN wskazał, że przyczyną naruszenia były „wewnętrzne działania niezamierzone”, a nadto poinformował, iż osoby, których dane dotyczą zostaną powiadomione o naruszeniu. W toku postępowania DZPN zobowiązał się do usunięcia stwierdzonych naruszeń, przy czym - jak stwierdził Prezes UODO w wydanej decyzji - nie nastąpiło to w pełni skutecznie. W ocenie Prezesa UODO, o ile udostępnienie na stronie internetowej DZPN danych osobowych osób, którym przyznano licencje sędziowskie w zakresie ich imion, nazwisk i miejscowości zamieszkania było prawnie uzasadnione celem wynikającym z uchwały Zarządu PZPN z dnia 19 kwietnia 2012 r. nr IV/74 w sprawie licencji dla sędziów piłkarskich, o tyle udostępnienie adresu zamieszkania i numeru PESEL wykraczało poza ten cel. Prezes UODO podkreślił, iż nie było konieczne publikowanie tak szczegółowych danych osobowych sędziów, którym przyznano licencje sędziowskie, a tak szeroki katalog danych osobowych „stwarza potencjalne ryzyko wykorzystania ich w celach bezprawnych, np. do zawierania stosunków prawnych lub zaciągania zobowiązań w imieniu osób, których dane ujawniono, bez ich wiedzy, a także do rozporządzania ich prawami”. Prezes UODO zarzucił także DZPN, że ten nie użył właściwych środków technicznych i organizacyjnych w celu trwałego usunięcia naruszenia, gdyż dostęp do tych danych był nadal możliwy. Prezes UODO na mocy decyzji z dnia 25 kwietnia 2019 r. (znak sprawy ZSPR.440.43.2019) nałożył na DZPN karę administracyjną w wysokości 55.750,50 zł, która miała również spełniać funkcję odstrasżającą przed powielaniem tego typu naruszeń przez inne podmioty.

Kilka najważniejszych ogólnych tez przedmiotowej decyzji, które warto mieć na uwadze:

-
- 1) „organ nie posiada dowodów, aby osoby, których dane dotyczą, doznały szkody majątkowej, niemniej już samo naruszenie poufności danych stanowić może szkodę niemajątkową (krzywdę)”;
  - 2) „pomimo podjęcia przez DZPN działań w celu usunięcia naruszenia nie można tego uznać za okoliczność łagodzącą, gdyż działania te okazały się nieskuteczne”;
  - 3) „wpływu na rozstrzygnięcie organu nadzorczego co do odpowiedzialności administratora za nieskuteczne działania nie mogą mieć okoliczności, że to nie on podejmował te działania a firma zewnętrzna. DZPN jako administrator tych danych został bezpośrednio zobowiązany przepisami rozporządzenia 2016/679, do zabezpieczenia przetwarzanych danych przed ich udostępnieniem osobom nieuprawnionym”;
  - 4) „samodzielne zgłoszenie przez DZPN naruszenia ochrony danych osobowych oraz fakt, że aktualnie DZPN na swojej stronie internetowej nie przetwarza danych osobowych osób, którym przyznano licencje sędziowskie w roku 2015 nie stanowi okoliczności łagodzącej dla przyznania kary, ponieważ działania takie są wymagane przepisami prawa; W trakcie trwania niniejszego postępowania DZPN współpracował z Prezesem UODO, w wyznaczonym terminie DZPN przesłał wyjaśnienia i udzielił odpowiedzi na

wystąpienie Prezesa UODO, zatem stopień tej współpracy należy ocenić jako pełny”;

- 5) „naruszenie nie dotyczyło szczególnych kategorii danych, lecz ma znaczenie zestawienie danych, które ze względu na dokładną identyfikację osoby (imię, nazwisko, adresu zamieszkania i numer PESEL), może stwarzać ryzyko naruszenia praw i wolności osoby”.

Jednakże, co warte uwagi i podkreślenia, przy ustalaniu wysokości kary administracyjnej Prezes UODO wskazał wprost, iż wziął pod uwagę następujące okoliczności łagodzące:

- 1) dobrą współpracę DZPN z Prezesem UODO w trakcie trwania postępowania;
- 2) brak dowodów na osiągnięcie przez DZPN korzyści finansowych, jak i uniknięcie strat w związku z naruszeniem;
- 3) usunięcie naruszenia przez DZPN w trakcie postępowania przed organem nadzorczym;
- 4) działalność niezarobkową prowadzoną przez DZPN;
- 5) brak dowodów na istnienie szkód dla osób których dane zostały ujawnione.

5.5.2. Sędzia stanął po stronie Prezesa UODO – wyrok WSA w Warszawie

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2020 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (sygn. akt II SA/Wa 1511/19) oddalił skargę DZPN na ww. decyzję Prezesa UODO. WSA nie podzielił argumentacji DZPN, w szczególności w zakresie w jakim DZPN próbował wykazać, iż nie był on odpowiedzialny za błędy w wykasowywaniu treści, gdyż zlecił to wyspecjalizowanej firmie i nie miał wpływu na administratora wyszukiwarki Google. Ponadto nie udało się przekonać WSA do tego, że siła naruszenia po stronie DZPN nie była tak wielka, jak przedstawiał ją Prezes UODO, m.in. dlatego, że sędziowie wyrazili zgodę na publikację ich danych.

WSA podkreślił istotę naruszonej przez DZPN zasady minimalizacji danych z art. 5 ust. 1 lit. c) RODO czyli, że przetwarzanie danych osobowych musi być adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego, co niezbędne do celów, w których są przetwarzane. WSA potwierdził, że DZPN na potrzeby realizacji uchwały PZPN mógł opublikować imię, nazwisko i miejscowość, która stanowi miejsce zamieszkania sędziego, ale z pewnością nie nr PESEL czy adres zamieszkania sędziego. Próba scedowania odpowiedzialności na Google też została podważona. WSA przytoczył fakt, iż za drugim razem w styczniu 2019 r. po naciskach ze strony UODO - udało się zmusić administratora do wykasowania nazwisk ze stron internetowych. WSA potwierdził również, że nałożona kara jest w przedmiotowej sprawie adekwatna, skuteczna i prewencyjna.

Ta sprawa doskonale dowodzi tego, że wypełnianie obowiązków wynikających z RODO (takich jak chociażby samodenuncjacja czy samo podjęcie działań zmierzających do usunięcia naruszenia) nie wystarczy i nie stanowi nawet okoliczności łagodzących. Są to bowiem wyraźnie wskazane obowiązki administratora danych osobowych, których należy bezwzględnie przestrzegać. Warto jednak zaznaczyć, że w tego typu sprawach liczy się jednak współpraca z UODO w toku postępowania, trwałe usunięcie naruszenia czy działalność niezarobkowa podmiotu, który dopuścił się naruszenia. Warto również zaznaczyć, że przez pryzmat tej sprawy wydaje się, iż zakres odpowiedzialności będzie zapewne mniejszy w przypadku kiedy nie dojdzie do wyrządzenia rzeczywistej szkody po stronie osób, których dane dotyczą.

5.6. RODO - MĘSKA ROZMOWA W PRZERWIE I WYCIĄGANIE WNIOSKÓW

Oczywiście tytuł rozdziału jest nawiązaniem do sztabowych i oklepianych wywiadów piłkarzy udzielanych w czasie przerwy w meczu, który nie układa się po ich myśli. Mam nieodparte wrażenie, że jest to jednak powszechny odbiór dotychczasowego procesu „radzenia” sobie z zagadnieniem danych osobowych w sferze sportowej. Co warto podkreślić, taka ocena nie dotyczy się tylko działalności klubów sportowych, które są niejako w końcowej części tego łańcucha, ale sięga ona podmiotów znajdujących się zdecydowanie wyżej w hierarchii. Brak systemowego podejścia pod kątem legislacyjnym do wielu problematycznych zagadnień takich jak choćby (i) brak podstawy prawnej do przetwarzania danych medycznych zawodników bez konieczności uzyskiwania dobrowolnej (a co za tym idzie możliwej w każdej chwili do wycofania) zgody, czy (ii) brak jakiegokolwiek próby podjęcia problemu legalizmu działań scoutingowych, które ze swej istoty w wielu aspektach nie idą w parze z RODO, rzutują na administrowanie tematem ochrony danych osobowych przez PZPN czy WZPN, a w dalszej kolejności przez kluby piłkarskie. Ochrona danych osobowych to niezwykle specyficzna i niełatwa tematyka, z którą jak widać każdy klub piłkarski, chcąc nie chcąc, musi się zmierzyć. Pozostając w konwencji artykułu należy dla pocieszenia zaznaczyć, że coraz większy zakres, w którym trzeba mierzyć się z tematyką danych osobowych, świadczy o coraz wyższym poziomie rozwoju klubu piłkarskiego.

Jednakże, wracając do wspomnianych na wstępie tego rozdziału oklepianych męskich rozmów w szatni i konieczności wyciągania wniosków na drugą połowę meczu, to w pierwszej kolejności należy spojrzeć na zagadnienie RODO w sposób schematyczny i opracować w miarę możliwości jak najbardziej kompleksowy plan działania. Mam nadzieję, że rozważania podjęte w tym artykule przyczynią się do zrewidowania dotychczasowego podejścia do RODO i nakłonią do dogłębnej analizy procesu oraz jego usprawnienia i uszczelnienia. Należy pamiętać, że stworzenie solidnej defensywy (tj. opracowanie podstawowych mechanizmów i polityki ochrony danych osobowych w klubie) znacznie ułatwi grę ofensywą (tj. spokojniejsze, a przede wszystkim bezpieczniejsze podejmowanie się ambitniejszych projektów pod kątem ochrony danych osobowych). Z całą pewnością nie można jednak tego tematu zbagatelizować, gdyż może się to okazać się bardzo zdradliwe, co pokazał przykład DZPN.

Najpoważniejszym arsenalem, którym dysponuje Prezes UODO wydają się wspomniane kary pieniężne, które mogą sięgać astronomicznych kwot, tj. nawet do 20 mln euro lub 4% obrotu za najpoważniejsze naruszenia m.in. zasad przetwarzania danych, praw osób, których dane dotyczą, lub niestosowanie się do nakazów organu nadzorczego, a za pozostałe naruszenia – do 10 mln euro lub 2% obrotu, w zależności od tego, która kwota jest wyższa. Ponadto odpowiedzialność za naruszenie RODO może skutkować wydaniem nakazów związanych z przywróceniem zgodności z RODO, a w skrajnej sytuacji - nawet nakazem ograniczenia przetwarzania wyłącznie do przechowywania, co może być zdecydowanie bardziej dotkliwe niż wspomniane kary pieniężne, jako że może doprowadzić do konieczności zatrzymania prowadzenia części biznesu sportowego.

6.

BEZPIECZEŃSTWO IMPREZ MASOWYCH

6.1. WPROWADZENIE

Tematyka imprez masowych została uregulowana w ustawie z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2171, dalej: „u.b.i.m.”). W opinii wielu przedstawicieli klubów piłkarskich powyższa ustawa nakłada zbyt dużo obowiązków na organizatorów meczów piłkarskich, co generuje duże koszty i negatywnie wpływa na frekwencję na stadionach. W niniejszym rozdziale, nie będziemy analizować zasadności norm prawnych zawartych w u.b.i.m i ewentualnych zmian w tym zakresie. Zasygnalizujemy Państwu jedynie najbardziej istotne kwestie, które powinien znać każdy organizator imprezy masowej.

6.2. CZYM JEST IMPREZA MASOWA? RÓŻNICA MIĘDZY IMPREZĄ MASOWĄ A NIEMASOWĄ?

6.2.1. Rodzaje imprezy masowej

Definicja imprezy masowej kojarzona jest głównie z meczami piłki nożnej, jednak zakres przedmiotowy ustawy obejmuje o wiele szersze spektrum wydarzeń.

Ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych nie zawiera precyzyjnej definicji imprezy masowej, ale jedynie wskazuje na jej dwa rodzaje:

- a. imprezę masową artystyczno-rozrywkową, oraz
- b. masową imprezę sportową, w tym mecz piłki nożnej.

6.2.2. Impreza artystyczno-rozrywkowa

Imprezą artystyczno-rozrywkową jest impreza o charakterze artystycznym, rozrywkowym lub zorganizowane publicznie oglądanie przekazu telewizyjnego na ekranach lub urządzeniach umożliwiających uzyskanie obrazu o przekątnej przekraczającej 3 metry, która ma się odbyć:

- a. na stadionie, w innym obiekcie niebędącym budynkiem lub na terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, na których liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 1000, lub

- b. w hali sportowej lub w innym budynku umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, w których liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 500.

6.2.3. Masowa impreza sportowa, w tym mecz piłki nożnej

Zgodnie z art. 3 pkt 3 u.b.i.m. masową imprezą sportową jest impreza masowa mająca na celu (i) współzawodnictwo sportowe lub (ii) popularyzowanie kultury fizycznej, organizowana na:

- a. stadionie lub w innym obiekcie niebędącym budynkiem, na którym liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 1.000, a w przypadku hali sportowej lub innego budynku umożliwiającego przeprowadzenie imprezy masowej – nie mniej niż 300, lub
- b. terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, na którym liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób wynosi nie mniej niż 1.000.

O ile przesłanka współzawodnictwa sportowego jest z reguły łatwa do oceny, o tyle trudności wywołuje analiza czy dane wydarzenie należy uznać za popularyzowanie kultury fizycznej. Pojęcie popularyzacji kultury fizycznej nie zostało zdefiniowane ustawowo, ale można przyjąć iż jest to rozpowszechnienie lub upowszechnienie szerokiemu ogółowi kultury fizycznej rozumianej jako określonej postawy w stosunku do własnego ciała, związanej z aktywną troską o własny rozwój, sprawność i zdrowie. Definicja kultury fizycznej obejmuje również umiejętność organizacji i spędzania czasu z możliwie największym pożytkiem dla zdrowia psychicznego i fizycznego.

Zgodnie z ustawą mecz piłkarski jest jednym z rodzajów masowej imprezy sportowej, która ma na celu współzawodnictwo w dyscyplinie piłki nożnej, organizowaną na stadionie lub w innym obiekcie sportowym, na którym liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 1.000.

W związku z tym, że ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych nie zawiera jednoznacznej definicji sportowej imprezy masowej, należy przede wszystkim ocenić obiektywne kryteria wskazane w u.b.i.m. dotyczące liczby udostępnionych miejsc, które mogą być czynnikiem decydującym przy ocenie danego przedsięwzięcia jako imprezy masowej. Więcej na ten temat piszemy w pkt. 6.3.

6.2.4. Imprezy niemassowe

W związku z tym, że szereg imprez wymyka się z ram prawnych określonych w ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych zaczęto wyróżniać termin – „impreza niemassowa”, który nie jest zdefiniowany w żadnym akcie prawnym.

Jako tzw. zwykłą imprezę niemassową można uznać wydarzenie o charakterze artystycznym, rozrywkowym lub sportowym, które nie spełnia przesłanek wskazanych w pkt. 6.2.2 oraz 6.2.3, przede wszystkim z uwagi na minimalną liczbę udostępnionych miejsc, ale także ze względu na ich charakter (np. tych, których nie można zaliczyć do wydarzeń artystyczno-rozrywkowych czy też rozrywkowych jak wydarzenia religijne lub rodzinne). Takie wydarzenia, co do zasady, nie są

regulowane żadnymi przepisami powszechnie obowiązującego prawa, a tym samym nie wymagają one uzyskania żadnych szczególnych zezwoleń urzędowych.

Imprezami niemasmowymi będą także następujące wydarzenia, które zostały przez Ustawodawcę wyłączone z definicji imprezy masowej:

- a. organizowane w teatrach, operach, operetkach, filharmoniach, kinach, muzeach, bibliotekach, domach kultury i galeriach sztuki lub w innych podobnych obiektach,
- b. organizowane w szkołach i placówkach oświatowych przez zarządzających tymi szkołami i placówkami,
- c. organizowane w ramach współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży,
- d. sportowe organizowane dla sportowców niepełnosprawnych,
- e. sportu powszechnego o charakterze rekreacji ruchowej, ogólnodostępnym i nieodpłatnym, organizowanych na terenie otwartym,
- f. zamkniętych organizowanych przez pracodawców dla ich pracowników.

Wszystkie powyższe wyłączenia muszą spełniać jeden warunek: dana impreza musi odpowiadać przeznaczeniu obiektu lub terenu, na którym się odbywa. Innymi słowy nie można skorzystać z powyższego wyłączenia, organizując masową imprezę sportową w teatrze, czy imprezę artystyczno-rozrywkową dla dzieci i młodzieży na stadionie.

W związku z tym, że ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych nie zawiera jednoznacznej definicji sportowej imprezy masowej, należy przede wszystkim ocenić obiektywne kryteria wskazane w u.b.i.m. dotyczące liczby udostępnionych miejsc, które mogą być czynnikiem decydującym przy ocenie danego przedsięwzięcia jako imprezy masowej. Więcej na ten temat piszemy w pkt. 6.3.

6.2.5. Podstawowa różnica między imprezą niemasmową a masową

Najistotniejsza różnica między imprezą niemasmową a masową dotyczy jej organizacji i zasad odpowiedzialności.

Organizacja imprezy masowej wymaga uzyskania zezwolenia w formie decyzji administracyjnej. Oznacza, to że w przeciwieństwie do imprezy niemasmowej, nie można zorganizować imprezy masowej bez uzyskania decyzji administracyjnej udzielonej przez właściwy organ (wójt, burmistrz, prezydent miasta). Postępowanie o uzyskanie zezwolenia reguluje Kodeks postępowania administracyjnego. Aby uzyskać zezwolenie organizator, co do zasady nie później niż 30 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia imprezy masowej, powinien wystąpić do organu wydającego zezwolenie z wnioskiem o jego wydanie, a także zwrócić się do właściwego miejscowo komendanta powiatowego (rejonowego, miejskiego) Policji i komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, dysponenta zespołów ratownictwa medycznego i państwowego inspektora sanitarnego z wnioskiem o wydanie opinii o niezbędnej wielkości sił i środków potrzebnych do zabezpieczenia imprezy masowej, zastrzeżeniach do stanu technicznego obiektu (terenu) oraz przewidywanych zagrożeniach. Organizator powinien powiadomić także właściwego miejscowo komendanta oddziału Straży Granicznej w przypadku przeprowadzania imprezy masowej w strefie nadgranicznej lub komendanta terenowej jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej, gdy planuje przeprowadzenie imprezy masowej na

terenach będących w zarządzie jednostek organizacyjnych podległych, podporządkowanych Ministrowi Obrony Narodowej.

Jeżeli dana impreza zostanie uznana za imprezę masową, to w razie zajścia zamieszek podczas takiego wydarzenia, jej uczestnicy mogą ponosić odpowiedzialność na podstawie przepisów karnych tej ustawy (np. możliwość nałożenia środka karnego – zakazu wstępu na imprezy masowe, o którym mowa w pkt. 6.8.2). Podobnie kibice zgromadzeni w miejscu imprezy, która zostanie uznana za masową mogą odpowiadać karnie np. z powodu niezastosowania się do poleceń służby porządkowej, informacyjnej lub spikera zawodów.

Podsumowując, uznanie danej imprezy za masową, oznacza że organizator jest zobowiązany do spełnienia szeregu wymogów, które w części zostały opisane poniżej.

6.3. LICZBA UDOSTĘPNIONYCH MIEJSC („INDYWIDUALNE CZYNNIKI”)

Przy kwalifikacji danej imprezy jako masowej, kluczowe znaczenie ma obiektywne kryterium w postaci liczby udostępnionych miejsc przez organizatora. Przy czym chodzi tutaj o miejsca udostępnione dla widzów, a nie miejsca dla wszystkich uczestników imprezy.

Należy zwrócić uwagę, że do celu kwalifikacji imprezy masowej stosuje się kryterium „udostępnionych miejsc”, a nie „liczby uczestników”, co ma istotne znaczenie z punktu widzenia wątpliwości dot. definicji „uczestnika imprezy masowej”. Co do zasady ustawa o bezpieczeństwie imprezy masowej nie precyzuje kto jest uczestnikiem imprezy masowej i czy do tego grona należy doliczyć oprócz widzów, także służbę porządkową, obsługę imprezy czy zawodników. Dlatego z ostrożności w praktyce zaleca się stosowanie przez organizatorów szerokiej definicji „uczestnika imprezy”.

Skoro jednak Ustawodawca w celu ustalenia czy dana impreza jest imprezą masową artystyczno-rozrywkową (zob. pkt. 6.2.2.) czy masową imprezą sportową np. meczem piłki nożnej (zob. pkt. 6.2.3) zastosował kryterium liczby „miejsc udostępnionych dla osób”, a nie „liczby uczestników”, to należy uznać, że właśnie w tym przypadku, chodzi wyłącznie o widzów, a nie wszystkich uczestników imprezy.

Bardzo często organizatorzy wydarzeń mają problem z ustaleniem w jaki sposób mają obliczyć liczbę miejsc udostępnionych dla publiczności. Zasadniczo przyjmuje się następujące sposoby określenia tej liczby na podstawie:

- a. przedstawionej przez organizatora liczby miejsc w zapisach projektu budowlanego lub pozwolenia na użytkowanie,
- b. przelicznika, o którym mowa w art. 3 pkt 14 u.b.i.m. dla terenu umożliwiającego przeprowadzenie imprezy masowej, tj. 0,5 m² na osobę,
- c. przelicznika określonego w § 236 ust. 6 pkt 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

Niestety zarówno w doktrynie jak i orzecznictwie nie ma dominującego stanowiska, która z wyżej wskazanych metod powinna zostać zastosowana. Kwestia ta doczekała się interpelacji poselskiej (nr 4955, Sejm VII kadencji), na którą odpowiedział podsekretarza stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych wskazując, że w kwestii możliwej do udostępnienia liczby miejsc dla osób na

impresie masowej istotne znaczenie ma szereg indywidualnych czynników takich jak wytrzymałość stropu, (ii) rozkład naprężeń przy różnym obciążeniu stropu, (iii) możliwość szybkiej ewakuacji, (iv) ognioodporność elementów konstrukcyjnych i związana z tym szybkość rozprzestrzeniania się ognia, (v) szybkość odymienia w razie pożaru czy możliwość wentylacji pomieszczeń z gromadzącego się dwutlenku węgla.

Powyższe „indywidualne czynniki” wskazane w interpelacji poselskiej są kompleksowo uwzględnione w przepisach budowlanych i przeciwpożarowych, i w związku z tym jako decydujący czynnik przy ocenie kryterium liczby udostępnionych miejsc powinniśmy traktować postanowienia projektu budowlanego lub pozwolenia na budowę lub użytkowanie, które określają liczbę miejsc możliwą do udostępnienia na danym obiekcie.

Przelicznik 0,5 m² na osobę, o którym mowa w art. 3 pkt 14 u.b.i.m. powinno stosować się przy organizacji imprezy na otwartym terenie (odpowiednio wydzielonym i oznaczonym, spełniającym warunki higieniczno-sanitarne oraz posiadającym infrastrukturę zapewniającą bezpieczne przeprowadzenie imprezy masowej).

Przelicznik, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury (pkt c powyżej) można stosować jedynie posiłkowo, tylko do budynków oraz tylko do jednego rodzaju parametrów, tj. szerokości i liczby przejść, wyjść oraz dróg ewakuacyjnych w budynku. Zgodnie z tym przelicznikiem przy określaniu wymaganej szerokości i liczby przejść, wyjść oraz dróg ewakuacyjnych w budynku, w którym z przeznaczenia i sposobu zagospodarowania pomieszczeń nie wynika jednoznacznie maksymalna liczba ich użytkowników, liczbę tę należy przyjmować w odniesieniu do powierzchni tych pomieszczeń - dla sal konferencyjnych, lokali gastronomiczno-rozrywkowych, poczekalni, holi, świetlic itp., przyjmując przelicznik 1 m² na osobę.

Biorąc pod uwagę powyższe, najbezpieczniejszą formą do ustalenia kryterium liczby udostępnionych miejsc jest wykorzystanie do tego celu pozwolenia na użytkowanie, które wprost określa pojemność np. stadionu i jego poszczególnych części.

Pamiętajmy, że do określenia tej liczby powinniśmy wziąć pod uwagę liczbę miejsc udostępnionych dla widzów, a nie wszystkich uczestników imprezy (np. zawodników czy obsługę itp.).

6.4. IMPREZA PODWYŻSZONEGO RYZYKA

Każda z imprez masowych może zostać uznana za tzw. imprezę masową podwyższonego ryzyka, czyli taką, w czasie której, zgodnie z informacją o przewidywanych zagrożeniach lub dotychczasowymi doświadczeniami dotyczącymi zachowania osób uczestniczących, istnieje obawa wystąpienia aktów przemocy lub agresji.

Decyzję o nadaniu imprezie statusu imprezy podwyższonego ryzyka nadaje organ wydający zezwolenie na jej odbycie, na podstawie informacji przekazanej przez organizatora na etapie złożenia wniosku (informacja o dodatkowych zagrożeniach wynikających z organizacji imprezy) oraz opinii lokalnej policji. O uznaniu mecz za imprezę podwyższonego ryzyka może także zdecydować opinia organizatora rozgrywek.

Uznanie danego wydarzenia za imprezę podwyższonego ryzyka oznacza:

- a. zmianę minimalnej liczby miejsc udostępnionych przez organizatora (dla meczu i hali sportowej lub innego budynku umożliwiającego przeprowadzenie imprezy masowej nie mniej niż 200 osób, a dla stadionu, innego obiektu niebędącego budynkiem lub terenu umożliwiającego przeprowadzenie imprezy masowej nie mniej niż 300 osób),
- b. zwiększenie liczby służb porządkowych,
- c. wyższą wartość sumy gwarancyjnej ubezpieczenia OC,
- d. konieczność spełnienia przez kierownika do spraw bezpieczeństwa wydelegowanego przez organizatora wymogu wpisu na liście kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej,
- e. zakaz sprzedaży alkoholu na stadionie,
- f. obowiązkową kontrolę wydarzenia przez organ wydającego decyzję o zezwoleniu na przeprowadzenie imprezy podwyższonego ryzyka.

6.5. ATRAKCJE POZASPORTOWE (ALKOHOL I SEKCJE VIP)

Zgodnie z art. 8a u.b.i.m. na imprezie masowej, z wyłączeniem imprezy masowej podwyższonego ryzyka, dozwolona jest sprzedaż, podawanie i spożywanie napojów alkoholowych zawierających nie więcej niż 3,5% alkoholu, pod warunkiem, że sprzedaż, podawanie i spożywanie napojów alkoholowych:

- a. będzie odbywać się wyłącznie w miejscach do tego wyznaczonych,
- b. będzie prowadzona wyłącznie przez podmioty posiadające zezwolenie,
- c. nie będzie prowadzona w twardej opakowaniu, w szczególności wykonanych ze szkła, metalu lub tworzyw sztucznych,
- d. zostanie poprzedzona złożeniem stosownej informacji we wniosku o wydanie zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej o rozmieszczeniu miejsc i czasie, w których będą sprzedawane, podawane lub spożywane napoje alkoholowe.

Zwracamy uwagę, że oprócz twardej opakowań wykorzystywanych do serwowania napojów alkoholowych (np. szklanych kufli do piwa) również sztuczki mogą zostać uznane za niebezpieczne przedmioty w rozumieniu art. 59 u.b.i.m.

W związku z powyższymi wymogami w praktyce organizatorzy, podczas składania wniosku o przeprowadzenie imprezy masowej wyznaczają określone sektory, czy też miejsca, jako te, na których nie będzie odbywać się impreza masowa (pomimo że znajdują się one na stadionie lub hali sportowej, gdzie to wydarzenie się odbywa).

6.6. PODSTAWOWE OBOWIĄZKI ORGANIZATORA

6.6.1. Czas trwania imprezy, za którą odpowiada organizator

Zgodnie z art. 5 u.b.i.m. za bezpieczeństwo imprezy masowej w miejscu oraz w czasie jej odbycia odpowiada organizator. Warto przy tym pamiętać, że początkiem imprezy zgodnie z ustawą o bezpieczeństwie imprez masowych jest chwila, w której organizator udostępnienia uczestnikom imprezy stadion lub teren imprezy, a jej zakończenie przypada na moment opuszczenia imprezy przez ostatniego z jego uczestników.

Czas trwania imprezy zdefiniowany w art. 3 pkt. 6) u.b.i.m. ma zatem istotne znaczenie z punktu widzenia odpowiedzialności organizatora, który powinien zastanowić się z jakim wyprzedzeniem czasowym udostępnić uczestnikom teren imprezy (moment od którego odpowiada za jej przebieg)

oraz jak zorganizować sprawne opuszczenie tego terenu przez wszystkich jego uczestników (moment, w którym przestaje odpowiadać za przebieg imprezy).

6.6.2. Podstawowe obowiązki organizatora

Podstawowe obowiązki organizatora imprezy masowej zostały określone w art. 5 ust. 2 u.b.i.m. i należą do nich:

- a. zapewnienie bezpieczeństwa uczestnikom imprezy masowej,
- b. ochrona porządku publicznego,
- c. zabezpieczenie imprezy pod względem medycznym,
- d. zapewnienie odpowiedniego stanu technicznego obiektów budowlanych wraz z innymi instalacjami i urządzeniami technicznymi, w szczególności przeciwpożarowymi i sanitarnymi.

Kolejne obowiązki organizatora imprezy masowej zostały określone m.in. w art. 6 u.b.i.m., z których wynika m.in. obowiązek zapewnienia:

- a. zaplecza higieniczno-sanitarnego,
- b. służby porządkowej (stewardzi) i informacyjnej (punkty informacyjne dla uczestników),
- c. dostępu do dróg ewakuacyjnych oraz dróg umożliwiającym dojazd pojazdom służb ratowniczych,
- d. łączności pomiędzy podmiotami biorącymi udział w zabezpieczeniu imprezy,
- e. sprzętu ratowniczego i gaśniczego oraz środków gaśniczych potrzebnych do zabezpieczenia akcji ratowniczo-gaśniczej.

Istotną kwestią, na którą warto zwrócić uwagę jest obowiązek organizatora dot. uzgodnienia z właściwym miejscowo komendantem rejonowym Państwowej Straży Pożarnej zasad postępowania w przypadku pożaru lub innego zagrożenia w obiekcie, służącym do przeprowadzenia imprezy.

Organizator meczu piłki nożnej klubu uczestniczącego w rozgrywkach jednej z trzech najwyższych ligowych klas rozgrywkowych rywalizacji mężczyzn, niezależnie od rodzaju rozgrywek, tj. krajowych czy międzynarodowych, zobowiązany jest również zapewnić identyfikację osób uczestniczących w tej imprezie, czyli identyfikację personalną kibiców.

Imienny bilet na imprezę masową sportową będącą meczem piłkarskim musi zawierać: imię i nazwisko kibica oraz numer PESEL, a w razie gdy nie został on nadany – rodzaj, serię i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość. Z danych osobowych uzyskanych za pomocą biletów imiennych prowadzony jest centralny rejestr kibiców.

Ponadto, organizator imprezy masowej zobowiązany jest do udostępnienia uczestnikom imprezy masowej regulaminu obiektu, na którym organizowana jest impreza oraz regulaminu imprezy masowej (najczęściej regulamin ten przedstawiany jest na bilecie).

Warto pamiętać, że obowiązki organizatora nie wynikają tylko z ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, ale mogą także wynikać z innych przepisów, np:

- a. w zakresie sprzedaży biletów wstępu znajdują zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego, ustawy o prawach konsumenta oraz RODO;
- b. w zakresie bezpieczeństwa terenu odbywania imprezy zastosowanie znajdują przepisy prawa budowlanego, ustawy o ochronie przeciwpożarowej oraz szczegółowych rozporządzeń takich jak rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie minimalnych wymagań dotyczących zabezpieczenia pod względem medycznym imprezy masowej;
- c. w przypadku organizacji meczów będących częścią rozgrywek organizowanych przez związki sportowe zastosowanie znajdują akty o charakterze wewnętrznym jak np. Regulamin w zakresie bezpieczeństwa podczas rozgrywek organizowanych przez PZPN i Ekstraklasę S.A. czy Uchwała nr II/85 z dnia 20 lutego 2013 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie zasad udziału kibiców drużyny gości na meczach piłki nożnej podczas rozgrywek szczebla centralnego organizowanych przez PZPN i Ekstraklasę S.A.

6.6.3. Obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa wynikający z umowy o uczestnictwo w imprezie masowej

Na podstawie umowy o uczestnictwo w imprezie masowej, organizator imprezy przyjmuje na siebie zobowiązanie zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego w czasie trwania imprezy masowej. Do jego obowiązków należy m.in. zagwarantowanie odpowiedniej liczby członków służb porządkowych i informacyjnych, właściwie przeszkolonych i przygotowanych do działań. Niewykonanie przez nich obowiązków w sposób prawem przewidziany daje organizatorowi imprezy masowej możliwość pociągnięcia drugiej strony umowy do odpowiedzialności kontraktowej, która została opisana w pkt. 6.7.1.1 poniżej.

Warto pamiętać, że ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych w celu zapewnienia bezpieczeństwa na imprezie masowej, daje organizatorowi szereg uprawnień w szczególności w zakresie, o którym mowa w art. 20 ust. 1 pkt.1-5.

Zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt. 3 u.b.i.m. służby porządkowe i informacyjne są uprawnione do przeglądania zawartości bagaży i odzieży osób w przypadku podejrzenia, że osoby te wnoszą lub posiadają broń lub inne niebezpieczne przedmioty, materiały wybuchowe wyroby pirotechniczne, materiały pożarowo niebezpieczne, napoje alkoholowe, środki odurzające lub substancje psychotropowe. Dobrowolne okazanie bagażu powinno zawsze być punktem wyjścia do oceny, czy rzeczywiście zachodzi podejrzenie, że dana osoba wnosi materiały lub substancje zabronione opisane powyżej. Osoba uczestnicząca w imprezie masowej, która uzna, iż w wyniku przeglądania jej bagaży lub odzieży doznała szkody w postaci naruszenia swej nietykalności osobistej, może pociągnąć organizatora imprezy masowej do odpowiedzialności cywilnej.

6.7. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ORGANIZATORA ZA PRZEPROWADZENIE IMPREZY MASOWEJ

6.7.1. Odpowiedzialność cywilna

Odpowiedzialność cywilnoprawna organizatora może mieć swoje źródło w różnego rodzaju umowach (np. umowa o uczestnictwo w określonej imprezie masowej zawarta z widzem, niedozwolone klauzule zawarte w regulaminach, umowa z podwykonawcą odpowiadającym za część organizacji turnieju piłkarskiego itp.) lub może wynikać z popełnionego deliktu (czynu niedozwolonego). Poniżej zwracamy uwagę na najczęściej spotykane formy odpowiedzialności cywilnej organizatora.

6.7.1.1. Odpowiedzialność kontraktowa (klauzule niedozwolone)

W momencie kupna biletu zostaje zawarta umowa o uczestnictwo w określonej imprezie masowej, a organizator odpowiada za niewykonanie lub nienależyte wykonanie takiej umowy, np. w sytuacji nieudostępnienia odpowiedniego miejsca zgodnie z zakupionym biletym.

Jak była mowa powyżej, do obowiązków organizatora należy m.in. opracowanie oraz udostępnienie osobom uczestniczącym w imprezie masowej regulaminu obiektu (terenu) oraz regulaminu imprezy masowej, zawierającego warunki uczestnictwa i zasady zachowania się osób na niej obecnych, których wyciągi najczęściej umieszczane są na biletach. Dodatkowo, przed przystąpieniem do sprzedaży biletów organizator opracowuje stosowne regulaminy sprzedaży.

W związku z tym, że kluby sprzedają na szeroką skalę bilety konsumentom, należy mieć na uwadze, że opisane wyżej regulaminy stanowią wzorzec umowy o uczestnictwo w imprezie masowej, którego treść nie jest ustalana z konsumentem (konsument nie ma wpływu na cenę biletu i warunki sprzedaży). Każdy taki wzorzec umowy musi odpowiadać w szczególności wymogom przewidzianym w Kodeksie cywilnym oraz ustawie o prawach konsumenta. Przede wszystkim wszystkie tego typu dokumenty, muszą zostać sformułowane w sposób jednoznaczny i zrozumiały, ponieważ w przypadku zaistnienia jakichkolwiek wątpliwości będą one tłumaczone na korzyść konsumenta (widza).

Zgodnie z art. 385¹ KC postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione z nim indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to jednak postanowień określających główne świadczenia stron, w tym ceny biletu, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Jeżeli postanowienie takiej umowy zgodnie ze zdaniem powyżej nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Klasycznymi niedozwolonymi klauzulami (klauzule abuzywne), które nie będą skuteczne względem konsumentów są uprawnienia organizatora do jednostronnej zmiany umowy o uczestnictwo w określonej imprezie masowej bez ważnej przyczyny, ograniczenie odpowiedzialności wobec konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy (dowolne zmiany w planowanym programie imprezy), czy wyłączenie lub ograniczenie odpowiedzialności względem konsumenta za szkody na osobie.

6.7.1.2. Odpowiedzialność deliktowa

Zgodnie z Kodeksem cywilnym jeżeli organizator imprezy wyrządził drugiej osobie szkodę, to obowiązany jest on do jej naprawienia.

Poszkodowany w tym przypadku (w przeciwieństwie do odpowiedzialności, o której mowa w pkt. 6.7.1.1) będzie musiał wykazać winę organizatora imprezy masowej. Tego rodzaju wina zgodnie z aktualnym orzecznictwem utożsamiana jest z naruszeniem m.in. obowiązków „dobrego organizatora”. W praktyce oznacza, to że od organizatora imprezy masowej wymaga się więcej niż od „profesjonalisty” i dlatego do oceny granicy odpowiedzialności organizatora stosuje się tzw. „podwyższoną” należyta staranność, której powinien dochować każdy dobry organizator (a nie tylko profesjonalny organizator).

Warto przy tej okazji zwrócić uwagę na przykładowy i najbardziej aktualny wyrok w tym zakresie wydany w listopadzie 2020 r. przez Sąd Rejonowy w Warszawie, który uznał, że PZPN nie dochował staranności podczas organizacji finału Pucharu Polski w maju 2016 r. i z tego tytułu będzie musiał zapłacić odszkodowanie jednemu z kibiców, który został poparzony racą rzuconą z sektora, na którym odbywał się pokaz pirotechniczny.

Reguły odpowiedzialności organizatora imprezy masowej są przedmiotem olbrzymich sporów doktrynalnych i sądowych. Jak wskazano powyżej, odpowiedzialność organizatora imprezy masowej jest na tyle szeroka, że może dojść do sytuacji, w której organizator będzie odpowiadał za poparzenie danego kibica racą, jeżeli nie będzie mógł wykazać, że zrobił wszystko, aby nie dopuścić do wniesienia rac na teren imprezy masowej.

Należy pamiętać, że od organizatora imprezy masowej wymaga się więcej niż od profesjonalisty prowadzącego działalność gospodarczą. Aby uniknąć odpowiedzialności odszkodowawczej organizator imprezy musi zawsze wykazać, że nie ponosi winy, a może to zrobić tylko wtedy gdy udowodni, że zrobił wszystko co mógł aby nie doszło do powstania szkody.

Zwracamy również uwagę, że w pewnych sytuacjach organizator imprezy będzie odpowiadał na zasadzie odpowiedzialności absolutnej, nawet wtedy gdy dochowa podwyższonej należytej staranności. Zgodnie z art. 52 u.b.i.m. organizator imprezy masowej odpowiada w sposób absolutny za szkody zniszczonego lub uszkodzonego mienia, które poniosły Policja, Żandarmeria Wojskowa, straż gminna (miejska), Powiatowa Straż Pożarna i inne jednostki ochrony przeciwpożarowej oraz służba zdrowia, podczas trwania i w miejscu odpłatnej imprezy masowej niezależnie od winy organizatora imprezy.

Biorąc pod uwagę szczególne formy odpowiedzialności organizatora imprezy należy w sposób odpowiedni podejść do obowiązku, o którym mowa w art. 53 ust. 2 u.b.i.m. zawierając umowę ubezpieczenia w celu maksymalnej ochrony interesów organizatora imprezy masowej.

Zgodnie z art. 53 ust. 2 u.b.i.m. organizator imprezy masowej, na którą wstęp jest odpłatny, jest obowiązany do zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone osobom w niej uczestniczącym.

6.7.2. Odpowiedzialność karna

Zakazy karne w ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych obejmują cztery grupy zamachów na bezpieczeństwo imprezy masowej: od uchybienia warunkom jej organizacji (art. 57, art. 58 ust. 1-2), przez zakłócanie pracy służbom czuwającym nad bezpieczeństwem imprezy (art. 54 ust. 1, art. 55, art. 60 ust. 3) oraz wnoszenie lub posiadanie przedmiotów i substancji uznanych za niebezpieczne (art. 56 i 59), aż po bezpośrednie ingerencje w przebieg imprezy masowej (art. 60 ust. 1-2 i 4, art. 61).

Z punktu widzenia organizatora największe znaczenie ma przestępstwo, o którym mowa w art. 58 ust. 1 u.b.i.m. polegające na organizowaniu imprezy masowej bez wymaganego zezwolenia lub niezgodnie z warunkami określonymi w zezwoleniu albo na przeprowadzeniu jej wbrew wydanemu zakazowi.

Kto organizuje imprezę masową bez wymaganego zezwolenia lub niezgodnie z warunkami określonymi w zezwoleniu albo przeprowadza ją wbrew wydanemu zakazowi, podlega grzywnie nie mniejszej niż 240 stawek dziennych, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. Natomiast kto, organizując imprezę masową, nie zachowuje wymogów i warunków bezpieczeństwa określonych w art. 5 ust. 2 lub w art. 6 ust. 1, podlega grzywnie nie mniejszej niż 180 stawek dziennych.

Zwracamy uwagę, że ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych nie penalizuje niemyślnej organizacji imprezy masowej bez wymaganego zezwolenia lub niezgodnej z warunkami określonymi w zezwoleniu albo przeprowadzeniu jej wbrew wydanemu zakazowi. Przestępstwo, o którym mowa powyżej może być popełnione jedynie umyślnie w zamiarze bezpośrednim lub w zamiarze ewentualnym (tzn. gdy organizator przewiduje możliwość popełnienia przestępstwa i się na to godzi). Takie sytuacje będą miały miejsce gdy organizator świadomie pomija obowiązek złożenia stosownych dokumentów np. ze względu na zbyt późny czas, lub składa wymagany wniosek za późno, lub gdy organizator przewiduje możliwość niedopełnienia wymogów formalnych ustanowionych w u.b.i.m., ale mimo to organizuje imprezę masową.

6.8. ZAKAZ KLUBOWY A ZAKAZ STADIONOWY

6.8.1. Zakaz klubowy

Ustawodawca na podstawie art. 14 u.b.i.m. wyposażył organizatora meczu piłkarskiego w możliwość nakładania zakazów klubowych, na kibiców którzy dopuścili się naruszenia regulaminu obiektu lub regulaminu imprezy. Zakaz klubowy może zostać także nałożony za czyny wyrządzone poza siedzibą klubu, podczas meczu wyjazdowego z udziałem drużyny danego klubu.

Zakaz klubowy polega na zastosowaniu kary w postaci zakazu uczestnictwa w kolejnych imprezach masowych organizowanych przez klub lub podczas imprez, w którym klub organizatora bierze udział jako drużyna gości.

Okres na który nałożony zostaje zakaz klubowy nie może być dłuższy niż 2 lata od dnia jego wydania. Organizator ma obowiązek poinformować ukaranego w terminie 7 dni od zastosowania tego typu zakazu. Osobie ukaranej przysługuje odwołanie do tego samego podmiotu, który zastosował zakaz czyli do klubu organizatora lub klubu, którego drużyna grała mecz wyjazdowy. Od orzeczenia o zastosowaniu zakazu klubowego przez podmiot, o którym mowa powyżej, osobie ukaranej służy prawo wniesienia skargi do właściwego sądu administracyjnego.

Zakazy nakładane przez kluby były przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego. Stało się tak na wniosek ówczesnej Rzecznik Praw Obywatelskich Ireny Lipowicz. Intencją RPO nie było samo pozbawienie prawa organizatorom meczów do nakładania takowego zakazu, ale o utrzymaniu standardów konstytucyjnych co do proceduralnych gwarancji praw jednostki. Zdaniem Rzecznika zakaz klubowy wymagał bowiem dookreślenia w przepisach rangi ustawowej. Taka regulacja miałyby ograniczyć arbitralność i dowolność w jej orzekaniu. Jest to szczególnie istotne w sytuacji gdy zakaz ten nakłada podmiot niebędący organem władzy publicznej w przedmiocie naruszenia regulaminu imprezy, który nie jest źródłem powszechnie obowiązującego prawa. Ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych zdaniem RPO nie precyzowała, za jakie zachowanie zakaz może być nałożony, a regulaminy różnią się od siebie i nie mają jasnych wytycznych ustawowych co do swojego zakresu. Trybunał Konstytucyjny 19 czerwca 2018 r. ocenił jednak, że zaskarżony artykuł 14 u.b.i.m. stanowi odpowiednią podstawą prawną do stosowania zakazu.

6.8.2. Zakaz stadionowy

Często w przekazie medialnym mylony jest zakaz nakładany przez klub od zakazu stadionowego nakładanego przez sąd. Zwracamy uwagę, że zakaz stadionowy jest środkiem karnym, nakładanym na skutek czynu przestępczego na okres od 2 do 6 lat i dotyczy on wszystkich imprez masowych o charakterze sportowym. Żaden organizator meczu piłkarskiego (masowej imprezy sportowej) nie może nałożyć tego rodzaju środka karnego.

Zakaz wstępu na imprezy masowe (tzw. zakaz stadionowy) orzekany za wykroczenia może zostać połączony z obowiązkiem osobistego stawiennictwa w jednostce organizacyjnej Policji lub miejscu określonym przez właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania osoby ukaranej, komendanta powiatowego (rejonowego, miejskiego) Policji, w czasie trwania masowej imprezy sportowej, w tym meczu piłki nożnej.

6.9. JAK ZGŁOSIĆ ORGANIZACJĘ IMPREZY MASOWEJ – SKRÓCONA INSTRUKCJA

Kiedy złożyć wniosek: 30 dni przed planowanym wydarzeniem, w uzasadnionych przypadkach 14 dni.

Gdzie złożyć wniosek: Do wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, właściwego ze względu na miejscu organizowania imprezy.

Jaki wniosek należy złożyć: wniosek o wydanie zezwolenia na przeprowadzenie imprezy masowej.

Co należy dołączyć do wniosku?

- a. opinie właściwych miejscowo komendantów powiatowych Policji i Państwowej Straży pożarnej i kierownika pogotowia ratunkowego. Opinie te muszą zawierać informacje jaka wielkość wspomnianych sił jest potrzebna do zabezpieczenia imprezy oraz o przewidywanych zagrożeniach policji,
- b. opinię miejscowego sanepidu,
- c. graficzny plan obiektu lub terenu na którym organizowana jest impreza masowa,
- d. regulamin obiektu (i informacja jak zostanie on przedstawiony uczestnikom),

- e. program i regulamin imprezy ew. terminarz imprez masowych w przypadku zgłoszenia większej ilości imprez (np. terminarz rozgrywek piłkarskich),
- f. przewidywaną maksymalną liczbę osób, która może wziąć udział w imprezie z informacją o stanie liczbowym i rozmieszczeniu służb (zasada: 10 porządkowych na 300 osób i 1 osoba na każde 100 następnych),
- g. Informacje o osobie reprezentującej organizatora w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa,
- h. Instrukcje dla służb porządkowych i warunki komunikowania się między podmiotami zabezpieczającymi imprezę,
- i. instrukcje przeciwpożarową,
- j. wykupioną polisę ubezpieczeniową.

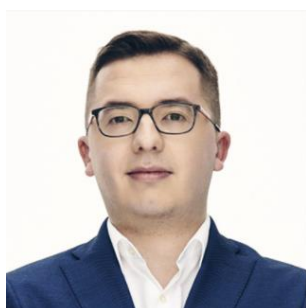
Dodatkowo należy zawsze pamiętać o zapewnieniu podręcznego sprzętu gaśniczego w miejscach potencjalnie niebezpiecznych oraz o przeszkoleniu osób zatrudnionych do obsługi imprezy w zakresie przepisów przeciwpożarowych i zapewnieniu sprawności technicznej urządzeń i instalacji elektroenergetycznych.

AUTORZY PORADNIKA

dr Jakub Laskowski

Radca prawny, doktor nauk prawnych, Prezes Zarządu IPS. Dyrektor ds. Prawnych i Administracji Sportowej Legii Warszawa S.A., arbiter Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu z siedzibą w Lozannie (CAS) oraz Piłkarskiego Sądu Polubownego PZPN. Członek Komisji Prawnej Europejskiego Stowarzyszenia Klubów Piłkarskich (ECA) oraz Komisji Dialogu Społecznego PZPN. Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz studiów LLM Corporate Governance & Financial Regulations na University of Warwick w Wielkiej Brytanii.

Grzegorz Knap

Adwokat, Członek Zarządu IPS. Kierownik ds. Prawnych i Administracji Sportowej Legii Warszawa S.A. Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego (WPIA UW) oraz Centrum Prawa Amerykańskiego współorganizowanego przez WPIA UW z Wydziałem Prawa Uniwersytetu Floryda im. Fredicka G. Levina. Od 2015 roku występuje w ramach zastępstwa procesowego w postępowaniach przed państwowymi oraz sportowymi sądami i organami, w tym m.in. Przed Trybunałem Arbitrażowym ds. Sportu w Lozannie (CAS), FIFA Dispute Resolution Chamber, komisjami dyscyplinarnymi UEFA oraz PZPN, Komisją Ligi Ekstraklasy S.A., Komisją Licencyjną PZPN, Piłkarskim Sądem Polubownym PZPN.

Radosław Niwiński

Radca prawny, Członek Zarządu IPS. Prawnik Legii Warszawa S.A., doradca prawny Legii Warszawa Sekcja Koszykówki S.A., absolwent i doktorant na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, autor licznych publikacji z zakresu prawa sportowego i prawa gospodarczego, uczestnik międzynarodowego programu naukowego organizowanego przez FIFA pt. „FIFA Executive Programme in Sports Arbitration. Edition 2020/2021”, posiada wieloletnie doświadczenie w doradztwie prawnym na rzecz klubów piłkarskich i koszykarskich, w tym postępowaniach przed krajowymi i międzynarodowymi sportowymi sądami arbitrażowymi, m.in. FIFA PSC, FIFA DRC, CAS.

Krzysztof Wróbel

Aplikant adwokacki przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie, Członek Zarządu IPS oraz prawnik Legii Warszawa S.A. Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz seminarium prawa międzynarodowego w biznesie organizowanego na uczelni KdG University College w Antwerpii. Redaktor pierwszej w historii Uniwersytetu Warszawskiego publikacji pokonferencyjnej w całości poświęconej prawu sportowemu. Absolwent studiów podyplomowych FIFA/CIES Sport Management Programme.

Piotr Miękus

Aplikant Adwokacki przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie, Członek Zarządu IPS oraz prawnik Legii Warszawa S.A., absolwent WPIA UW oraz studiów podyplomowych z Międzynarodowego Prawa Sportowego na Instituto Superior de Derecho y Economía (ISDE) w Madrycie. Posiada wieloletnie doświadczenie w doradztwie prawnym na rzecz klubów piłkarskich oraz zawodników, w tym postępowaniach przez krajowymi i międzynarodowymi sportowymi sądami arbitrażowymi, m.in. FIFA PSC, FIFA DRC, CAS.

Kamil Rybikowski

Absolwent prawa na Uniwersytecie Wrocławskim, członek zarządu Stowarzyszenia Prawa Sportowego „Ius et Sport”. Członek Zarządu klubu piłkarskiego WKS Włocławia Włocławek.

Sfinansowano przez Narodowy Instytut
Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego ze
środków Programu Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich na lata 2014 – 2020

